Poštnina plačana v gotovini.

Leto XX., št. 230 | Ljubljana, torek 3. oktobra 1939 | Cena 2 Din

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva 5 — Telefon štev. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selenburgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg št. 7. Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2. Telefon št. 190.
Računi pri pošt. ček. zavodih: Ljubljana št. 11.842, Praga číslo 78.180, Wien št. 105.241.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina znaša mesečno 25 din. Za inozemstvo 40 din.

Uredništvo: Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon 3122, 3123, 3124, 3125, 3126; Maribor, Grajski trg štev. 7, telefon štev. 2455; Celje, Strossmayerjeva ulica štev. 1, telefon štev. 65.

Rokopisi se ne vračajo.

Baltik

Veliki dogodki, ki se odigravajo v Evropi, potrjujejo vedno znova, kako idilični so bili časi od svetovne vojne dalje napram trdi, strahotno kruti sedanjosti. Mali narodi so se v svojih novih državah počutili varne in svoboda se jim je zdela tako rekoč po sebi umljiva, tako da se je že nič posebno niso več veselili in da je začela giniti zavest, kako neprecenljiv zaklad je.

Sedaj se je začela uveljavljati nova doba, v kateri se suverena neodvisnost manjših držav ne zdi več tako samoumevna, posebno ne, ako je v napotje važnim interesom te ali one velesile. Najnovejši primer za to imamo v baltiških državah, ki so se vsa leta po vojni skrbno čuvale, da se v nobenem pogledu ne bi zapletle v veliko evropsko politiko in njena trenja. A lega vseh teh držav je taka, da so kljub temu prišle pod udar močnejših tujih interesov. Prva je bila Estonska, ki je morala sprejeti nekak protektorat Sovjetske Rusije. Kakor kažejo zadnja poročila, ji bo morala že v par dneh slediti Letonska.

Zakaj je kocka najprej padla na Estonsko, ni težko uganiti. Prvič leži ta — razen Finske — najbliže stari ruski prestolnici, tako da od vzhodne estonske meje do Leningrada ni niti polnih 150 km. Za avione, obložene z bombami, je taka razdalja igrača. Drugič je Estonska ona baltiška država, ki premore največje otoke in, kar je vsekakor še bolj važno, v taki legi, da se more z njimi zapreti dohod tako v Finski zaliv kakor tudi v Riški zaliv ter sploh obvladati ali vsaj uspešno kontrolirati severni del Baltika. Razen Estonske je ob Baltiškem morju samo še Finska v posesti otokov in to v veliki množini. Med njimi so Alandski otoki, ki se odlikujejo po tem, da ležijo nekako na sredi med Finsko in Švedsko, razpostavljeni tako, da zapirajo vhod v Botniški zaliv, ki sega daleč na sever med švedsko in finsko ozemlje, hkrati pa omogočajo z boka ogrožati vhod v Finski zaliv. Malo pred izbruhom sedanje vojne se je pojavilo vprašanje utrditve teh otokov, ki sta jo nameravali skupno Finska in Švedska. Energični protest Sovjetske Rusije je odložil zadevo, ki se pač v starem projektu ne bo več povila na dnevnem redu. Imenoval pa se je v poročilih pred nedavnim tudi že neki drugi finski otok, Hogland, ki leži nekako pred vhodom v Narevski zaliv, s pripombami, da bi njegova posest Rusiji zagotovila varnost s pomorske strani. Gotovo bi bilo odveč, že sedaj razpravljati o nadaljnji usodi imenovanih otokov. Saj se dogodki že itak tako prehitevajo, da za prerokbe res ni potrebe v današnjih časih.

Baltik ima zelo pestro preteklost. Ozemlje sedanjih baltiških držav je bilo po vrsti v rokah tujih gospodarjev, ki so prihajali bodisi čez morje ali s kopnega. Po morju so prišli najprej nemški križarji, ki so si podvrgli dežele in v njih gospodovali stoletja. Potem so tu gospodovali Švedi, ki so prav tako po morski poti vezali baltiško področje na svojo državo. S celinskega zaledja so se v baltiškem primorju uveljavljali v manjši meri Poljaki, v dobi, ko se državnikom posest morske obale še ni zdela nikaka dragocena stvar. Ruska posest na Baltiku se je začela z dobo Petra Velikega in je nastala iz povsem sistematičnega prizadevanja, da se izkoristi morje za gospodarske namene in da se državi tu odpre okno v svet. Skozi pristanišče v baltiških provincah je šel odtlej rastoči ruski trgovski promet proti zapadu polnih 200 let. Ko je z odpadom obrobnih dežel v dobi boljševiške revolucije Rusija ohranila samo oni, razmeroma jako malo obsežni pas pri Leningradu, ki so ga v dobi od Petra Velikega dalje kolonizirali z ruskim prebivalstvom, se je v gospodarskem pogledu ta sprememba manj učinkovito pokazala spričo prevladujoče avtarkije, ki jo je za Rusijo prinesla s seboj boljševizacija.

Zahteve po izrednih pravicah Sovjetske unije na Estonskem so v Moskvi utemeljevali predvsem s strateškimi argumenti, v glavnem s pomorskimi in le v manjši meri z letalskimi. Kar se tiče podmornic in sploh vojaškega značaja prometa po morju, je nedvomno Estonska najvažnejša za Rusijo. Toda kar zadeva zračno orožje, ni Latvija nič manj važna in tudi ne Litva, saj je iz teh dveh mogoče z avioni prihajati daleč v notranjost Rusije. V tem pogledu se zdi Litva posebno pomembna, zakaj najbolj je primaknjena proti osrediu ruske notranjosti in z njenih letališč bi mogli avioni ogražati komunikacijska sredstva tako proti Kijevu, kakor tudi proti Moskvi in Leningradu.

Baltiške države so, kakor smo že omenili, vso povojno dobo skrbno pazile, da se ne bi v zunanji politiki orientirale napačno. Mnogo so se za njihovo zavezništvo potegovali Poljaki, toda nele v litovskem Kovnu, temveč tudi v estonskem Talinnu, nekdanjem Revalu, in v letonski Rigi so se skrbno čuvali, da ne bi s prijaznostjo napram Poljski vzbudili nezaupanje svojega ruskega soseda, upoštevajoč sovjetsko stališče, da bi vsako tako zvezo smatrali v Moskvi za izzivalno politiko. Najraje bi se v baltiških republikah naslonili na Veliko Britanijo, ki se jima je zdela najbolj vabljiva zaščitnica. Toda praktičnega tako preudarjanje ni moglo prinesti, zakaj v času nevarnosti postane Baltiško morje zaprto in pomoč od angleške strani se je zdela toliko ko nemogoča. Poljska tragedija je ta predvidevanja v polni meri potrdila.

Problem baltiških držav je dobil ogromno veljavo že v dobi pogajanj med Anglijo in Rusijo za skupni obrambni pakt. Tudi do danes širši javnosti še ni znano, kake so prav za prav bile ruske zahteve glede baltiških držav. Zato razen splošnih geopolitičnih momentov tudi ni nobene realne osnove, s katere bi se dalo sklepati, kake načrte imajo v Moskvi še za bodoče glede baltiškega ozemlja. Malo se bo dalo videti, ko bo znano, kaj so v Moskvi povedali letonskemu zunanjemu ministru Muntersu, ki ga je po zadnjih vesteh sovjetska vlada že pozvala v Kremelj.

Ves Baltik pod kontrolo Rusije

Rusija se je odločila, da temeljito izkoristi sedanji mednarodni položaj in uveljavi svoj vpliv v vseh baltiških državah — Danes je prispel v Moskvo letonski, jutri pa pride tudi litovski zunanji minister

Berlin, 2. okt. br. V berlinskih političnih krogih zbuja ruska akcija na Baltiku silno pozornost in naraščajoče začudenje. Nemška politična javnost si ne more raztolmačiti, zakaj Rusija tako hiti, da spravi vse baltiške države pod svojo kontrolo. Po sklenitvi zvezne pogodbe z Estonsko so se sedaj pričela slična pogajanja z Letonsko. Danes je odpotoval letonski zunanji minister Munters v Moskvo, da sklene z Rusijo sličen dogovor, kakor ga je sklenila Estonska. Rusija zahteva od Letonske, da ji prepusti v svobodno uporabo dve svoji glavni luki, Libavo in Vindavo, ki sta bili že svoječasno glavni ruski izvozni luki. Spričo položaja, ki je nastal v Baltiku, je letonska vlada prišla do prepričanja, da se ne more uspešno upirati ruskim zahtevam, zlasti ne, ker kaže že primer Estonske, da baltiške države v tem pogledu ne morejo računati na nikako podporo Nemčije, kakor so prvotno računali in zaradi česar so svoječasno odklonili jamstva Anglije, Francije in Rusije.

Tudi glede Litve ni več nobenega dvoma, da bo prišla pod popolno kontrolo Rusije. Litovski poslanik v Moskvi je v soboto prispel v Kovno ter prinesel povabilo ruske vlade, da naj litovski zunanji minister čimprej obišče Moskvo v svrho dogovora o novi ureditvi medsebojnih odnošajev.

Vse to dokazuje, da se je Rusija odločila izkoristiti sedanji mednarodni položaj za to, da uveljavi svoj vpliv v baltiških državah in si s tem zagotovi premoč v Baltiškem morju.

Rim, 2. okt. br. »Giornale d' Italia« se v daljšem članku bavi z rusko akcijo v Baltiku in piše med drugim, **da je Rusija sedaj po zaslugi Nemčije uspela, da utrdi svojo oblast v Baltiku. One tri države, ki so še pred tremi meseci tako ponosno poudarjale svojo neodvisnost in izjavljale, da bodo vsako vmešavanje v svoje zadeve smatrale za casus belli, so sedaj brez odpora postale plen Moskve. Rusija je sedaj pravi gospodar Vzhodnega morja. Posledice utegnejo biti zelo dalekosežne.**

Talin, 2. okt. AA (Stefani). Radio-postaja sovjetske prestolnice je objavila vest, **da bo Rusija v kratkem predložila Finski in Letonski sklenitev enake pogodbe, kakor je bila sklenjena z Estonsko.**

Letonski zunanji minister že odletel v Moskvo

Berlin, 2. okt. AA (DNB). Iz Rige poročajo: **Na podlagi včerajšnjega sklepa letonske vlade se je zunanji minister Munters odpeljal danes dopoldne z letalom v Moskvo. Muntersova naloga bo, da bo v neposrednem stiku s sovjetsko vlado skušal razčistiti razmerje med Letonsko in Rusijo v zvezi z novimi pogodbami, ki so jih v Moskvi začeli podpisovati 28. septembra. Verjetno je, da bo sovjetska vlada preložila Muntersu zahteve glede letonskih luk Vindava in Libava ter glede nekdanje ruske železniške proge Leningrad—Varšava čez Rješico in Dvinsk v letonski pokrajini Latgadia.**

Moskva, 2. oktobra. br. Davi je prispel z letalom v Moskvo letonski zunanji minister. Takoj po svojem prihodu se je odpeljal v Kremelj, kjer je imel že v dopoldanskih urah prvi daljši razgovor s predsednikom sveta ljudskih komisarjev Molotovom. Kakor poročajo, prispe jutri v Moskvo še litovski zunanji minister.

Ruski predlogi Litvi

London, 2. okt. s. (DNB). Litovski poslanik Matevicius v Moskvi je imel dolg razgovor z Molotovom, po katerem je takoj odpotoval v Kovno, **da izroči litovski vladi prijateljske predloge ruske vlade za izboljšanje rusko-litovskih odnošajev.** — Nemško poročilo pravi dalje, da Rusija ne predlaga enakega pakta o medsebojni pomoči, kakor je oni med Rusijo in Estonsko.

Kovno, 2. okt. br. Litovska vlada je imela včeraj in danes ves dan trajajoča posvetovanja. Zvečer je bil objavljen uradni komunike, da bo zunanji minister Urbsis v sredo odpotoval v Moskvo, da prične z rusko vlado pogajanja glede nove ureditve medsebojnih odnošajev, upoštevajoč pri tem novo nastali položaj v vzhodni Evropi.

Izvajanje rusko-estonske vojaške pogodbe

Berlin, 2. okt. AA. (DNB). Iz Talina poročajo: Danes dopoldne je prispela semkaj s posebnim vlakom sovjetska tehniška komisija, obstoječa iz 40 ruskih oficirjev in vojaških strokovnjakov. Komisijo vodi general Mereckov. Naloga komisije je storiti vse potrebno za uresničenje sovjetsko-estonskega pakta o medsebojni pomoči. Sojetsko komisijo so pozdravili na železniški postaji estonski vrhovni poveljnik general Reki in več višjih častnikov.

Predsednik bolgarske vlade pojde v Moskvo

Moskva, 2. okt. mp. Tas poroča iz Sofije, da bo v kratkem odšel v Moskvo zunanji minister Kjoseivanov v spremstvu načelnika zunanjepolitičnega oddelka.

Gafencu odložil potovanje v Moskvo

New York, 2. okt. br. Po informacijah iz Bukarešte presoja rumunska vlada položaj v vzhodni Evropi prej ko slej z vso resnostjo in zasleduje zlasti diplomatsko aktivnost Moskve. Zunanji minister Gafencu, ki bi moral danes poleteti v Moskvo, je svoje potovanje odložil in se bo najprej sestal s turškim zunanjim ministrom Saradzoglom, ki se bo na poti iz Moskve ustavil v Bukarešti.

Saradzoglovi razgovori v Moskvi prekinjeni

Turški zunanji minister je zahteval od svoje vlade novih navodil

Moskva, 2. oktobra. s. Snočnji razgovor med Molotovom in Saradzoglom je trajal čez štiri ure. Oba državnika sta razpravljala ob tej priliki o aktualnih vprašanjih in odnošajih med Rusijo in Turčijo. Razgovoru so prisostvovali tudi Stalin, Potemkin, sovjetski poslanik v Turčiji in turški veleposlanik v Moskvi.

Razgovori se bodo nadaljevali šele, ko prejme Saradzoglu od turške vlade v Ankari nove instrukcije, za katere je prosil po včerajšnjem razgovoru z Molotovom.

Carigrad, 2. oktobra AA. (Stefani) Turški zunanji minister Saradzoglu se vrne jutri ali pojutrišnjem iz Moskve v Ankaro. Zdi se, da bo novi turško-ruski pakt nedvomno podpisan v Moskvi še pred Saradzoglovim odhodom. Novi pakt je zelo skrbno sestavljen, ker je mednarodni položaj terjal pomembnejše spremembe prvotnega načrta, o katerem sta obe državi že razpravljali po redni diplomatski poti in ga že sprejeli. V zunanji politiki Turčija ne bo opustila svoje tradicionalne politike, ker želi Ankara ohraniti prijateljstvo z vsemi državami. Zato je možnost, da bo podpisala pogodbo tudi z Veliko Britanijo in Francijo glede poroštev v Sredozemlju, a pakt z Rusijo bo vseboval poroštvo glede Črnega morja. Najbrže pa bo v angleško-francosko-turškem paktu klavzula, da pakt zgubi veljavo, če bi se zapadni demokraciji zapletli v vojno z Rusijo.

Švicarska opažanja o balkanski politiki

Novo ravnovesje velesil na evropskem jugovzhodu ustvarja velike možnosti za tesno medsebojno povezanost vseh balkanskih držav

Curih, 2. okt. b. Balkanski poročevalec »Neue Zürcher Zeitung« objavlja svoja opažanja o trenutnem položaju na Balkanu. Poročevalec sodi, da se sme sedaj govoriti o prvih začetkih dokončne konsolidacije balkanske nevtralnostne politike. Ta razvoj je nastopil kot posledica likvidacije nemško poljske vojne in preložitve vojnega težišča na evropski zapad. V veliki meri se mora Balkan za svoj sedanji položaj zahvaliti tudi zadržanju Italije. Medtem ko se je še pred dvema tednoma zdelo, da bo najbrž težko vzdržati v položaju popolne nevtralnosti ves čas vojne, je sedaj v tem pogledu nastopil v vseh balkanskih državah brez izjeme največji optimizem, ki ga opravičuje sam razvoj dogodkov. Na Balkanu na splošno ne računajo z možnostmi kakih nasprotij med Nemčijo in Rusijo, kar vzbuja še večje nade glede na bližnji razvoj. Neposredna vojna nevarnost se je z balkanskega področja povsem umaknila novemu razvoju, ki obeta daljšo dobo miru. V informiranih političnih krogih se zdi zelo verjetno, da bo novi razvoj že v zimskih mesecih dovedel do vsestranskega medsebojnega zbližanja balkanskih držav, ki bo nastopilo kot posledica večje spravljivosti v pogledu medsebojnih diferenc.

Od moskovskih razgovorov turškega zunanjega ministra Saradzogla pričakujejo na Balkanu znatno razčiščenje položaja, ki seveda še ne bo pomenilo dokončnih odločitev, poznavanje ruskih namer pa bo gotovo vplivalo na preusmeritev v novem duhu, ki se kaže na primer že pri Turčiji. Turčija vedno bolj poudarja svojo nevtralnost ter se v tem pogledu solidarizira z ostalimi balkanskimi državami. Njeno prizadevanje bo šlo očividno za tem, da si ustvari nekakšno vmesno pozicijo med Rusijo, Italijo in zapadnima velesilama. Vsekakor se zdi izključeno, da bi se Turčija postavila na stran ene ali druge vojne stranke. Glede Rumunije in Bolgarije poročevalec ne izključuje možnosti take rešitve medsebojnih diferenc pod ruskim vplivom, da bi se Rusija odpovedala Besarabiji, ako bi Rumunija odstopila južno Dobruždo Bolgariji, kar bi gotovo ugodno vplivalo na izboljšanje rumunsko-bolgarskih odnošajev. Glede grško-bolgarskih odnošajev zasluži pozornost najnovejši dogovor obeh držav o medsebojnih obmejnih olajšavah.

Nemčija za nevtralnost Balkana

Berlin, 2. oktobra. b. Göringov organ »Essener Nationalzeitung« objavlja komentar svojega diplomatskega sotrudnika o vplivih nemško-ruskega sporazuma na Balkan. Diplomatski sotrudnik lista piše med drugim: »Interes Nemčije na jugovzhodu Evrope je, da se obdrže naravni odnošaji tega prostora z njegovimi naravnimi partnerji, ki imajo že danes dokončno obliko. Zato je vse stremljenje Nemčije in njenih prijateljev usmerjeno v to, da se razvije nevtralno balkansko področje z zagotovljenimi gospodarskimi odnošaji s tretjim rajhom brez kakršnihkoli nevarnosti za spore, skratka Balkan s popolno nevtralnostjo, ki je in mora ostati sestavni in dopolnjujoči del njegove politike. Tudi Rusija, ki je z novim naravnim prijateljstvom zvezana s tretjim rajhom, daje povsem jasno razumeti, da goji iste želje. Med Nemčijo, Rusijo in Italijo kot tremi naravnimi partnerji balkanske politike dogovorjena politika izključuje seveda vmešavanje kogarkoli v to področje.

CIANO ŽE ZAPUSTIL BERLIN

Italijanski zunanji minister je imel včeraj dopoldne še kratek razgovor s Hitlerjem in Ribbentropom, nakar se je opoldne vrnil v Rim

Berlin, 2. okt. br. Italijanski zunanji minister grof Ciano je danes opoldne zapustil Berlin in s posebnim vlakom odpotoval v Rim. Še dopoldne se je zatrjevalo, da bodo razgovori zaključeni šele popoldne in da bo zvečer objavljen službeni komunike. Zato je predčasni odhod italijanskega državnika izzval v vseh diplomatskih krogih veliko presenečenje, ki se je povečalo, ko tudi ni bil izdan napovedani uradni komunike. Grof Ciano je imel včeraj po prvem sestanku v zunanjem ministrom Ribbentropom dve in pol ure trajajoč sestanek s kancelarjem Hitlerjem, ki so mu prisostvovali poleg Ribbentropa tudi vodilni uradniki nemškega zunanjega ministrstva, italijanski poslanik v Berlinu Attolico ter trije spremljevalci grofa Ciana, višji uradniki italijanskega zunanjega ministrstva.

Davi ob 9. se je razgovor v kancelarski palači nadaljeval, trajal pa je samo eno uro. Grof Ciano je imel nato ob 11. še kratek sestanek z zunanjim ministrom Ribbentropom, ob 12. pa je zapustil Berlin. Na kolodvoru se je poslovil od njega zunanji minister Ribbentrop z uradniki zunanjega ministrstva, general Keitel pa mu je sporočil pozdrave kancelarja Hitlerja.

Dejstvo, da ni bil izdan nikak uradni komunike, je izzvalo v berlinskih političnih in diplomatskih krogih najrazličnejše komentarje. Z nemške uradne strani utemeljujejo ta molk s tem, češ da je šlo za običajno konzultacijo in da je bil glavni namen tega obiska, da nemška vlada obvesti italijansko vlado o sporazumu z Moskvi ter o nadaljnjih načrtih Nemčije. Kljub temu vlada splošno prepričanje, da je imel obisk italijanskega zunanjega ministra mnogo globlji pomen. Splošno se je opazilo, da niti nemški, niti italijanski listi o tem ničesar ne poročajo, marveč se omejujejo zgolj na opis zunanjih formalnosti sprejema, pri čemer podčrtavajo prisrčnost, ki je prišla pri tem do izraza. Niti besedice pa ne objavljajo o sami vsebini berlinskih razgovorov.

Hitler bo govoril v sredo?

Berlin, 2. okt. AA. (Reuter). Berlinski dopisnik lista »Messaggero« poroča, da je pričakovati, da bo državni kancelar Hitler govoril v sredo v rajhstagu. Njegovi predlogi bi se nanašali na ustanovitev majhne poljske vmesne (tamponske) države. Dopisnik pravi, da je namen Cianovega obiska, da se seznani z novim položajem, da se zagotovi italijanska podpora in sodelovanje pri dostavitvi mirovnih pogojev.

London, 2. okt. z. »Exchange Telegraph« poroča, da so v londonskih diplomatskih krogih obveščeni, da se bo nemški državni zbor sestal šele v petek popoldne. Na seji bo kancelar Hitler objavil svoje mirovne predloge, obenem pa tudi pojasnil stališče Nemčije do Italije in Rusije.

Nemško službeno tolmačenje

Berlin, 2. okt. AA. (DNB). »Deutsche diplomatisch politische Korrespondenz« se bavi z obiskom italijanskega ministra za zunanje zadeve grofa Ciana v Berlinu ter piše: **S sklenitvijo nemško-sovjetskega sporazuma z dne 29. septembra so postavljene osnove za miroljubno ureditev evropskega prostora. Samo po sebi se razume, da mora prijateljska Italija biti izčrpno obveščena o njenem pomenu in obsegu.** To ni samo v duhu odnošajev med silama osi, ki izrečno določajo medsebojno posvetovanje, temveč čuti nemško državno vodstvo tudi potrebo, da je v tem za Evropo težkem in usodnem trenutku v najtesnejšem stiku s svojim italijanskim prijateljem, zunanjim ministrom grofom Cianom. Naloge, ki sta jih v minulosti Nemčija in Italija prevzeli v prostoru svojih skupnih interesov, so bile izvedene z uspehom.

Balkan, za katerega se je nekdaj zdelo, da je od usode obsojen služiti posameznim silam kot ognjišče nemirov, je postal danes eden tečajev miru in pokoja v Evropi. Brezvestni poskusi so se vršili v zadnjem času po starem receptu, da bi se balkanske države ponovno spravile v vrtinec vojnih dogodkov, toda ti poskusi se lahko danes smatrajo za propadle, potrebna pa je seveda še nadalje čuječnost.

Italija poskuša skupno s Španijo tudi nadalje zavarovati svoj življenjski prostor v Sredozemskem morju pred napadi in protipravnimi prisvajanji, zavedajoč se istočasno vloge, ki pripada veliki fašistični Italiji v zboru velesil.

Mussolini se zaradi pomena, ki pripada danes italijanskemu imperiju med nevtralnimi državami Evrope, zaveda svoje odgovornosti ter govori kot glasnik naroda, ki predstavlja danes resnično fronto miru. Na drugi strani sta Nemčija in Rusija v soglasju s prijateljskimi državami odločeni, da čim prej dosežeta svoj cilj, to je, da se napravi konec obstoječemu vojnemu stanju. V duhu novega reda v Evropi sta Nemčija in Italija objavili že dober del posla, ter odstranili številne ovire, ki so bile postavljene zaradi nerazumevanja ali zaradi sovraštva na potu k zdravi ob-

Nadaljevanje na 2. strani

novi in prirodnemu redu Evrope. Ta njuna odločnost, da se uredi po tej poti vse najboljše za Evropo, obstoja danes kakor vedno. Odgovornost leži zdaj na drugih, ali želijo dati staremu kontinentu boljšo ali pa krvavo usodo.

Italijanska sodba

Rim, 2. okt. AA. (Stefani) Komentirajoč sklenitev nemško-ruskega pakta, dokazuje »Messaggero« popolno bankrotstvo francosko-angleškega načrta za obkolitev Nemčije. Ko sta London in Pariz poskušala postati prijatelja Moskve, se ni nikdar govorilo o kaki boljševiški nevarnosti za evropsko civilizacijo, kakor se danes govori v Londonu in Parizu. Tudi strah panslavizma, ki sta ga objavili francoska in angleška propaganda, ne povzroča v Italiji nobenega vznemirjenja. Treba je posebno naglasiti, da je nemško-ruski pakt povzročil spremembo odnošajev med vojskujočimi se strankami. Stališče Italije je zelo jasno. Njeni odnošaji z Rusijo so bili in so tudi sedaj normalni. V ostalem je bila Italija ona država, ki je prva priznala Sovjetsko Rusijo, dasi je bila v borbi proti boljševizmu.

»Giornale d' Italia« pravi, da so vzroki Cianovega obiska že v sami strukturi italijansko-nemške zveze in v paktih med obema državama. Obisk pomeni novo etapo v skupni nemško-italijanski mirovni politiki, ki se je tako srečno afirmirala na Španskem in še v nekaterih delih Evrope. Najnovejši dogodki v Evropi so sicer to skupno akcijo ustavili, toda Italija je kljub tem dogodkom nadaljevala svoje delo v korist miru, da se vojna omeji. List omenja na to nedavni Mussolinijev govor o jalovosti nadaljevanja vojne, češ da nadaljevanje vojne ne bi ustrezalo ne nemškim interesom ne koristim drugih vojujočih se držav, že zato, ker si vsi evropski narodi žele, da se vojna čimprej konča. Nemčija je razglasila svoje omejene vojne cilje in je s sodelovanjem Rusije in drugih prijateljskih držav sklenila vojno končati čimprej. Nemčija napoveduje nov sistem v Evropi, ki temelji na zakonitih koristih vseh narodov, in misli, da se bo tako ustvarila kar najčvrstejša osnova za mir in za evropsko solidarnost. Takšno akcijo je Mussolini zmerom podpiral. Mussolini želi, da zmagajo zdravi in pravi interesi narodov in evropske civilizacije ter je prepričan, da se da nevarnost še preprečiti.

Kaj pravijo v Parizu

New York, 2. okt. s. V francoskih političnih krogih v Parizu izražajo mnenje, da je imel obisk zunanjega ministra Ciana v Berlinu samo namen, da bi dobili Italija točne informacije o vsebini dogovorov med Nemčijo in Rusijo, ter izražajo prepričanje, da bo Italija še nadalje ostala nevtralna, da bo mogla Nemčijo zalagati z vsem potrebnim vojnim materijalom.

Danes bo važna seja francoske vlade

Pariz, 2. oktobra. br. Ministrski predsednik Daladier je danes dopoldne sprejel španskega poslanika, nato pa novega poljskega ministrskega predsednika generala Sikorskega. Še v dopoldanskih urah je imel konferenco s svojimi ožjimi diplomatskimi in vojaškimi svetovalci.

Kakor napovedujejo listi, bo imela vlada jutri važno sejo v Elizejski palači pod vodstvom prezidenta Lebruna. V četrtek dopoldne bo ministrski predsednik Daladier podal daljši ekspoze na seji zunanjepolitičnega odbora poslanske zbornice, naslednjega dne pa bo govoril v zunanjepolitičnem odboru senata.

Lloyd George o angleških vojnih ciljih

London, 2. oktobra. b Vodja angleških liberalcev in bivši ministrski predsednik Lloyd George je objavil odprto pismo, v katerem govori povsem odkrito o angleško-ruskem razmerju. Lloyd George se je v tem pismu postavil na stališče, da ne sme imeti Anglija vojnih ciljev, ki bi bili v nasprotju z narodnostnim načelom. Zato Anglija ne sme napovedati Rusiji vojno zaradi ruskega vkorakanja na Poljsko, kajti od Rusije zasedeno ozemlje je pretežno nepoljsko. Lloyd George pripominja nato dobesedno: »Že meseca marca sem dejal, da ne smemo dati Poljski nobenih jamstev, dokler se ne bomo v tem pogledu sporazumeli tudi z Rusi. Dogodki so mi dali prav.«

Ameriško mnenje

New York, 2. okt. s. V diplomatskih krogih v Rimu mislijo, da je ob priliki obiska zunanjega ministra Ciana v Rimu stavil kancelar Hitler predlog, da bi ministrski predsednik Mussolini postavil Angliji in Franciji mirovno ponudbo. Če bi Anglija in Francija ponudbo odklonili, naj bi potem Italija stopila v vojno na strani Nemčije. V italijanskih političnih krogih izražajo vsled tega zaskrbljenost, da se bo Italija zapletla v vojni konflikt. Italijansko časopisje potrjuje vesti, da bo mirovni predlog obsegal ustanovitev manjše poljske države po vzoru Slovaške, ter sklicanje konference petih velesil.

Nemci zasedajo Varšavo

V nedeljo popoldne so vkorakale v poljsko prestolnico prve nemške čete — Predaja junaške posadke polotoka Hela

Berlin, 2 oktobra AA. (DNB) Vrhovno vojaško poveljstvo poroča:

Včeraj dopoldne so prve nemške čete vkorakale v Varšavo. Incidentov ni bilo. Zasedba Varšave je končana. Poslednje

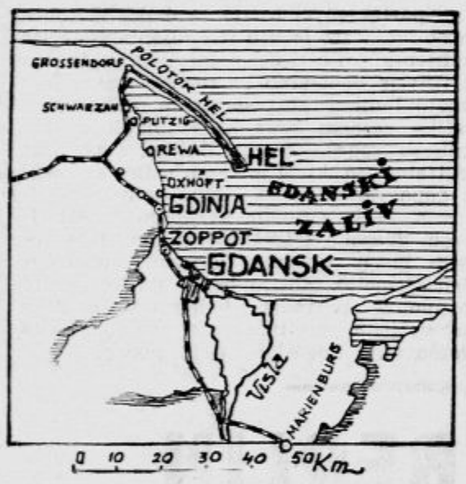

gnezdo poljskega odpora je polotok Hel, kjer so kopne in pomorske enote izvršile naskok. Šef poljske vojne mornarice admiral Unruh in 4.000 vojakov bo danes dopoldne odložilo orožje.

Moscicki še ni odpotoval

Bukarešta, 2. oktobra. AA. Vesti, ki so jih razširile tuje radijske postaje o odhodu bivšega predsednika poljske republike Moscickega iz Rumunije ne odgovarjajo resnici. Moscicki se nahaja v Bikaču.

Curih, 2. okt. br. »Neue Zürcher Zeitung« poroča iz Beograda, da je včeraj in danes več bivših poljskih politikov prekoračilo rumunsko-jugoslovansko mejo. Med drugim je prišla preko meje tudi soproga maršala Rydza. Noben od teh beguncev pa ni ostal v Jugoslaviji, marveč so takoj nadaljevali pot v Francijo. Bivši predsednik poljske republike Moscicki je odpotoval v Švico, kjer se bo zdravil v nekem senatoriju.

Pogrešan poljski konzul

Moskva, 2. oktobra AA (Havas) Poljsko veleposlaništvo v Moskvi sporoča, da je poljski generalni konzul v Kijevu Matušinski izginil na tajinstven način. Včeraj popoldne je poljski konzul Zdanevič telefoniral veleposlaništvu v Moskvi, da je bil Matušinski ponoči ob 2. poklican telefonično od predstavnika komisariata za zunanje zadeve v Kijevu in naprošen, da pride takoj na komisariat. Generalni konzul je takoj odšel tja v spremstvu dveh zanesljivih poljskih šoferjev, toda od takrat ni več vesti o njem. Nekoliko pozneje je Zdanevič telefoniral na predstavništvo komisariata zunanjih zadev v Kijevu, ki je pa izjavilo, da sploh ni telefoniralo Matušinskemu niti ga na drug način klicalo. Osebje konzulata v Kijevu so pričakovali te dni v Moskvi ter bi moralo zapustiti v torek Rusijo skupno s člani veleposlaništva v Moskvi in konzulata v Minsku in Leningradu. Na poljskem poslaništvu izjavljajo, da osebje poslaništva ne bo odpotovalo prej, preden se ne najde Matušinski in njegova dva šoferja.

Rekrutacija poljskih državljanov v Kanadi

Ottawa, 2. oktobra. s. Poljski generalni konzul v Kanadi je sporočil, da bo odrejena rekrutacija vseh poljskih državljanov v Kanadi za službo v poljski vojski v Franciji. V Kanadi živi okoli 150 000 Poljakov, od tega pa je samo polovica poljskih državljanov.

Gdanski komisar DN pri Halifaxu

London, 2. okt. s. Visoki komisar Društva narodov v Gdansku prof. Burckhardt, ki je snoči dospel v London, se je danes sestal z zunanjim ministrom lordom Halifaxom. Takoj po sestanku je prof. Burckhardt zopet odpotoval iz Anglije.

Letalske bitke nad Siegfriedovo črto

V noči od nedelje na ponedeljek so se nad Berlinom in Potsdamom pojavila angleška izvidniška letala

Pariz, 2. oktobra. AA. (Havas) Francoske čete so ostale včerajšnji dan in preteklo noč na svojih dosedanjih postojankah in zavzele defenzivno stališče. Nasprotnik je izrabil mrak za napad. Toda njegove patrulje, ki so se skušale približati francoskim črtam, so v nekaterih odsekih zašle v zasedo in so Francozi ujeli več nemških vojakov. Francoske čete so utrdile svoje postojanke na novih črtah. Na umiku je sovražnik skušal postaviti več min, posebno v Warndtskem gozdu. Pobrali smo več ko 3.000 min, ki niso eksplodirale. Na prostoru 70 km² so Nemci postavili okoli 6.000 bomb. Večina teh bomb je eksplodirala že pri intenzivnem francoskem topniškem obstreljevanju.

London, 20. oktobra AA. Havas: Vojaški strokovnjak lista »Yorkshire Post« pravi, da so dosedanje vojaške operacije na zapadni fronti pokazale premoč taktike generalisima Gamelina nad nemško taktiko. Gamelinova taktika sestoji v tem, da prevzamejo francoske čete iniciativo in prisilijo Nemce k obrambi in umiku. Gamelin je takoj sprevidel, da bodo Nemci skušali izrabiti prednosti terena med Luksemburgom in reko Saaro, zato je s svojo ofenzivo že vnaprej onemogočil nameravane operacije in zavzel prostor v obliki trikotnika, ki služi zdaj francoskim četam kot odlično izhodišče za nadaljnje operacije.

Nemško poročilo

Berlin, 2. okt. AA. Vrhovno vojaško poveljstvo poroča:

Na zapadu samo krajevno delovanje topništva in izvidnih oddelkov. Vzhodno od Paderborna smo sestrelili neko angleško izvidno letalo.

Angleži nad Berlinom in Potsdamom

London, 2. okt. s. Letalsko ministrstvo objavlja: Angleška izvidniška letala so izvršila več novih uspešnih izvidniških poletov, tako podnevi kakor tudi ponoči. V nočnem poletu so angleška letala preletela Berlin in Potsdam. To je prvič, da so se angleška letala pojavila nad Berlinom.

Spopad med 11 francoskimi in 15 nemškimi letali

Pariz, 2. okt. s. V zračni bitki nad Siegfriedovo linijo se je včeraj spoprijelo 11 francoskih izvidniških in lovskih letal s 15 nemškimi. Francozi so izgubili tri letala, Nemci pa pet. Francoska letala so napravila važne fotografske posnetke.

Pet angleških letal v boju s 15 nemškimi

London, 2. oktobra. AA. (Havas) Ministrstvo za informacije poroča naslednje podrobnosti o nedeljskem angleško-nemškem letalskem spopadu nad Siegfriedovo črto. Angleški letalci so dobili nalog, naj izvršijo oglede nad neko zavarovano točko ob Saari. Navzlic hudemu ognju nemških protiletalskih baterij se je letalom posrečilo prodreti skozi ognjeni zid. Ko so prodrla na nemško ozemlje in so bila v višini čez 6.500 m, je vodja eskadrile opazil 9 lovskih letal znamke »Messer Smith«, ki so prihajala iz oblakov ter letela 500 m nad angleškimi letali. Na desni strani se je pojavilo še šest nemških letal, ki so napadla angleško eskadrilo. Toda izvidniška naloga je morala biti izvršena in je ničesar ni smelo ovirati. Zato so angleška letala nadaljevala let. Takoj ko se je borba začela, je postala sovražnikova taktika jasna. Nemška letala so se razšla iz formacije ter začela obstreljevati angleška letala drugo za drugim. Streljanje je trajalo 35 minut. Zbita so bila tri letala, eno pa je bilo prisiljeno spustiti se. Od 11 članov posadke teh letal se je 8 rešilo s padobrani. Vodja eskadrile je ostal sam ter nadaljeval svoj let v cikcaku, da bi se izognil koncentriranemu ognju sovražnih letal. Ves čas je strojnica njegovega aparata sipala ogenj na sovražna letala. Prvo nemško letalo je bilo zadeto ter je strmoglavilo v plamenu. Strojnica je zadela tudi drugo nemško letalo ter je padlo tudi to. Ostalih 13 nemških letal je opustilo nadaljnjo borbo. Ko se je angleško letalo spustilo, je eno krilo zadelo ob zemljo ter se je aparat vžgal. Šef angleške eskadrile je bil prepeljan v bolnico lahko ranjen.

6.000 nemških min razstreljenih

Pariz, 2. okt. s. Francoske čete so zatišje na zapadni fronti izrabile za razstreljevanje nemških min. V zadnjih dveh dneh je bilo razstreljenih 6000 min.

Novi vpoklici v Angliji

London, 2. oktobra. AA. (Reuter) Snoči je bila v zvezi z vpoklicom angleških državljanov med 20. in 22. letom starosti izdana proklamacija kralja. Ta nova mobilizacija bo povečala stanje armade za 250.000 mož. Od tega jih bo 8.000 uvrščenih v mornarico, 14.000 pa med letalce.

50 nemških divizij na zapadni fronti

Pariz, 2. okt. s. Vojaški poročevalec »Petit Parisiena« ceni, da imajo Nemci na zapadni fronti sedaj zbranih približno 50 divizij. V zadnjih štirih ali petih dneh so do-

Danes bo govoril Chamberlain o nemško-ruskem paktu

London, 2. okt. s. Na vprašanje vodje opozicije Attleeja, ali more podati izjavo o nemško-ruskih odnošajih, je izjavil ministrski predsednik Chamberlain, da namerava podati izjavo o tem predmetu v parlamentu jutri.

★

Nemčija zaprla mejo napram Nizozemski

Amsterdam, 2. okt. z. Nemška vlada je danes docela nepričakovano zaprla mejo napram Nizozemski. Nemški vojaki so dobili strog nalog, da se ne smejo približati nizozemski meji ne več kakor 100 m zlasti pa jim je prepovedano vzdrževati kakršnekoli stike z nizozemskimi vojaki in obmejnimi stražniki. Zapora meje je bila odrejena davi ob 5. Obmejno prebivalstvo je bilo zaradi tega skrajno presenečeno, ker je bil doslej tako zvani mali obmejni promet docela neoviran. Prehod čez nemško mejo je dovoljen z rednimi potnimi dokumenti samo pri Laneburgu.

★

Tiso Hlinkov naslednik

Bratislava, 2 oktobra AA (DNB). Včeraj je bilo v Trenčinu veliko zborovanje slovaške ljudske stranke. Na zborovanju je bil ministrski predsednik msgr. dr. Tiso soglasno izvoljen za naslednika pokojnega Hlinke. Dr. Tiso je imel ob tej priliki velik govor, v katerem je pojasnjeval razvoj slovaške politike v toku zadnjega leta. Posebno je naglasil svoj obisk pri Hitlerju meseca marca ter dejal, da ima slovaški narod v Hitlerju prijatelja in zaščitnika. Slovaška je izvršila samo navadno dolžnost hvaležnosti, ko je naročila slovaškim četam, naj se bore ramo ob rami z nemškimi četami, ko je Hitler pozval svoj narod, naj z orožjem brani in zavaruje svoje življenjske pravice. Slovaška predstavlja danes z Nemčijo nerazdeljivo enoto, na kateri se bo osnovala nova Evropa in boljša pravica. Slovaški narod bo ostal vedno zvest Hitlerju in nemškemu najhu.

Na koncu svojega govora je dr. Tiso razložil načela na osnovi katerih slovaški narod želi urediti svoje politično življenje. Slovaški narod noče vedeti za preživele in zastarele parole liberalizma in drugih struj, ki slonijo na liberalizmu, temveč želi urediti državo v duhu nove Evrope. Država mora služiti narodu, stranka pa mora kot predstavnica naroda izvesti vzgojo naroda in razviti državno življenje.

Tuka postane predsednik slovaške vlade

New York, 2. okt. s. Iz Bratislave poročajo, da bo še tekom tega meseca prišlo do važne spremembe v sestavi slovaške vlade. Po nemški želji naj bi prevzel predsedstvo vlade sedanji notranji minister dr. Tuka.

Pomorska trgovina nevtralcev ogrožena

Poleg švedskih in norveških je tudi že več danskih trgovskih ladij postalo žrtev vojne na morju

Stockholm, 2. oktobra. AA. (Reuter). Neka nemška vojna ladja je ustavila švedski parnik »Asten« s tovorjem papirja in celuloze za Anvers ter ga odvedla v Kiel. Že preje je švedska ladja dobila nalog od dveh nemških letal, naj plove v jugovzhodni smeri.

Stockholm, 2. okt. s. V nedeljo zjutraj je nemška podmornica v Skageraku napadla in potopila švedski parnik »Gun« (1200 ton), ki je bil napoti iz Göteborga v Anvers. Posadka 18 mož je bila rešena. Pri danskem otoku Seeland je naletela na mino finski parnik »Baltik«. Posadka 10 mož je bila rešena.

Stockholm, 2. oktobra. AA. (Reuter). Po informacijah švedskega zunanjega ministra so švedski parnik »Algerio« (1.617 ton) zaplenili in odpeljali v Kiel. Parnik je bil namenjen v Genovo s tovorom nepredelanega železa za izdelavo papirja. Parnik »Hungsholm« je pa prispel v Gotenburg po šestdnevnem postanku v Kirkwallu (Škotska). Kapitan je izjavil časnikarjem, da je ladjo ustavila neka britanska križarka in jo odpeljala v Kirkwall, kjer so jo temeljito pregledali. Britanska oblastva so bila zelo obzirna in niso zaplenila tovora, ter niso zadržala nobenega potnika.

Kodanj, 2. oktobra. AA. (Havas). Neka nemška podmornica je napadla v Severnem morju zapadno od Hastolma dansko ladjo »Vendia«, ki pripada družbi združenih uvoznikov oglja. Ladja je bila torpedirana in potopljena. Od 17 članov posadke, jih je utonilo 11, ostalih 6 pa je sprejela podmornica ter jih predala neki danski ladji. Parnik »Vendia« se je takoj ustavil, ko je opazil podmornico, toda s podmornice so dvakrat brez vsakega opozorila streljali na parnik, nato pa ga torpedirali. »Vendia« je plula iz Faborda v Clyde, kjer bi morala vkrcati tovor oglja.

Rim, 2. oktobra. AA. Iz Stockholma poročajo: Iz objavljenih podatkov se vidi, da je Norveška od začetka vojne do danes izgubila 15.000 ton svoje trgovinske mornarice, Švedska 11.000, Finska 9.000, Belgija 4.000, Holandska 3.000, Danska pa 2.000 ton. Smrt je našlo 17 norveških, 17 finskih in 11 danskih mornarjev pri torpediranju svojih ladij.

Kodanj, 2. okt. s. List »National Tidende« posveča uvodnik potopitvi danske ladje »Vendia« ter pravi, da hoče menda Nemčija, kakor svoj čas Napoleon, prisiliti nevtralne države, da bi sodelovale v blokadi Anglije. To pa lahko pomeni za nevtralne države, zlasti za Dansko, uničenje vse zunanje trgovine.

London, 2. okt. s. V južnem Atlantskem oceanu je bila na poti iz New Yorka v Rio de Janeiro od neznane oborožene ladje napadena in potopljena angleška ladja »Clement« (5000 ton). Okoliščine potopitve še niso znane in tudi o usodi posadke, ki je štela 48 ali 49 mož, še ni podatkov. V angleških mornariških krogih mislijo, da je napad izvršila najbrže oborožena nemška trgovska ladja, ki je bila na morju že pred izbruhom vojne in je imela na krovu skrite topove. Angleška admiraliteta ima že pripravljene načrte, kako bo v bodoče preprečila take napade in tudi izsledila ladjo, ki je zakrivila najnovejši napad. Z matičnih ladij za letala namerava poslati letala, da preiščejo morsko površino in najdejo napadalca.

Nevtralnostna razprava v ameriškem senatu

Debata bo trajala tri tedne — Predlog večine zunanjepolitičnega odbora senata

Washington, 2. okt. s. Danes se je začela v senatu razprava o spremembi nevtralnostnega zakona. V imenu večine zunanjepolitičnega odbora senata je predložil zakon predsednik odbora Pittman. Poudaril je dva glavna principa izpreminjevalnega predloga: da bodo vojujoče se države lahko kupovale odslej v Zedinjenih državah vojni material, da pa ga bodo morale voziti na svojih lastnih ladjah. Pittman je dejal, da je ta zakonski predlog najvažnejši, kar jih je bilo kdajkoli predloženih kongresu. Namen zakona je preprečiti, da bi se Zedinjene države zapletle v vojno. Sedanji nevtralnostni zakon je v škodo Angliji, ki kot otoška država ne more kupovati vojnega materiala na celini, koristi pa Nemčiji, ki lahko dobiva vojni material od svojih nevtralnih sosedov Rusije, Italije, Rumunije in drugih. Po dosedanjem zakonu bi bilo tudi mogoče, da bi Nemčija preko nevtralnih držav dobivala vojni material iz Zedinjenih držav.

V okolici predsednika Roosevelta računajo, da bo debata o izpremembi nevtralnostnega zakona trajala v najugodnejšem primeru tri tedne. V krogih obeh parlamentarnih skupin je opažati nasprotje proti predlogu, da bi bil kupcem orožja dovoljen trimesečni kredit.

Amerika ne prizna razdelitve Poljske

Washington, 2. okt. s. Ameriški zunanji minister Hull je danes izjavil, da ameriška vlada ne namerava priznati razdelitve Poljske. Z zasedbo poljskega ozemlja pa še ni prenehala legalno obstojati poljska vlada. Vsled tega bodo ostale Zedinjene države še nadalje v diplomatskih odnošajih s poljsko vlado. Ameriški poslanik v Varšavi je dobil nalog, da stalno ostane v Parizu, kjer se nahaja sedež poljske vlade in tudi poljski poslanik v Washingtonu grof Potocki bo ostal na svojem mestu.

Bivši poslanci ne volijo v senat

Beograd, 2. okt. a. Ker vlada nejasnost glede nekaterih določil zakona o volitvah senatorjev, je pravosodni minister podal na podlagi čl. 48 tega zakona tole avtentično razlago:

1. Ker je narodna skupščina razpuščena z ukazom kr. namestnikov z dne 26. avgusta t. l., je mandat poslancev prenehal pravno obstajati. Kadar poslanec izgubi to lastnost po zakonu in kadar ne more vršiti več te svoje glavne pravice, tudi ne more vršiti postranskih pravic, ki so združene s poslanskim mandatom. Če so poslanci že prišli v volilne sezname za volitve senatorjev, lahko upravna oblast ali pa prizadete osebnosti zahtevajo pri pristojnih sodiščih popravek seznamov v tem smislu, da se iz seznamov črtajo osebe, ki so bile medtem zaradi razpusta narodne skupščine izgubile volilno pravico. Tako bodo okrožna sodišča na navedeni način popravila volilne sezname na zahtevo upravnih oblasti odnosno na zahtevo prizadetih oseb.

2. Podobne popravke volilnih seznamov za volitve senatorjev bodo izvršila sodišča tudi glede oseb navedenih pod točkama 2. in 3. čl. 8 zakona o volitvah senatorjev, če so te osebe v redu prišle v volilne sezname po določilih čl. 12 omenjenega zakona, a je v času od dneva, ko se se sestavljali volilni seznami, pa do dne, ko se lahko seznami popravijo, katera izmed teh oseb izgubila to lastnost iz razlogov, navedenih v zakonu. Popravke v tem pogledu, bodisi, da se imajo vpisati v seznam osebe, ki so si pridobile volilno pravico, ali pa, da se črtajo iz seznama osebe, ki so to pravico izgubile, bo izvršilo sodišče bodisi na zahtevo teh oseb samih ali pa na zahtevo upravnih oblasti ali drugih prizadetih oseb.

Vseučiliški študij Nj. Vel. kralja

Beograd, 2. okt. AA. **Danes so se začela predavanja za Nj. Vel. kralja iz vseučiliške in višje vojaške stroke.**

Ustanovitev urada za zaščito dece

Beograd, 2. oktobra. p. Na plenarni seji glavnega odbora Jugoslovenske unije za zaščito dece, ki so se je udeležila zastopstva vseh banovinskih sekcij, je bil ustanovljen poseben urad za zaščito dece in sicer na prizadevanje Nj. Vel. kraljice Marije, ki je predsednica unije. Urad bo upravljal poseben odbor, ki bo pod njenim pokroviteljstvom, ter bo v primeru vojne prevzel pod javno zaščito okrog 200.000 otrok.

Sokoli pri ministru telesne vzgoje

Beograd, 2. okt. a. **Danes je minister za telesno vzgojo Jevrem Tomić sprejel delegacijo saveza Sokola kraljevine Jugoslavije. Navzočni so bili zastopniki iz vse države, pod vodstvom prvega podstarešine dr. Belajčića, ki je poročal ministru o razmerah v SKJ. Minister Tomić je delegaciji izjavil, da bo tudi v bodoče posvečal kar največjo pozornost Sokolu in njegovemu razvoju.**

Notranji minister v Zagrebu

Zagreb, 2. okt. o. **V Zagrebu se mudi že dva dneva notranji minister Stanoje Mihaldžić, ki je popoldne obiskal bana dr. Šubašića. Bivanje notranjega ministra v Zagrebu je v zvezi z organizacijo banovine Hrvatske in s prenosom državnih poslov na njo.**

Hrvatski gospodarski svet

Zagreb, 2. oktobra. o. Merodajni hrvatski krogi delajo sedaj za ustanovitev gospodarskega sveta banovine Hrvatske, ki naj bi se intenzivno bavil z vsemi aktualnimi gospodarskimi zadevami.

Iz orožniške službe

Zagreb, 2. okt. o. Za adjutanta poveljnika orožniške brigade v Zagrebu je bil imenovan orožniški kapetan I. klase in komandir orožniške čete v Mariboru Davorin Mavrić. Služil je nad 5 let v Mariboru in je bil med prebivalstvom zelo priljubljen.

Iz gozdarske službe

Beograd, 2. oktobra. p. Minister za gozdove in rudnike je na osnovi čl. 12 uredbe o prenosu imovine verskega zaklada katoliške cerkve v last in upravo ljubljanske škofije postavil na razpoloženje naslednje uradnike iz gozdarske službe: pristava inž. Stanka Mazija in inž. Marjana Klinarja pri direkciji v Ljubljani, tehniško manipulantko Angelo Černivec-Belavičevo pri direkciji v Ljubljani, šumarja Toma Majerja pri šumski upravi v Kostanjevici, pomožnega tehniškega manipulanta Dragotina Petroša pri šumski upravi na Bledu, podšumarja Leopolda Jelinčiča v Bohinjski Bistrici in pomožno tehniško manipulantko Kristino Ogrisovo na Bledu.

Kardinal Mundelein umrl

Chicago, 2. oktobra. br. Davi je tu umrl nadškof in kardinal Mundelein. Snoči ga je zadela srčna kap.

Vremenska napoved

Zemunska: Toplejše in pretežno oblačno v zapadni, delno oblačno pa v vzhodni polovici. Ponekod dež.

Naši kraji in ljudje

Miletićeva proslava v Novem Sadu

Kakor je obširno poročalo že ponedeljsko »Jutro«, so v nedeljo v Novem Sadu ogromne množice prisostovale odkritju spomenika dr. Svetozarju Miletiću, ki je bil v preteklem stoletju požrtvovalni voditelj in buditelj srbskega življa pod tujo oblastjo. Na sliki vidimo množico, zbrano pred spomenikom, ki je velika umetnina mojstra Ivana Meštrovića

Ustanovitev muzejskega društva v Krškem

Krško, 2. oktobra

Po skoraj enoletni pripravi je bil v soboto v Krškem ustanovni občni zbor muzejskega društva za okraja Krško in Brežice. Številna udeležba občinstva je dokazala, da razume javnost važnost te ustanove. Tudi mnogi znanstveniki so se zborovanja udeležili. Med njimi so bili kustos muzeja v Ljubljani dr. Ložar, kustos mariborskega muzeja prof. Baš, zastopnik muzejskih društev Ptuja in Novega mesta prof. Jarc, zastopnik nedavno ustanovljenega muzeja v Škofji Loki dr. Blasnik, arh. Marijan Mušič univ. prof. dr. Kos in univ. prof. dr. Saria pa so opravičili svojo odsotnost, želeč društvu mnogo uspeha.

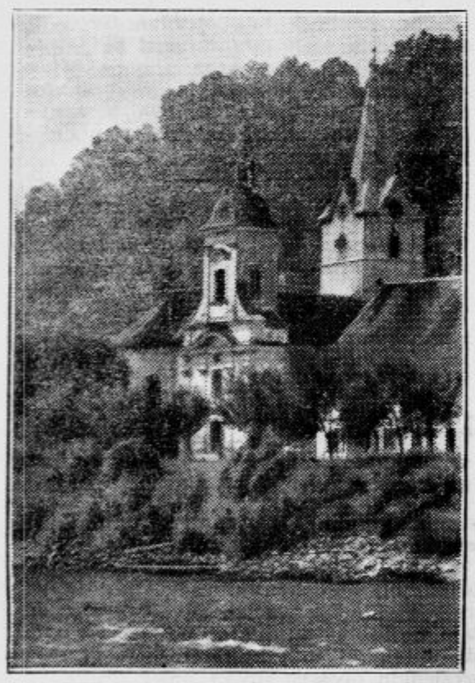

Cerkvica sv. Duha — bodoči muzej; v ozadju krška farna cerkev

Ob 17. je sreski načelnik dr. Tomšič kot predsednik pripravljalnega odbora otvoril ustanovni občni zbor ter naglašal velik pomen zbora za krški in brežiški srez. Dr. Mušič, eden izmed prvih pobornikov za ustanovitev muzeja v Krškem, je orisal ves zgodovinski razvoj področja novega muzejskega društva ter njegov pomen in važne naloge. Prečital je tudi pismo prof. Brodarja, ki je tudi poudarjal važnost novega društva. Pristav Igor Puc je prečital društvena pravila. Društvo se imenuje »Muzejsko društvo za politična okraja Krško in Brežice«. Društvo bo zbiralo vse gradivo, ki je v zvezi z domačo zgodovino, narodopisjem, domačo umetnostjo, kulturno in politično zgodovino in s prirodopisnimi posebnostmi področja. Odbor bo stopil tudi v stike z gradbenimi oblastmi, da bo mogoče ohraniti zgodovinsko važne zgradbe in spomenike. Mad narodom bo društvo širilo zanimanje za domačo zgodovino, narodopisje in umetnost ter ustanovilo tudi lastno zgodovinsko knjižnico, dalje bo pritegnilo k sodelovanju strokovnjake kot predavatelje in za izkopavanja. Odbor bo pospeševal izdajanje raznih publikacij ter skrbel za zaščito vseh zgodovinskih najdišč in zgodovinskih predmetov. Za muzej se bo porabila zapuščena cerkvica sv. Duha, ki pa jo bo treba popraviti, kar se bo zgodilo v najbližji bodočnosti. Članarina znaša letno samo 15 din in je tako vsem omogočen vstop v društvo. Društvena pravila so od banske uprave že potrjena.

Soglasno je bila izvoljena naslednja uprava društva: sreski načelnik iz Krškega dr. Tomšič, predsednik; člani odbora: Bernetič Franc, šolski nadzornik iz Brežic, inž. arh. Žnuderl iz Rajhenburga, Bonča Leopold, šolski upravitelj iz Sevnice, krški mestni župnik in dekan Kurent, Rumpret Hugo iz Št. Janža, Černetič Karel, predsednik mestnega gospodarskega odbora v Krškem, Puc Igor, policijski pristav v Krškem; nadzorni odbor: krški veletrgovec Engelsberger Rupert, Križman Emil, policijski pristav iz Brežic, in krški župan Lazarini Henrik.

Med slučajnostmi je podal predsednik dr. Tomšič kratek proračun za popravilo cerkvice. Stroški bodo znašali 32.000 din, društvo pa je doslej dobilo samo 2000 din podpore od banske uprave. Predsednik se je zahvalil sreskemu načelniku Krajšku iz Brežic in sreskemu tajniku Vizjaku iz Krškega, ki sta zbrala že precej članov in tudi lepe prispevke za novo društvo. Društvu so čestitali v imenu ptujskega Muzejskega društva prof. Jarc, kustos ljubljanskega muzeja ter zastopnika škofjeloškega in mariborskega društva. Po zborovanju so si gostje ogledali zasebno zgodovinsko zbirko g. Aumana.

Dan ustanovitve Muzejskega društva v Krškem ima velik pomen za kulturni in gospodarski procvit prelepega Posavja. Prepričani smo, da bodo lastniki zasebnih zbirk priskočili društvu na pomoč ter mu odstopili predmete, ki so v tesni zvezi s krajevno zgodovino.

Dela za spomenik radgonskim žrtvam

V začetku septembra je pripravljalni odbor zaradi raznih težkoč začasno prekinil delo, vendar pa je ta teden spet pričel z deli na preurejevanju prostora pred farno cerkvijo Sv. Petra v Gornji Radgoni. Prva in druga terasa sta sedaj popolnoma dokončani tudi z južne strani, kot tretja terasa pa bo služila položna cesta od hiše profesorja dr. Šlebingerja sporedno z glavno banovinsko cesto, deloma zaokroženo med občinsko hišo in šolskim poslopjem z izhodom na cesto Gornja Radgona — Apače, ki jo pravkar tlakujejo. Ker so granitne stopnice dospele, so pričeli s polaganjem stopnišča od položne ceste preko obeh teras do cerkve ter ožjega stopnjišča tik šolskega poslopja. Na zahodni strani, kjer je vodila poprej ozka pešpot mimo cerkve na banovinsko cesto v smeri proti gasilskemu domu, bo napravljena položna in široka dovozna cesta, ki bo služila za vsakršen dovoz do cerkve. Pri razkopavanju terena so naleteli delavci na razna človeška okostja, ker je pač bilo v davnih časih okrog cerkve pokopališče. Na levi strani pročelja cerkve je dograjen temelj, na katerem bo stal lep spomenik. Vsa potrebna preureditvena dela na tem prostoru bodo končana predvidoma do konca oktobra. Zaradi tehničnih zadržkov pa je pripravljalni odbor tudi z ozirom na sedanje kritične čase sklenil preložiti za to jesen nameravano postavitev spomenika Radgonskim žrtvam in Maistrovim borcem na prihodnjo pomlad, med tem časom pa bo poživil in nadaljeval nabiralno akcijo.

Slava doma slepih v Zemunu

Dom slepih v Zemunu, ki nosi ime svojega velikega dobrotnika, pokojnega kralja Aleksandra I., praznuje svojo slavo na pravoslavni praznik Krstov dan 27. septembra. Na slavo je došlo mnogo gostov iz Zemuna in Beograda. Navzočni so bili zastopniki Nj. Vel. kralja, mnogih ministrstev, patriarha, mnogih dobrodelnih, prosvetnih in nacionalnih organizacij ter državnih in samoupravnih ustanov. Med gosti sta bila tudi bolgarski tiskovni ataše v Beogradu Georgijev in bivši poslanik češkoslovaške republike Lipa. Nj. Vel. kraljica Marija je poslala bogate darove za gojence in gojenke Doma slepih, domačin slave beograjski trgovec Avram Filipović pa je za slavo podaril upravi doma 8.000 din ter priredil gojencem in gojenkam obed in večerjo.

Proslava se je pričela s spominskim obredom za kralja Petra I. Osvoboditelja, kralja Aleksandra I. Ujedinitelja in vse pokojne dobrotnike doma. Goste je pozdravil s prisrčnim govorom upravitelj doma Veljko Ramadanović, v imenu učiteljskega zbora in gojencev pa je govoril slepi učitelj glasbe Dimitrije Ilić, ki je v svojem govoru naglasil, da prebiva v domu nad 260 slepih odraslih in otrok, od katerih je velika večina brez staršev in brez vseh sredstev ter ima vzgojo in oskrbo samo po zaslugi dobrotnikov in prijateljev slepih revežev. Slavnost je bila zaključena s pestrim sporedom glasbenih in pevskih točk gojencev in gojenk.

Zahteve invalidov iz Slovenije

Marsikaj še manjka do uveljave invalidske uredbe

Ljubljana, 2. oktobra.

Po dolgi in vztrajni borbi je Združenje invalidov doseglo novo uredbo, s katero so bila rešena najbolj pereča vprašanja vojnih žrtev in sirot ter so bile popravljene mnoge krivice in napake invalidskega zakona od leta 1929. Uredba pa še ni z vsemi svojimi določili v veljavi in priča o tem zelo zgovorno spomenica oblastnega odbora invalidskega združenja za Slovenijo, pripravljena za XIII. redni kongres združenja invalidov, ki bo, kakor znano, od 6. do 10. t. m. v Zagrebu.

Iz teh zahtev, ki jih je objavil »Vojni invalid« 1. t. m., navajamo samo nekatere, da bo širša javnost spoznala, da je še precej daleč do uresničenja obljub, ki so jih dajali vojnim invalidom. Oblastni odbor organizacije invalidov v Sloveniji zahteva, naj kongres invalidskega združenja izposluje med drugim rešitev naslednjih zadev in vprašanj po določilih invalidske uredbe:

Pri banski upravi v Ljubljani naj se takoj ustanovi invalidski odsek, ki ga kljub vsem zahtevam in urgencam invalidske organizacije še vedno ni. Uradni (sreski) zdravniki odklanjajo brezplačno zdravljenje vojnim invalidom, njih otrokom in vojnim vdovam, čeprav je brezplačno zdravljenje določeno z invalidsko uredbo. Ministrstvo socialne politike in narodnega zdravja naj odredi, da bo uprava dravske banovine takoj uredila invalidski oddelek, katerega naj vodi kak vojni invalid ali bojevnik.

Paragrafi invalidske uredbe v poglavju »služba in delo«, posebno kar se tiče privatnih podjetij, se ne izvršujejo. Nasprotno — nekatera podjetja odpuščajo doslej zaposlene vojne invalide, ali pa jim nalagajo takšno delo, ki ga komaj zmaguje popolnoma zdrav človek. V spomenici so navedeni kričeči taki primeri in tudi to, kako se je invalidska organizacija trudila, da bi svojim članom priborila pravice.

Okrožnim invalidskim sodiščem v Ljubljani, Mariboru, Celju, Novem mestu in Murski Soboti se naj vendar enkrat že dodelijo pomožne moči ,kakor je predlagal oblastni odbor invalidskega združenja sporazumno z apelacijo ljubljanlkega sodišča. Sodiščem naj se naloži odgovornost za najhitrejšo rešitev invalidskih zadev, za sodnike pa naj se določi nagrada, ki jo predvideva uredba. — Posebno poglavje govori o invalidskih domovih v Sloveniji, katerih zemljeknjižni lastnik je še vedno »Fond za oskrbo vračajočih se vojakov.« Od takih domov invalidi nimajo koristi, ker so bili domovi uporabljeni v druge svrhe. V nje investiran denar naj se izplača narodnemu invalidskemu fondu, da bo mogel zgraditi v Ljubljani invalidski dom s protezno delavnico.

Protezna delavnica v Ljubljani je zdaj v prostorih, ki so prej podobni hlevom, kakor ortopedskemu zavodu. Ni čakalnice, ni sprejemne sobe, invalidi, ki se jim delajo proteze, morajo na hodniku čakati slečeni itd. Zdaj pa je mestna občina ljubljanska tudi te prostore odpovedala in je s 1. aprilom 1940 protezna delavnica na cesti.

Kakor rečeno, je to samo nekaj zahtev iz spomenice, ki je bila sprejeta na občnem zboru oblastnega odbora združenja za Slovenijo, ki je zasedal 13. avgusta letos v Ljubljani.

Modernizacija ceste Kranj—Naklo

Prvi del ceste bo v prometu konec oktobra

Kranj, 2. oktobra.

Gradnja moderne betonske državne ceste na odseku Kranj-Naklo izredno hitro napreduje in bo prvi del novega cestišča v dolžini 3 km izročen prometu že za mesec dni. Gradnjo tega odseka je prevzela stavbena tvrdka Bricelj Ivan iz Ljubljane. Proga je dolga 5600 m in bo veljala 8,700.000 din. Z deli so pričeli letos konec februarja in so sedaj že zbetonirali prvi del cestišča do vasi Pivke. Tu bodo pričeli sedaj polagati na klancu kocke, nakar bo cestišče od Kranja do mostu pri Pivki izročeno prometu. S tem bo vozilom prihranjen ovinek preko Kokrice na Naklo, kamor je bil dosedaj usmerjen začasni promet.

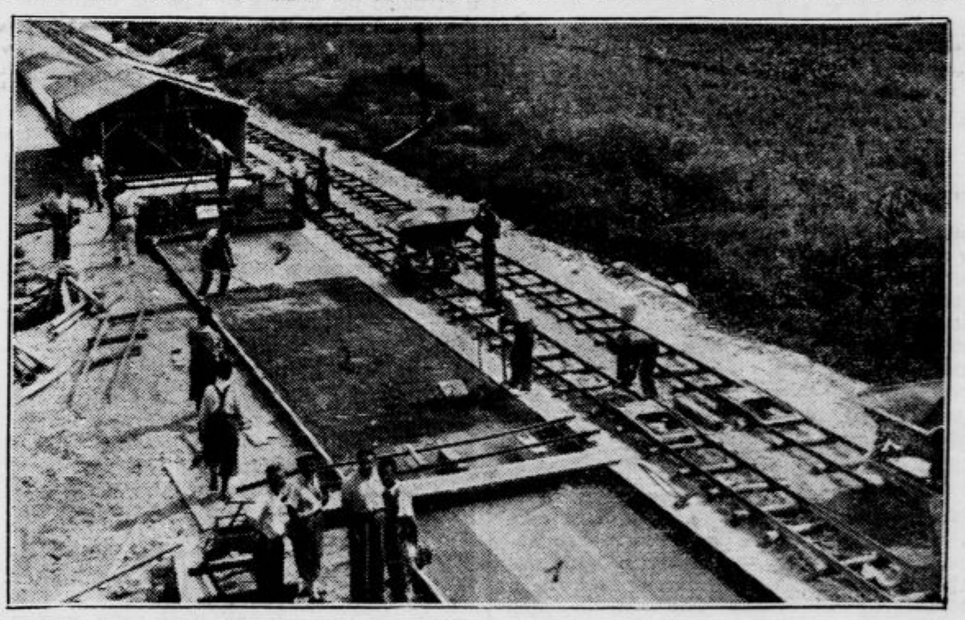

Polaganje betonske plošče na odseku Kranj—Naklo. 1) Impregniran papir, 2) spodnja plast betonske mešanice, 3) zgornja plast

Trasa nove ceste

Omenjeni odsek je najdaljši izmed vseh pri modernizaciji državne ceste Ljubljana—Podkoren. Trasa novega cestišča pričenja v Kranju tik nad Fidrom in teče z dvemi izjemami po stari cesti vse do mostu pri Pivki. Tu pa zapusti staro cesto in jo ubere naravnost preko polja med Naklom in železniško progo, gre mimo železniške postaje, kjer se prične v nasipu dvigati, in prekorači v nadvozu železniško progo, nato se pa spusti preko stare ceste na polje proti križišču cest Bled-Tržič. Ker je teren od Kranja proti Naklu vseskozi raven, ne zahteva prvi del odseka kakih posebnih zgradb. Do mostu pred Pivko sta bili izvršeni samo dve korekturi starega cestišča in sicer pri Kroni in pred Polico, kjer krene nova cesta s stare v toliko, da sta odstranjena oba dosedanja ovinka. Večje zahteve pa stavlja drugi del odseka. Tako so morali pri mostu pred Pivko napraviti betonski propust preko jarka. V Naklem pa bodo morali zgraditi velik nasip zaradi nadvoza čez železniško progo. Poleg nadvoza pa bodo zgradili 150 m pred tem tudi manjši podvoz za občinsko cesto. Nasip, katerega bodo zgradili zaradi nadvoza, se bo pričenjal pri železniški postaji in se bo na drugi strani nadvoza spuščal preko stare ceste na polje proti že omenjenemu križišču. Vzpon, ki bo s tem nastal, bo znašal na najvišji točki 4%.

Dela

Pri delih na odseku je zaposlenih okrog 200 delavcev. Del teh je zaposlenih na drugi polovici odseka v Naklem, kjer pripravljajo teren za betoniranje in grade nasip za nadvoz. Večina delavcev pa je zaposlenih na prvem delu odseka, kjer s polno paro dovršujejo preostala dela, da bo cestišče čimpreje izročeno prometu.

Na dan napravijo približno 14—15 betonske mešanice. Prvi sloj v višini 14 cm je iz betonske mešanice navadnega gramoza, vrhnji sloj v višini 6 cm pa je zaradi obrabe cestne površine, napravljen iz odpornejše betonske mešanice porfirja. Plošče so 3 m široke in 9 m dolge ter tvorijo v dvojni vrsti cestišče v širini 6 m. Na obeh straneh cestišča pa grade sedaj še robne trakove v širini 75 cm, in bo tako znašala skupna širina cestišča 7.5 m. Ti robni trakovi so iz istega materijala kot ostalo cestišče, samo vrhnji plasti betonske mešanice je pridejana črna barva, ki bo opominjala voznike na rob ceste. Ob robnih trakovih bo teren v nasipu obdan z robnimi kamni, v izkopu pa bodo napravljeni ob cestišču tlakovani jarki.

Delo na vsem odseku hitro napreduje in je upati, bo tudi drugi del z nadvozom končan v predvidenem roku, to je do 1. oktobra prihodnjega leta.

Poleg modernizacije same, bo nova cesta v tem odseku največ pridobila v tem, ker bo odpravila veliko napako stare ceste v Naklem. Stara cesta, ki vodi sedaj skozi Naklo, je namreč tako utesnjena med vrsto hiš, da je v tem delu normalen vozni promet vedno otežkočen in to najbolj v ostrem in nepreglednem ovinku pri Marinškovi gostilni.

Tragična smrt delavca

Šoštanj, 2. oktobra

V kratkem času devetih mesecev se je v soboto zjutraj pripetila v Woschnagovi usnjarni že druga smrtna nesreča, katere žrtev je postal 56letni Jožef Kovač, skrben družinski mož in oče. Kovač je bil zaposlen v oddelku za kuhanje tanina in je svojo odgovorno službo opravljal zelo vestno. Tragiko nesreče poudarja dejstvo, da ga je nesreča dohitela prav ob koncu službe, ob 6. zjutraj, ko se je že odpravljal domov.

Minuli teden je imel Kovač nočno službo. Tudi v noči od petka na soboto je vztrajal pri kotlih, v katerih je vrel ekstrat. Svoje delo je opravljal sam, zato tudi nihče ne ve, kako je prišlo do katastrofe. Vse okolnosti pa kažejo, da je eksplodiral veliki kotel; vroča lava je nato brizgnila po tleh in na Kovača. Bilo je okrog 6., ko je Kovač priletel v vratarjevo sobo, ves opečen in ožgan. Poklicani zdravnik je ponesrečencu nudil prvo pomoč, nakar so ga odpeljali v slovenjgraško bolnišnico. Ves trud zdravnikov pa je bil zaman; nesrečni Kovač je v soboto popoldne v velikih bolečinah podlegel hudim opeklinam.

Spominu Željka Križnarja

Željko, zakaj si tako mlad odšel? — Slana je padla na tvoj sveži grob in padla je tudi na naša žalostna srca.

V dvorani so luči hipno ugasnile, saksofon je še žalostnejše zapel — nehote so plesalci obstali — še nekaj trenutkov in plešišče je nudilo pravljično sliko. V mavrični razsvetljavi žarometov je oživela dvorana. »Sole mio« je skoro jokal jazzband in v lahnem ritmu so spet odvalovili mladi pari. — »Sole mio« je zvenelo iz sto mladih grl in iz vseh strani je odmevalo »Sole mio . . .«

Sredi tega veseličnega kaosa je stal predsednik plesnih vaj — naš Željko. Mehki odtenki pestrih žarkov so igrali na njegovih črnih laseh. Zamišljeno je plaval njegov pogled po dvorani.

Tedaj se mi je v srcu nekaj zganilo kakor težka predslutnja.

»Sole mio«, nikdar več. —

Razšli smo se na vse strani. Samotne oddaljene vasice so nas pozdravile. Tebe, dragi tovariš Željko, je zanesla usoda v Prekmurje. Pisal si, da si nezadovoljen. Tvoj podjeten, organizatorični duh ni našel tam odmeva. In tam se je začela Tvoja težka bolezen.

Železniki so Ti vrnili zadovoljnost, a zdravja Ti niso mogli.

Željko, spet smo se sešli, Tvoje ime nas je priklicalo, a sešla smo se ob Tvoji krsti. Slutnja se je uresničila — prvi si odšel. Tvoj lep obraz je bil neizpremenjen in na prsih si imel cvetje — kotiljone smrti.

Željko, veliko smo izgubili s Teboj a zavedamo se, da si srečnejši od nas. Življenje nas bo butalo in pehalo iz kraja v kraj. Vse je negotovo in zrahljano. Glej, mladi smo po letih, a stari po spoznanju.

Željko, dragi tovariš, svetla pojava v naših mladostnih spominih, pozdravljen preko ranega groba! Sproščen zemskih spon — spremljaj naša težka pota!

Tovarišica.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

500 let sedmih bratov in treh sestra

Iz Litije smo dobili s pričujočo sliko vred tole pismo: Nikjer ni zapisano, da je treba priobčiti, a zdi se mi, da niste še dostikrat imeli kaj podobnega napisanega. Naša družina — sedem bratov in tri sestre — je dopolnila 1. oktobra skupaj 500 let življenja. Pri tem smo morali starejši mlajšim posoditi nekaj let, kar smo radi storili. Tako sem jaz, ki mi je ime Maks, posodil svojemu bratu Ladu sedem let; on jih ima 43, jaz pa 57 — pa jih je 100. Sestra Mici Medičeva je pa posodila bratu Francetu 5 let pa sta tudi dosegla skupaj število 100, itd. Torej ako hočete priobčiti ta naš dogodek v vašem cenjenem listu, je prav. Prilagam sliko, na kateri je slikan tudi rajnki naš oče, ki nas je pred desetimi meseci zapustil. — *M. Lajovic.*

Domače vesti

* **Pred kongresom invalidov.** Pod najvišjim pokroviteljstvom Nj. Vel. kralja Petra II. bo redni XIII. kongres združenja vojnih invalidov od 6. do 10. t. m. v Zagrebu. Na kongresu bo zastopanih 37 oblastnih odborov z 212 delegati, ki bodo zastopali 88.000 članov združenja. Kongres se bo pričel s četrto redno sejo plenuma središnega odbora 7. t. m. bo konferenca vseh delegatov in članov širšega središnega odbora, naslednji dan ob 10. pa bo slavnostna otvoritev kongresa. Kongres bo nadaljeval svoje delo 9. t. m., po zaključku 10. t. m. pa bodo delegati obiskali Plitvice. — Od 1. t. m. se prodajajo invalidske znamke s sliko groba neznanega junaka na Avali v korist združenja vojnih invalidov. Vojne žrtve naj razširjajo te znamke ter s tem pripomorejo k uveljavi določila invalidske uredbe, po katerem naj bi se invalidske znamke tudi obvezno prodajale v notranjem poštnem prometu.

30 vrst kolonjske vode, odlično parfumiranih — toči v vsaki količini in po nizkih cenah Parfumerija »VENUS«, Tyrševa

* **Praznik mladih oficirjev** je vsako leto 1. oktober, ko slušatelji višje šole vojne in intendantske akademije zaključujejo svoje studije in ko nastopajo pota in dolžnosti svojega poklica tudi absolventi nižje šole. To je združeno s slavnostmi, ki pa v nedeljo niso bile v tako velikem obsegu kakor prejšnja leta, ker je velik del novoimenovanih oficirjev že nastopil službo pri edinicah in so bili k slavnosti povabljeni v prvi vrsti le oni, ki so si z najboljšimi uspehi zaslužili nagrade. Prvi v rangu višje šole intendantske akademije je bil poročnik Milorad Korač, prvi v rangu nižje šole intendantske akademije podporočnik Vujadin Mitrović, prvi rang v nižji šoli vojne akademije pa je dosegel artilerijski podporočnik Bolisav Todorović.

* **Stoletnica prve srednje šole v prestolnici.** Beograd je imel v nedeljo lepo in pomembno slavnost: proslavili so 100letnico prve moške gimnazije, ki je ustvarila mnoge generacije srbskih intelektualcev, a je imela od svoje ustanovitve do danes značaj splošne srbske in tudi splošne jugoslovenske ustanove. Pomen tega prvega srednje-šolskega učnega zavoda v prestolnici lepo označuje zlat napis na spominski plošči: »1839—1939 je zaorala v še krvavo brazdo, da seje nebeško seme. S kruhom žrtve, lepote in edinstva je redila deco vseh jugoslovenskih krajev. Njihovemu meču je dajala moč duha, duhu ostrino meča, s krvjo in zavednostjo svojih sinov pa je položila temelje slavi in veličini domovine.« — Ob svojem jubileju je bila prva moška gimnazija odlikovana z redom sv. Save I. stopnje.

* **Rudarji-vneti sokolski delavci.** Pri rudniku Tresibabi pri Knjaževcu so slovesno odprli Sokolski dom. Gradbeni stroški lepega doma so znašali okrog 800.000 din in so tudi rudarji mnogo prispevali od svojega skromnega zaslužka ter pri graditvi doma v svojem prostem času opravili razna dela.

— **Pri lenivosti črev in slabem želodcu z nerazpoloženjem za jed vsled zapeke,** naj se rabi že davno znana in učinkovita naravna **»Franz-Josefova«** grenka voda. Zelo pogosto se potrjuje, da je **»Franz-Josefova«** grenka voda prav posebno koristno domače sredstvo, kadar gre za to, da se zjutraj očisti prebavni kanal s salinskim sredstvom za odprtje.

Ogl. reg. S. br. 30474/35.

* **Smrt veščne uradnice.** V Kamniku je po kratki bolezni odšla v večnost gdč. Ivanka Zore-tova iz ugledne Kamniške rodbine. Nameščena je bila 16 let kot uradnica v Barutani Kamnik. Zaradi vzorne vestnosti in marljivosti, lepega značaja in kolegijalnosti je uživala spoštovanje med uradništvom in delavstvom. Pa tudi sicer je bila izredno priljubljena in jo bo zato pogrešal, kdor je poznal njeno blago srce. Najbolj bridka pa je izguba srčno dobre Ivanke za neutolažljive sestre in brate, ki so jo neizmerno ljubili. Zadnji čas je opravljala službo le še z naporom vseh sil in z občudovanja vrednim zatajevanjem, do trenutka, ko je bila zdravniška pomoč žal prepozna. Žalujočim naše iskreno in globoko sožalje!

* **Kragujevčani gostijo delavce, ki jim gradijo cesto.** Del mednarodne ceste, ki vodi skozi Kragujevac, bo kmalu gotov in so občani zelo hvaležni delavcem, ki delajo na cesti. Že nekaj tednov so deležni delavci izdatnih pogostitev in obdarovanj, zakaj vsak hišni posestnik, pred čigar hišo se med delom ustavljajo skupine delavcev, smatra za svojo dolžnost, da jih lepo pogosti.

* **O napadu na osiješkega odvetnika dr. Antona Todorovića** smo nedavno poročali. Dr. Todorović je bil v ranem jutru sredi Osijeka napaden od mladega zločinca, ko se je odpravljal na kolodvor, da se odpelje v Beli Manastir, kjer ima pisarno. Policija je zdaj ugotovila, da je roparski napadalec 28letni Josip Wolf, ki je nedavno pobegnil iz kaznilnice v Stari Gradiški. Po rodu je iz Osijeka in je sedel zaradi razbojništva. Že nekaj časa se skriva po Osijeku. Dan po napadu je ponujal v neki trafiki kolke, ki jih je bil odvzel dr. Todoroviću. Iščejo ga na vse strani.

* **Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani** je prejela meseca septembra 1939. I. podružnice: Radeče 660 din, Ptuj, m. 600 din, Ptuj, ž. 600 din, Maribor, m. 1000 din, Maribor, ž. 800 din, Zidani most 172 din, Velike Lašče 150 din, Gornji grad m. in ž. 750 din, Trbovlje 140 din, Kamnik, ž. 240 din, Ljubljana: šentjakobsko trnovska, m. podruž. 719.50 din; šentjakob. trnovska ž. 639.50 din, Ljubljana: I. ljubljj. m. 1.309 din, Ljubljana: mestna ž. 1076 din, Ljubljana: Šiška, m. 50, skupaj 8.956 din. — Razni darovi: St. Brinšek, Maribor 20 din, Franc Železnik, Trbovlje 100 din, Alfonz Kovič, Laze 150 din, ing. G. Gulič. Beograd 1.000 din, A. Lajovic, Ljubljana 50 din, skupaj 1.320 din. **Vsota vseh prejemkov 10.276 din.**

* **Živinski sejem v Metliki.** Na rednem mesečnem sejmu v torek 3. t. m. v Metliki bo tudi sejem za rogato živino in prašiče.

VEČERNI TRGOVSKI TEČAJ na trgovskem učilišču »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15, se prične v četrtek dne 5. oktobra kot običajno vsako leto. Večerni trgovski tečaj je organiziran tako, da nudi potrebno izobrazbo za opravljanje pisarniških poslov vsem onim, ki v dnevnih urah nimajo prilike obiskovati rednih šol. Poučujejo se predmeti: **Knjigovodstvo, trgovsko-obrtno računstvo, korespondenca s trgovinstvom, pisarniška dela, nemščina, stenografija, strojepisje, na željo italijanščina. Dovoljen je obisk tudi posameznih predmetov.** Pojasnila in prospekti brezplačno na razpolago osebno ali pismeno. Vpisovanje vsak dan do 5. oktobra. Uradne ure dopoldne, popoldne in zvečer do 8. ure. Šolnina nizka!

* **Ljubezen matere do otrok** se opaža že na prvi pogled. Dobro negovan otrok je najboljši dokaz materine ljubezni. Za nego kože priporočamo poznano odlično sredstvo Babymira Creme za dojenčke in deco. Matere, zamislite si orgromno veselje, ko vidite lepo in nežno kožo svojega ljubljenčka! Ne pozabite zahtevati izrecno: **Babymira Creme!**

* **Nadaljevanje višjega strojniškega tečaja se prične sredi oktobra.** Opozarjamo vse interesente, da se brezpogojno prijavijo v nadaljevalni tečaj do 10. t. m. Prijave sprejema izključno samo Zveza strojnikov v Ljubljani, Delavska zbornica, Čopova ul. 2. pritličje. Brez prijave v naši pisarni ne bo nihče sprejet k tečaju. Na tečaju bodo praktične preizkušnje o čiščenju kotelne vode, ter preizkusi mirjenja pri parnih strojih ter sklepalnih plošč električnih naprav v strojnicah. Uprava Zveze strojnikov Jugoslavije. (—)

Izredni odhodi v prekomorske dežele:
V New York: »REX« 6. X. t. l., »CONTE DI SAVOIA« iz Genove 12. X. t. l.
V Južno Ameriko: »OCEANIA« iz Trsta 16. X. t. l.
V Panamo, Čile, Peru: »CONTE GRANDE« iz Genove 17. X. t. l.
V Avstralijo: »ESQUILINO« iz Genove 21. X. t. l.
Pojasnila daje:
»ITALIA« — Lloyd Triestino, Ljubljana — Miklošičeva cesta 15.

* **Enoletni učni trgovski tečaj za pisarniške moči pri Trgovskem učnem zavodu v Ljubljani, Kongresni trg 2.** Vpisovanje se vrši dnevno od 3. oktobra. Tečaj priporočamo vsem onim, ki se žele temeljito izobraziti za prvovrstno pisarniško moč v stenografiji in strojepisju ter dobiti temeljito podlago iz vseh ostalih trgovskih predmetov. **Šolnina najnižja** in zato dostopna vsakomur. (—)

Iz Ljubljane

u— **Vprašalne pole** so bile dostavljene že vsem ljubljanskim hišnim posestnikom, a med vrnjenimi jih manjka še precej. Zato mestno poglavarstvo opozarja hišne posestnike na posledice zamud po zakonu o občinskem upravnem postopku in spet prosi, naj posestniki pravilno izpolnjene vprašalne pole vrnejo takoj mestnemu poglavarstvu, Mestni trg 2. I. nadstropje soba štev. 44, izven uradnih ur pa kar pri vratarju mestne hiše, Mestni trg štev. 27. v pritličju, torej med uradnimi urami v I. nadstropju desne hiše, izven uradnih ur pa v pritličju leve hiše magistrata.

u— **Lajovčeva nagrada.** Ob priliki skladateljeve 60letnice je ustanovila Glasbena Matica ljubljanska Lajovčevo nagrado v znesku 1000 din, ki se razpiše vsako leto in za katero se imajo pravico potegovati samo gojenci ljubljanskega drž. konservatorija, odnosno srednje glasbene šole in glasbene akademije v Ljubljani. Te dni je razpisal odbor Lajovčevo nagrado za leto 1939 in leto 1940, vsako nagrado v znesku 1000 din. Vložijo se skladbe in sicer stavek za godalni orkester, to je ena nagrada, druga nagrada pa se bo podelila za najboljši vloženi mešani zbor. Čas vlaganja do 1. maja 1940, nagrada pa se bo podelila na Vidov dan 28. junija 1940. Podrobni razpis je nabit v vežah poslopij Glasbene Matice.

u— **Združenje gledaliških igralcev, sekcija Ljubljana,** ima v nedeljo 8. t. m. ob 10. dop. v opernem gledališču svoj redni občni zbor.

u— **Stalni posetniki, abonenti našega Narodnega gledališča** so se tudi v letošnji sezoni oglasili v jako lepem številu, tako da so razpisani abonmaji: premierski, red sreda, red četrtek, red A trenutno zaključeni in polno zasedeni. Zato je uprava otvorila še red B, za katerega se sprejemajo priglasi po običajnih pogojih v blagajni dramskega gledališča dnevno od 9. do 12. in od 15. do 17. ure. Gledališka uprava vabi vse interesente, da se v velikem številu prijavijo tudi za ta abonma. Red B je 10% cenejši kakor so premierski abonma in stalna abonmaja sreda in četrtek. Predstave so tudi za red B popolnoma iste kakor za ostale abonmaje. Abonenti bodo dobili 20 dramskih in 18 opernih predstav.

u— **Zveza akademsko izobraženih žena v Ljubljani** vabi svoje članice na sestanek drevi ob 20.30 v klubski sobi kavarne Union. Odbor.

u— **V šentjakobskem okraju** imamo kratko Trubarjevo ulico, ki nosi le eno hišno številko. To prometno ulico so prejšnji teden delavci poizkusili urediti z novo metodo. Državna cesta, ki teče skozi Florijansko in Rožno ulico čez šentjakobski most, so obdelali z oljem proti prahu. Mestna tehnična sekcija je napravila preizkušnjo z oljem, ki je bilo izdelano v ljubljanski plinarni. Cesta je že izročena splošnemu prometu.

u— **Umetniška šola »Probuda«** prične z rednim poukom 16. t. m. Vpisovanje od 3. t. m. dalje vsak dan ob določenih urah, kar je razvidno iz objave na razglasni deski v veži Tehniške srednje šole v Ljubljani.

u— **Posebni gimnastični tečaji za popravljanje telesnih napak,** kot so slaba drža telesa, okrogel hrbet itd. se vrše za šolsko mladino na učiteljišču v Ljubljani vsak torek in petek od 3. — 4. popoldne za deklice in iste dneve od 4.—5. popoldne za dečke. Tečaj vodi telovadni učitelj g. Vinko Zaletel.

u— **Kolo žen zadrugark priredi 4. t. m.** ob 20. v dvorani glasbenega društva »Sloge«, Pražakova ul. 19, predavanje »Zaščita družine pred zračnimi napadi«. Predava referent mestnega magistrata ga. Pirnat Zlata. Po predavanju debata. K predavanju so vabljene tudi žene zadrugarjev, ki še niso naše članice, kakor tudi družinski očetje in vsi, katerim je pri srcu naša družina.

u— **V baletnem večeru,** ki ga priredita 13. t. m. v opernem gledališču g. Kürbos in ga. Litvinova, nastopijo tudi najmlajše učenke baletne šole g. Kürbosa. Babika, Erika, Ida in Nanika bodo ta večer prvič javno reprezentirale najmlajši slovenski baletni podmladek. Umetniški večer bo pri klavirju spremljal g. Danilo Švara, dirigent ljubljanske opere. (—)

u— **Trgovski tečaji za izobrazbo pisarniških moči,** dnevni in večerni, se otvorijo začetek oktobra na trgovskem učiteljišču »Christofov učni zavod« v Ljubljani, Domobranska 15. Pojasnila daje ravnateljstvo. (—)

u— **Otvoritev plesnega zavoda »Jenko« v Kazini je začasno odložena. Pričetek šole bo zopet objavljen.** (—)

VOJAKI!
Zdrave noge vam ohrani originalni SANOPED. Vrečica 2 din.

u— **Zanimiv izlet skozi Slovenske gorice** v nedeljo 8. t. m. Strokovno vodstvo, celodnevna oskrba. Spored in prijave pri »Putniku«. (—)

u— **Plesne vaje maturantov srednje tehnike** se prično v sredo 4. t. m. ob 7. zvečer v Trgovskem domu. — Vodi prof. Trost! Vabljeni (—)

u— **Brezplačen tečaj slovenske stenografije** priredi v večernih urah Trgovsko društvo »Merkur« v Ljubljani. Prijave v društveni pisarni, Gregorčičeva ul. 27., pritličje, med 8. in 14. uro. (—)

u— **Nemške in italijanske, začetne in nadaljevalne tečaje** priredi v večernih urah Trgovsko društvo »Merkur« v Ljubljani. Prijave v društveni pisarni, Gregorčičeva ul. 27., pritličje, med 8. in 14. uro. (—)

u— **Prošnja poštnemu ravnateljstvu v Ljubljani.** Pišejo nam: Prijazni Vič, Ljubljančanom tako priljubljeni kraj, spada v področje ljubljanske poštne uprave. Prošlo nedeljo sem ob tri četrt na 17. uro oddal v stružico pri bivšem občinskem domu pismo vsebujoče važno sporočilo. Romalo je na Štajersko, misleč, da dobi to pismo že v ponedeljek. V sredo sem bil pa obveščen, da je prispelo šele v torek. Z zakasnitvijo sem utrpel precejšnjo škodo, ker je prispelo za dan prepozno. Ali bi ne mogel večerni avtomobilček poštne uprave pridrveti par sto korakov dalje, namesto da nosijo peš pošto iz stružice pri bivšem občinskem uradu v stružico pri Tribuču. Čuli smo že večkrat pritožbe glede tega. Vljudno prosimo za odpravo tega nedostatka.

u— **Kup nesreč.** Včeraj malo pred poldnem so mestni reševalci prepeljali na kirurški oddelek Ivana Urankarja, 40letnega delavca iz Lepodvorske ulice. Pred hotelom Slonom v Prešernovi ulici mu je voz šel čez nogo. Prav tako je moral v bolnišnico 30letni brezposelni delavec Edvard Šušteršič iz Dolge vasi pri Kočevju, ki se je z nekim sopivcem spričkal v gostilni in ga je nasprotnik s stolom udaril po trebuhu ter mu prizadejal precej hude poškodbe. V bolnišnico je morala tudi Justina Petjeva iz Planine pri Rakeku, ki je šla po cesti, kjer so v bližini delavci razstreljevali kamenje, pa ji je velik kamen priletel v glavo.

Iz Celja

e— *Zatemnitev mesta Celja.* Krajevni odbor za zaščito pred napadi iz zraka v Celju je odredil za soboto zatemnitev Celja. Ob 20. so zadoneli kot znak za nočno vajo trije streli z Miklavškega hriba, v cerkvah so zazvonili zvonovi, v cinkarni in Westnovi tovarni pa so se glasile sirene. Luči v mestu so ugasnile, okna prostorov, kjer je gorela luč dalje, pa so primerno zakrili. Motorna in druga vozila so vozila z zmanjšano brzino in z zastrto razsvetljavo. Čudno pa je, da so bila nekje, kjer bi bili morali izvesti zatemnitev najhitreje in najtemeljitejše, okna ves čas razsvetljena. Ta luč je bila kljub mesečini daleč vidna.

e— *Kako je s poštno dostavo na Lavi?* Pred nekaj tedni je morala poštna uprava okrniti poštno dostavo v neposredni okolici mesta. Tako so ukinili poštno dostavo tudi na Lavi, ki sega do bolnišnice v Ipavčevi ulici in na drugi strani do državne ceste ter spada deloma v izrazito mestno območje. Prebivalci Lave se zaradi tega po pravici pritožujejo, zlasti ker vidijo, da je pred njihovim nosom v mestu samem uvedena dvakratna poštna dostava na dan. Zato prosijo poštno upravo, da bi na Lavi zopet uvedla poštno dostavo.

e— *Tujski promet in umrljivost.* V mesecu septembru je obiskalo Celje 1047 tujcev (988 Jugoslovenov in 59 inozemcev) nasproti 1299 (1062 Jugoslovenom in 237 inozemcem) v letošnjem avgustu in 1187 (942 Jugoslovenom in 245 inozemcem) v lanskem septembru. V preteklem mesecu je umrlo v Celju 31 oseb in sicer 14 v mestu in 17 v javni bolnišnici.

e— *Umrl je v soboto* na hribu sv. Jožefa v Celju v 80. letu starosti zasebnik g. Martin Gugger, tast industrijca Gustava pl. Maceljskega v Zagrebu. Istega dne je umrla na Mariborski cesti 26 v starosti 79 let zasebnica ga. Elizabeta Mastnakova, roj. Zakoškova. V celjski bolnišnici so umrli 21-letni trgovski pomočnik Bogomir Lorger iz Zavodne pri Celju, 49-letni sin posestnice Ivan Oblak s Ponikve in 46-letni kočar Jurij Pilko iz Zibike pri Šmarju. Pokojnim bodi ohranjen blag spomin, svojcem naše iskreno sožalje!

Danes nepreklicno zadnjikrat!
POLA NEGRI, najslavnejša evropska tragedkinja, ki se je proslavila po vsem svetu v svoji nepozabni umetnini »MAZURKA«, bo ponovno navdušila gledalce v filmu
GREH MLADOSTI!
Pretresljiva usoda slavne pevke — življenjski roman, ki se odigrava v bučnem miljeju bogate družbe. Opera — dirkališče — bar ples itd.
Predstave ob 16., 19. in 21. uri
KINO UNION — TELEFON 22-21
Ta film je posvečen materam in vsak, ki spoštuje svojo mater, si ga mora ogledati! Matere, ki žrtvujete vse za srečo svojih otrok, ne zamudite tega krasnega filma!

POSLEDNJA ZAPOVED ERROL FLYNN
Nabavite si vstopnice v predprodaji.
KINO MATICA, 21-24
ob 16., 19. in 21. uri.
je krik vsega človeštva
je film o vojnem letalskem tovarištvu
je film, ki prekaša celo »ROBIN HOODA«,
kar dokazujejo stalno razprodane predstave

KINO SLOGA, tel. 27-30.
CHERI BIBI
V gl. vlogi **Jean Pierre Aumont.**
Roman in film najnapetejše vsebine po romanu pisatelja **Gastona Lerousa.** — Film francoske produkcije v katerem je prikazana tragika po nedolžnem obsojenega na kazenskem otoku Gvajani. **Danes ob 16., 19. in 21. uri.**

e— *Namestniki referentov mestnega sveta.* Zaradi odsotnosti nekaterih referentov je mestni svet izvolil za namestnika personalnega referenta m. s. Konrada Gologranca, za namestnika finančnega referenta m. s. Antona Fazarinca in za namestnika socialnega referenta m. s. Josipa Jagodiča.

e— *Izgubljenaga otroka so našli.* V soboto smo poročali, da je v četrtek izginil od svojega doma v Čretu triletni Martin Čretnik. Naša notica je pripomogla, da so otroka kmalu našli. Notico je namreč čitala tudi neka posestnica na Vranskem, h kateri se je bil deček zatekel. Ko je vprašala dečka, ali je on Martin Čretnik, je to potrdil. Obvestila je orožniško postajo v Štorah, ta pa otrokove starše in v nedeljo so otroka pripeljali z Vranskega domov. Deček je bil krenil v četrtek iz Čreta v Celje, odšel na postajo in stopil v savinjski vlak. Odpeljal se je do Žalca, tam pa je izstopil in jo mahnil po državni cesti na Vransko. Ponoči je prispel k omenjeni posestnici, ki ga je vzela pod streho.

e— *Žrtev napadalcev.* Na Dolu pri Hrastniku sta dva posestnika s koli napadla 57-letnega preužitkarja Josipa Alanta in mu zlomila levo roko v zapestju. Alant se zdravi v celjski bolnišnici.

e— *Usoden padec.* V Kozjem se je v nedeljo ponesrečil 30-letni davčni uradnik Viktor Mlakar. Padel je tako nesrečno, da si je zlomil desno nogo pod kolenom. Prepeljali so ga v celjsko bolnišnico.

e— *Tatinski posli.* Celjska policija je v nedeljo aretirala 23-letnega šoferja Alojza K. iz Prekmurja, ker je ukradel svoji delodajalki, trgovki Mariji Kedlovi v Gaberju pri Celju razno blago v vrednosti okrog 3.000 din. Aretiranca so izročili okrožnemu sodišču. V soboto je bilo z dvorišča neke gostilne na Bregu ukradeno 600 din vredno žensko kolo. V zvezi s tatvino je celjska policija aretirala brezposelnega delavca Leopolda M. iz Leskovca pri Krškem, ki je nujno osumljen omenjenega dejanja. Ukradenega kolesa še niso našli.

Iz Maribora

a— **Letalsko slavje v malem Beogradu.** V nedeljo je bil v naših zavednih Rušah svečan krst novega jadralnega letala »Rušan«, ki je last agilne ruške jadralno letalske skupine Slavje je privabilo številno občinstvo, prisostvovali pa so tudi zastopniki mariborskega Aerokluba in jadralno letalske skupine s predsednikom Oblastnega odbora g. ravnateljem **Krejčijem** na čelu, ki je kumoval krščenemu letalu. V okviru svečanega krsta in blagoslovitve je bil tudi prisrčen nagovor predsednika jadralno letalske skupine g. **Sonenvalda** ter govor g. ravnatelja **A. Krejčija,** ki je podčrtal pomen letalstva v naši dobi.

a— **Smrt povsod preži.** Na strmem klancu pri Marenbergu so našli nezavestnega 46letnega služitelja sreskega sodišča v Marenbergu Antona Ariha. Prepeljali so ga v mariborsko splošno bolnišnico. Vsa prizadevanja zdravnikov, da bi ga obudili k življenju, so bila zaman. Arih je podlegel poškodbam in je umrl na posledicah notranjih poškodb. Očividno se je Arih ponoči vračal s kolesom domov, pa je pri tem zadel v kamen in pri tem priletel na tla, kjer je obležal s smrtonosnimi poškodbami.

a— **Zaključek jubilejne proslave mariborskega gledališča** bo drevi s premiero Kreftovih »Celjskih grofov«. K nocojšnji premieri je povabljen tudi avtor.

a— **Obrtniško gibanje v Mariboru.** Združenje pekovskih mojstrov je premestilo svoj sedež z Aleksandrove ceste v Gosposko ulico št. 30 (na dvorišču). Uradne ure kakor doslej.

a— **Incident v Radvanju.** V Mandlovi gostilni v Radvanju je nastal značilen incident. Med gosti je bil tudi 24letni Boris Pertot iz Taborske ulice. Ker je neka skupina fantov prepevala tuje pesmi, je Boris Pertot proti temu protestiral. Toda skupina pojočih fantov je navalila nanj in ga tako poškodovala, da so morali Pertota prepeljati v splošno bolnišnico. Incident se v mariborskih krogih zelo komentira. V narodni javnosti je zbudil umljivo ogorčenje.

a— **Preprečena požarna nevarnost.** V Dvořakovi ulici 4 je nastal ogenj, ki so ga pa pogasili že domačini, tako da ni bilo treba alarmiranim gasilcem intervenirati.

a— **Čigavo je?** Pri policiji imajo večjo množino perila, vezenin, namiznih prtov, razen tega tri srebrne slaščičarske nože. Nedvomno potekajo ti predmeti od kakšne tatvine. Lastniki naj se informirajo pri policiji.

a— **Tezenska gramoznica za relejno postajo.** V soboto 30. sept. bi morala biti pri Kuželju na Teznem 26 redna seja pobreškega občinskega odbora. Na dnevnem redu je bila med drugim važna točka o prodaji tezenske gramoznice. Seje pa ni bilo, ker ni bila sklepčna.

a— **Povožena.** Na križišču Aleksandrove ceste in Sodne ulice je povozil neki avto delavca Karla Sredineka iz Cvetlične ulice. Sredinek ima številne poškodbe na glavi. Na Aleksandrovi cesti pa je povozil neki avto 45-letnega višjega tajnika pri tukajšnji nemški carinski ekspoziturі Henrika Trpaka, ki ima poškodbe po obrazu. Oba sta se zatekla v bolnišnico.

Mož s 104 potomci

Pred kratkim je slavil svoj 98. rojstni dan najstarejši prebivalec mesteca Grenchena v Švici. Starec ima 104 neposredne potomce, to se pravi 10 otrok, 38 vnukov, 53 pravnukov in 3 prapravnuke.

Radijske oddaje na usmerjenih valovih

Kakor žaromet bolje sveti od navadne luči, se tudi radijska postaja z reflektorsko anteno močneje in dalje sliši kakor navadna

Ljubljana, 2. oktobra

Kakor je že ponedeljsko »Jutro« poročalo, je pričela s 1. oktobrom oddajati naša nova kratkovalovna radijska postaja v Beogradu in da se bo njen spored oddajal vsak dan 2 uri preko reflektorskih ali usmerjevalnih anten v Severno in Južno Ameriko.

Usmerjevalne antene so v našem radiu novost, ki bo tokrat prvič preizkušena. Stara kratkovalovna postaja, ki je doslej služila naši propagandi v inozemstvu, je oddajala na navadni anteni, kakršne uporabljajo postaje na srednjih in dolgih valovih. Te antene imajo svojstvo, da izžarjajo valove v vseh smereh enako. Zaradi tega se normalnovalovne postaje tudi povsod enako močno slišijo, kolikor ne slabe sprejema geološke posebnosti terena med oddajno postajo in krajem sprejema. V bistvu je taka antena v višino potegnjena žica. Čim višje nad zemljo tem bolje. Antenski stolpi so potrebni samo za to, da žico drže v višini. Zadnji čas se namesto v antensko žico dovaja energija kar v sam antenski stolp, ki potem kot celota izžarja valove. V tem primeru mora stolp imeti neke točno odrejene dimenzije. Ker se normalnovalovne postaje običajno sprejemajo na daljavo kvečjemu 2000 do 3000 km, so časovne razlike med posameznimi kraji, kjer postajo poslušajo, v skrajnem primeru 2 uri. Povsod v dosegu postaje istočasno dan in istočasno noč.

Pri kratkovalovnih postajah so prilike čisto drugačne. Kratki valovi se širijo na velikanske daljave. S primerno izbrano valovno dolžino lahko razmeroma šibka oddajna postaja doseže katerikoli kraj na zemeljski krogli in to ob vsakem času. Ako želi postaja oddajati svoj spored n. pr. samo za Severno Ameriko, bi bilo škoda, da bi izžarjala dragoceno energijo tudi po vsem ostalem svetu, kjer je ob tem času nihče ne bo poslušal. Zaradi tega postaja oddaja namesto z navadno, rajši s tako imenovano usmerjevalno ali reflektorsko anteno, ki vso razpoložljivo energijo poveže v tesen snop ali žarek in ga vrže proti Ameriki. Cela reč je popolnoma slična žarometu, ki tudi z razmeroma šibko lučjo lokalno prav močno sveti na veliko daljavo. Vlogo reflektorskega zrcala v žarometu prevzame pri radijski postaji posebno izoblikovana antena.

Kratkovalovna reflektorska antena je dosti bolj komplicirana nego antena za srednje ali dolge valove. Navadno se za oddajo uporablja cel sistem posameznih žičnih anten, ki so v nekih točno določenih presledkih obešene druga poleg druge.

Ena najpogostejših konstrukcij je naslednja: med dvema antenskima stolpoma, ki imata na vrhu prečni ročici, sta obešeni dve vzporedni nosilni vrvi. Na vrveh vise na izolatorjih posamezne žične antene, ki so vse točno uglašene na isti val. Antene na eni in drugi vrvi tvorijo dve navpično obešeni mreži, katerih ploskev je obrnjena tja, kamor naj antena žari. Energija se dovaja samo v eno mrežo, dočim druga deluje kot zrcalo, s katerega se valovi odbijajo. Bolj ko je antenska mreža prostorsko razsežna, bolj precizno se valovi povečajo v oster žarek, v katerem se potem širijo proti cilju. Energija se ne troši po prostoru, ampak pride vsa na cilj in sprejem je zaradi tega neprimerno močnejši kakor pri oddaji z navadno anteno.

Ako se dovajanje energije preklopi od ene antenske mreže na drugo, žari antena v obratno smer. Čim krajša je valovna dolžina postaje, tem ostrejše deluje usmerjevalna antena in tudi prostorsko bo zmerom manjša. Pri neki velikosti se nosilni stolpi z mrežami vred lahko postavijo na vrtljivo ploščad in reflektorska antena se obrača v poljubno smer, dočim je pri stabilni napravi potrebnih pač toliko posameznih reflektorskih sistemov, na kolikor strani hoče postaja oddajati. Nova postaja v Beogradu bo za enkrat oddajala v dve smeri, namreč v obe Ameriki, ker imamo tam največ poslušalcev.

Razsežna organizacija kratkovalovnih oddaj, s katerimi nas zlasti zadnji čas tako bogato zalagajo evropske velesile in Amerika, bi bila brez usmerjevalnih anten popolnoma iluzorna. Kratki valovi so namreč po svojem bistvu silno muhasti in ako jih ne bi z reflektorskimi antenami s silo obrnili tja, kamor hočemo, potem bi jih kateri dan morda zelo dobro čuli, drugi dan pa sploh ne; zmerom pa bi glas postaje tako zelo omahoval v jakosti, da bi bil zanesljiv sprejem nemogoč.

Gospodarstvo

Naš izvoz kovin in rud v Nemčijo

Poročali smo že o prizadevanju Nemčije, da doseže večje dobave kovin, rud in rudnih koncentratov iz naše države. Glede na spremenjene uvozne potrebe je Nemčija na sestanku jugoslovensko-nemškega stalnega gospodarskega odbora, ki zaseda v Beogradu predlagala revizijo strukture našega izvoza v Nemčijo. Nemška zahteva gre za tem, da se odstotki posameznih skupin pri izvozu v Nemčijo spremene, zlasti da se poveča odstotek, ki odpade na kovine in rude, medtem ko se naj delež ostalih skupin zmanjša. Doslej je bil naš izvoz v Nemčijo razdeljen na štiri glavne sektorje. Od skupne vrednosti našega izvoza predvidenega s kontingenti, je doslej odpadlo na rastlinski sektor 31%, na živinski sektor 31%, na les 9% in na razne surovine 29%. V bodoče naj se zmanjšajo odstotki rastlinskega živinskega in lesnega sektorja, zato pa se naj poveča odstotek, ki se nanaša na surovine, in sicer od sedanjih 29% na okrog 40% skupne vrednosti našega izvoza v Nemčijo.

Velika nemška uvozna potreba

Medtem ko je Nemčija doslej uvažala iz naše države v pretežni večini živila, je sedaj njeno prizadevanje osredotočeno na rude in kovine. Nemčija ima sicer nadalje veliko potrebo po uvozu živil, vendar se v današnjem položaju lažje odreče temu uvozu, kakor uvozu rud in kovin, kajti potrošnja živil se da z racioniranjem omejiti, medtem ko je potreba v kovinah zaradi vojnega stanja narasla.

Nedavno smo na tem mestu poročali o prizadevanju Nemčije, da si zasigura dobave železne rude iz Švedske. Tudi naša država izvaža železno rudo, vendar je naš izvoz železne rude v primeri z nemško uvozno potrebo malenkosten in se tudi ne more v znatnejšem obsegu povečati. Vrhu tega moramo z našo železno rudo oskrbovati tudi druge države. Lani smo izvozili v inozemstvo 374.000 ton železne rude, od tega je šlo 171.500 ton v Madžarsko, 113.500 ton v Rumunijo, 80.500 ton v Češkoslovaško in le 3400 v Nemčijo ter 4600 ton v Anglijo. Nemška potreba uvoza železne rude pa je neprimerno večja saj je Nemčija v lanskem letu uvozila skoro 22 milijonov ton železne rude.

Nemčija stremi danes za tem da bi v večji meri krila iz evropskih držav svojo uvozno potrebo v ostalih kovinah, odkar je prekomorski uvoz zaradi blokade onemogočen. V tej zvezi je treba poudariti da se na podlagi gospodarskega sporazuma z Rusijo položaj Nemčije pri oskrbi s kovinami ne more b'stveno spremeniti. Rusija je sama primorana kriti z uvozom precejšen del lastne potrebe v kovinah. Od celotne vrednosti ruskega uvoza v letu 1937 v višini 1341 milijonov zlatih rubljev je odpadlo 285 milijonov rubljev ali 21% celotnega uvoza na uvoz kovin. Samo bakra je morala Rusija uvoziti za 112.5 milijona rubljev. Edina kovina, ki jo Rusija izvaža je mangan. Mangana in manganove rude je leta 1937 Rusija izvozila za 51 milijonov rubljev.

Med evropskimi državami zavzema naša država prvo mesto v produkciji bakra in svinca, pomembna pa je tudi naša produkcija cinkove rude, kromove rude, pirita in bavksita.

Baker

Za Nemčijo je v prvi vrsti važna oskrba z bakrom. Nemčija je sicer za Jugoslavijo glede produkcije bakrene rude na drugem mestu v Evropi in pridobi na leto iz lastne bakrene rude okrog 35.000 ton bakra (Jugoslavija okrog 40.000 ton). Potrošnja bakra pa je v Nemčiji neprimerno večja in je lani znašala (po podatkih, ki jih je objavila »Kölnische Zeitung« 14. septembra) 447.000 ton. Z lastno bakreno rudo je lani krila Nemčija le 8% potrebe. Ostalo potrebo je Nemčija krila z uvozom bakrene rude in bakra. Leta 1937. je uvozila 482.000 ton bakrene rude (od tega iz angleških dominijonov 282.000, iz Finske 264.000 in Norveške 149.000) in 195.000 tone bakra in bakrenih zlitin (od tega iz Rodezije 39.000 ton, iz Belgijskega Konga 28.000 iz Anglije 26.000 iz Zedinjenih držav 21.000 iz Čilea 19.000, iz Jugoslavije 13.000, iz Švedske 11.000 itd.). Za kritje uvozne potrebe Nemčije prihajajo v Evropi poleg Jugoslavije v poštev predvsem Finska in Norveška medtem ko je uvoz iz Španije, ki pridobiva skoro toliko bakra kakor Jugoslavija, zaradi blokade onemogočen.

Čeprav je Jugoslavija na I. mestu v evropski produkciji bakra je vendar njena produkcija sorazmerno majhna v primeri z nemško uvozno potrebo, kajti če bi Jugoslavija ves baker izvažala v Nemčijo bi pri letošnji povečani produkciji (okrog 45.000 ton) lahko krila največ 10% potrebe. Seveda pa so v Evropi še druge države, ki reflektirajo na naš baker zlasti v sedanjem vojnem stanju. Vrhu tega se baker v svetovni trgovini plačuje skoro izključno v devizah. Od celotnega izvoza bakra v prvem letošnjem polletju je šlo 41% v Belgijo, 28% v Zedinjene države, 14.5% v Nemčijo, 7.5% v Francijo itd.

Svinec

Podoben je položaj Nemčije glede oskrbe s svincem. V evropski produkciji svinčene rude je Jugoslavija, kakor rečeno, na prvem metu, vendar Nemčija s svojo produkcijo skoro ne zaostaja za našo državo. Iz lastne rude je lani Nemčija pridobila okrog 75.000 ton svinca. Njena potrošnja pa je znašala 261.000 ton. Nemčija krije torej iz domače rude okrog 29% celotne normalne potrebe. Ostalo potrebo krije Nemčija z uvozom svinčene rude in samega svinca. Leta 1937 je uvozila 99.000 ton svinčene rude odnosno koncetratov (od tega iz angleških dominjonov 40.000 ton, iz Jugoslavije 22.000, iz Anglije 14.000, iz Bolivije 8000 itd.), svinca pa je uvozila 39.000 ton (40.000 ton iz Mehike, 8000 ton iz Belgije in 7000 ton iz Anglije).

Naša država je doslej izvažala skoro le svinčeni koncetrat, v Zvečanu pa gradi družba Trepča Mines veliko topolnico svinčene rude. Lani smo izvozili 5700 ton svinca in 89.500 ton svinčenega koncentrata. Letos pa se je izvoz povečal in smo v prvem polletju izvozili že 3500 ton svinca (v Madžarsko, Anglijo in Češkoslovaško) in 46.000 ton svinčenega koncentrata (79% v Belgijo, 15% v Nemčijo in 5% v Francijo).

Cink

Boljša je slika glede nemške oskrbe s cinkom. Iz domače rude je leta 1937. Nemčija pridobila 185.000 ton cinka in je s tem krila 70% potrebe. Vendar je morala še uvažati cinkovo rudo in cink. Iz naše države smo lani izvozili 60.300 ton cinkovega koncentrata (izključno v Belgijo).

Ostale rude

Velik interes ima Nemčija za naš bavksit, iz katerega pridobiva aluminij. V produkciji bavksita zavzema naša država v Evropi za Francijo, Madžarsko in Italijo četrto mesto. V preteklem letu smo izvozili 380.000 ton bavksita in to v celoti v Nemčijo. Iz lastne rude pa Nemčija pridobiva magnezit ki se v velikih količinah uporablja za aluminijeve zlitine (duralumin).

V naši izvozni statistiki zavzema važno mesto tudi izvoz kromove rude, ki smo jo lani izvozili 23.000 ton (od tega 13.300 ton v Nemčijo), kakor tudi izvoz pirita, ki je dosegel 133.000 ton (od tega 76.000 ton v Češkoslovaško, 42.000 ton v Madžarsko ter 10.000 ton v Nemčijo). Kromove rude je leta 1937 Nemčija uvozila 123.000 ton, predvsem iz Turčije in Južne Afrike.

Od kovin, ki jih naša država ne pridobiva pa zavzema prvi oskrbi Evrope najvažnejše mesto kositer, ki se pridobiva skoraj izključno v prekomorskih državah zlasti v Britski Malaji, Nizozemski Indiji in Boliviji.

Gibanje zaposlenosti v posameznih gospodarskih panogah

K že znanim podatkom o gibanju števila zavarovancev pri okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani v mesecu avgustu objavlja sedaj okrožni urad še podrobne podatke o gibanju zaposlenosti v posameznih gospodarskih panogah.

Kakor smo že poročali je od julija do avgusta število zavarovancev naraslo za 1949 na 108.401. Od tega prirastka je odpadlo na gradnje nad zemljo (492 delavcev), medtem ko je število zaposlenih delavcev v industriji gradbenega materiala naraslo za 117, število zavarovancev pri gradnji železnic, cest in vodnih zgradb pa je nazadovalo za 24. Od ostalih gospodarskih panog beležijo v avgustu največji prirastek tekstilna industrija (323), kovinska industrija (267), gozdno žagarska industrija (209) in gostinska stroka (201). Nazadovanje za 226 zavarovancev pa je zabeleženo v oblačilni stroki.

V primeri z lanskim avgustom je bilo letos v avgustu število zavarovancev za 3985 večje. Najobčutnejše povečanje je zabeleženo pri **gradnji železnic**, cest in vodnih zgradb, kjer je bilo v avgustu 5189 zavarovancev, torej za 1608 več nego lani. Pri **gradnjah nad zemljo** pa je bilo le 8577 zavarovancev, to je za 390 manj nego lani, **v industriji gradbenega materiala** pa 7084 zavarovancev to je za 483 več nego lani.

V **tekstilni industriji** smo imeli v avgustu 17.329 zavarovancev (za 479 več nego lani), v **kovinski industriji** 8325 (za 364 več), v **gozdno žagarski industriji** 8576 (za 27 več), v **industriji za predelovanje lesa** 4618 (za 292 več), v **oblačilni industriji** 5159 (za 213 več) v **papirni industriji 2105** (za 218 več), v **kemični industriji** 2464 (za 77 več), v **gostinski stroki** 4336 (za 287 več).

Manjšo zaposlenost nego lani pa beležimo v **usnjarski industriji**, kjer sta bila 2002 zavarovanca (za 324 manj), v **čevljarski industriji** je bilo 3160 zavarovancev (za 38 manj), v **živilski industriji** 3801 zavarovancev (za 118 manj) in v **tobačni industriji** 676 zavarovancev (za 56 manj).

Gibanje zaposlenosti v Jugoslaviji

Osrednji urad za zavarovanje delavcev objavlja podatke o gibanju števila zavarovancev pri vseh krajevnih organih v naši državi v mesecu juliju. Po teh podatkih je od junija do julija število zavarovancev nazadovalo za 4409 članov. V juliju je bilo povprečno zavarovanih **746.852 delavcev in nameščencev**, to je za 2350 manj nego lani v juliju. Po nazadovanju v juniju se je položaj nekoliko zboljšal kajti v juniju je bilo število zavarovanih članov za 8810 manjše nego v istem mesecu prejšnjega leta, v juliju pa le še za 2350. Nasproti lanskemu letu izkazujejo največje nazadovanje zaposlenosti tobačna industrija (za 17.108 zavarovancev, gozdno-žagarska industrija (za 4560) in visoke gradnje (za 1955). Povprečna zavarovana mezda je znašala v juliju 24.32 din, to je za 0.50 din več nego lani skupni zavarovani zaslužek pa je v juliju dosegel 454.1 milijona din nasproti 446.1 milijona din v lanskem juliju.

Gospodarske vesti

= **Ustavljen transfer deviz za plačilo naših dolgov v Franciji.** Po informacijah iz Beograda je bil sprejet sklep, da se do nadaljnega ustavi izdajanje dovoljenj za transfer deviz, ki so potrebne za plačevanje naših dolgov v Franciji. Finančno ministrstvo bo ustrezajoče anuitete za službo naših posojil v Franciji nadalje polagalo pri Narodni banki, in sicer na poseben dinarski račun. Ta sklep se ne nanaša na anuitetno službo tako zvanih »funding« obveznic, ki se bo še nadalje vršila.

= **Zanimanje Švice za uvoz iz Jugoslavije.** Poročali smo že, da je neka velika uvozna tvrdka iz Švice sklenila večje kupčije za uvoz mesa in živine, zlasti krav in bikov za potrebe švicarske industrije mesnih izdelkov. Sedaj poročajo iz Beograda, da je Švica pričela uvažati tudi svinje iz naše države. V prihodnjih dneh se bodo pričela pogajanja s Švico zaradi nove ureditve trgovinskega in plačilnega prometa. V pričakovanju teh pogajanj se ne izdajajo nova dovoljenja za izvoz v Švico, pač pa se izvaža blago na podlagi že izvršenih zaključkov. Tako je tudi v teku dobava 55 vagonov svinj na podlagi kupčije, ki je bila sklenjena s švicarskimi uvozniki. Te svinje uvaža Švica proti plačilu v devizah. V sporazumu s švicarskimi uvozniki je bil izvoz teh svinj razdeljen na tri tvrdke (Predović d. d. Beograd 25 vagonov, F. Kiseljak Zagreb 10 vagonov, Glavni savez srbskih zemljoradniških zadrug, Beograd 20 vagonov). Proti tej razdelitvi, ki je bila izvršena brez sodelovanja Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine se je pritožila strokovna organizacija za izvoz živine.

= **Dr. Milan Ulmanski je odstopil kot predsednik Združenja industrijcev v Sarajevu.** Na petkovi seji Združenja industrijcev drinske banovine je dosedanji predsednik dr. Milan Ulmanski podal ostavko. Dr. Milan Ulmanski, ki je bil predsednik združenja od ustanovitve, je svojo ostavko podal v zvezi z upokojitvijo kot generalni direktor Šipada. Posle Združenja bo do glavne skupščine vodil podpredsednik Danilo Čorović.

= **Okrepitev cen na hmeljskem trgu.** Žalec, 2. oktobra. Pri zelo živahnem povpraševanju so se cene hmelju dvignile in se sedaj plačuje hmelj po 39 — 42 din in z napitnino še preko 42 din. Večje partije so v čvrstih rokah in jih je težko dobiti. Kakor čujemo hitijo z nakupom tvrdke ki so še malo kupile in morajo pokriti že prej sklenjene dobavne pogodbe. Položaj obeta ponovno očvrstitev, zato kažejo cene nadaljnje nagnenje za dvig. Doslej so prodane 4/5 pridelka.

= **Idrijski rudnik živega srebra preide v last delniške družbe.** Iz Milana poročajo, da je sklenjena združitev med družbo Monte Amiata, lastnico največjega italijanskega rudnika živega srebra, in državnim rudnikom živega srebra v Idriji (Azienda Minerai di Idria) v skupno delniško družbo, pri kateri bo italijanska država udeležena z eno tretjino delniške glavnice.

= **Težkoče pri dograditvi topilnice svinca v Zvečanu.** Po uredbi o ugodnostih za postavitev topilnice svinca v Zvečanu, bi morala družba Trepča Mines do 7. t. m. dograditi in staviti v obrat novo topilnico svinca. Zaradi izbruha vojne pa so nastopile težkoče, ker ni mogoče iz inozemstva nabaviti nekaterih delov instalacij. Naprava je skoro gotova, vendar je računati s tem, da se bo dovršitev precej zakasnila. Naša oblastva so napravila vse korake da se omogoči dovršitev topilnice.

= **Trgovinska pogodba z Nizozemsko podaljšana.** Z izmenjavo not med našo državo in Nizozemsko je ba podaljšana obstoječa trgovinska pogodba med obema državama za leto dni, to je do 30. sept 1940.

= **Naš plačilni promet z Grčijo.** Dne 21. septembra je znašal saldo jugoslovensko-grških bonov v obtoku 53.0 milijona din. Saldo naših blokiranih terjatev pri Grški banki pa je znašal isti dan 261.000 din.

= **Licitacije.** Dne 4. oktobra bo pri Zavodu Obilićevo, Kruševac-Obilićevo licitacija za dobavo platna in vijakov za žel. prage in tračnice ter parne piščalke; do 5. oktobra za dobavo 164.000 kg žveplene kisline; 6. oktobra za dobavo holenderjevih železnih in jeklenih cevi, pločevinastih škatel; 7. okt. za dobavo laboratorijske električne zračne sesalke, električne peči, jeklenih peči, jeklenih steklenic, reducirnih ventilov ter stenske ure; 9 okt za dobavo 3000 torbic za maske in lesenih zabojev za maske; 13. okt. za dobavo višinskih rezervoarjev; do 20. okt. za dobavo zračnih kompresorjev, raznih ventilatorjev ter ročnih sesalk. — Dne 5 okt. bo pri vojnosanitetskem zavodu v Zemunu licitacija za dobavo volne. — Dne 6. okt. pri komandi pomorskega arzenala v Tivtu licitacija za dobavo raznih vrst lesa; 11. okt. pa za dobavo raznih profilov in jekla. — Dne 13. okt. bo intendantura štaba dravske divizijske oblasti v Ljubljani licitacija za dobavo živil.

Borze

2. oktobra

Na jugoslovenskih borzah notirajo nemški klirinški čeki nespremenjeno 14.30. Grški boni so se v Zagrebu trgovali po 33.50, v Beogradu pa po 33.25. Bolgarski klirinški čeki so se nudili po 90. Tečaji svobodnih deviz se ravnajo po tečaju 55 din za dolar.

Na zagrebškem efektnem tržišču so tečaji državnih papirjev danes znova popuščali. V Vojni škodi je prišlo do prometa po 487 (v Beogradu po 486). V ostalih državnih vrednotah ni bilo zaključkov.

DEVIZE

Ljubljana. Oficielni tečaji: London 176.10 — 179.30, Pariz 99.60 — 101.90, New York 4375.50 — 4435.50, Curih 995 — 1005, Amsterdam 2339.75 — 2377.75, Bruselj 740.25. **Tečaji na svobodnem trgu:** London 219.14 — 222.34, Pariz 124 — 126.30, New York 5480 — 5520, Curih 1237.23 — 1247.23, Amsterdam 2911.11 — 2949.11, Bruselj 921.01 — 933.01.

Curih. Pariz 10.08, London 17.78, New York 443, Bruselj 74.625, Milan 22.35, Amsterdam 236.125, Berlin 176.50, Stockholm 105.50, Oslo 100.50, Köbenhavn 85.50.

EFEKTI

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda 387 — 388 (378), 4% agrarne 53 den., 4% severne agrarne 51 bl., 6% begluške 64 bl., 6% dalm. agrarne 62 bl., 7% invest. 91.25 den. 7% stabiliz. 90 bl., 7% Blair 81 bl., 8% Blair 84.50 bl.; delnice: PAB 170 bl., Trboveljska 150 — 162, šečerana Osijek 85 den., Osiječka ljevaonica 150 den., Isis 30 den.

Beograd. Vojna škoda 386 den (386), 7% invest. 91 den (91.25), PAB 177 bl. (177).

Blagovna tržišča

ŽITO

+ **Chicago**, 2. okt. Začetni tečaji: **pšenica:** za dec. 83.25, za maj 84; **koruza** za dec. 50.50, za julij 54.125.

+ **Winnipeg**, 2. okt. Začetni tečaji: **pšenica:** za okt. 71.375, za dec. 73.50, za maj 78.

+ **Novosadska blagovna borza** (2. t. m.). Tendenca nesprem. **Pšenica:** baška, okol. Novi Sad in Sombor 157; gornjebaška 159; šlep Tisa I. 165; **rž:** baška 127 — 135. **Oves:** baški sremski in slavonski 137.50 — 140. **Ječmen:** baški in sremski 64/65 kg 140 — 142.50. **Koruza:** baška 114 — 115; banatska 114 — 116; pariteta Indija 114 — 115. **Moka:** baška in banatska »0g« in »0gg« 230 — 240; »2« 210 — 220; »5« 190 — 200; »6« 170 do 180; »7« 145 — 155; »8« 117.50 do 122.50 **Otrobi:** baški, sremski beli brez vreč novi 315 — 325. **Otrobi:** baški in sremski 106 — 108, banatski 104 — 106.

Ali sem prispeval za sokolski dom v Trnovem?

Beležke

Sestanek JNS v Trbovljah se ne bo vršil

Jutri, v sredo, bi imel biti v Trbovljah sestanek tamošnje organizacije Jugoslovenske nacionalne stranke. Kakor nam sedaj iz Trbovelj poročajo, se ta *sestanek ne more vršiti*. Odbor organizacije JNS obvešča o tem svoje člane in somišljenike.

Podpore za rodbine vojaških obveznikov

Zagrebški listi prinašajo naslednje obvestilo banske oblasti:

»Uredbo o podporah vojaškim obveznikom je ministrski svet že podpisal. V par dneh se bodo že pričele deliti podpore rodbinam siromašnih vojaških obveznikov. Pri vsakem sreskem sodišču bo osnovana komisija, v kateri bodo sreski sodnik, davčni uradnik in zastopnik prebivalstva. Vse občine bodo morale v roku 48 ur sestaviti seznam rodbin, katerih hranitelji so bili vpoklicani v vojaško službo, ter izročiti nekolkovane prošnje dotičnih rodbin. V nadaljnjih 48 urah imajo biti vse prošnje rešene. Priznane podpore se bodo nakazovale po pošti direktno prizadetim rodbinam.«

Izplačevanje podpor za rodbine onih obveznikov, katerih hranitelji so poklicani na orožne vaje, je urejeno za vso državo po istih načelih. Zato je verjetno, da bo postopanje tudi po stalih banovinah enako, kakor ga sporoča ta objava za banovino Hrvatsko.

„Samouprava" o razpisu senatnih volitev

Glavno glasilo JRZ »Samouprava«, ki izhaja sedaj kot tednik vsako soboto, objavlja uvodnik o razpisu volitev v senat. V njem pravi med drugim:

»Senatske volitve so najboljši dokaz naše zdrave notranje-politične situacije. Poleg tega potrjuje razpis volitev v senat, da Jugoslaviji ne preti nobena vojna nevarnost in da lahko mirno nadaljuje svoje delo za ureditev notranjih odnošajev.«

Dalje trdi »Samouprava«, da je smatrati razpis volitev v senat za nov korak k uvedbi demokratskih metod in liberalnih idej v političnem življenju Jugoslavije.«

Za razpis mestnih volitev v Zagrebu

Vilderjeva »Nova riječ« komentira postavitev komisarja za zagrebško mestno občino in pravi, da mora biti glavna naloga komisarja Mate Starčeviča, pripraviti čim prejšnji razpis občinskih volitev. List pravi:

»Zagreb postaja veliko politično, gospodarsko in prosvetno središče Hrvatov ter stoji pred celo vrsto velikih in odgovornih nalog. Te naloge bo izpolnil lahko le, če bo stal na njegovem čelu svobodno izvoljen mestni svet kot legitimen predstavnik mišljenja in razpoloženja Zagrebčanov. Zato je treba čim bolj požuriti razpis občinskih volitev. V tem oziru se ne moremo izgovarjati na zunanje-politične ovire. Mi smo nevtralna država, a se še vsi spominjamo, da so bile v redu izvršene volitve v zagrebški občinski svet sredi svetovne vojne. Zagrebčani imajo danes vso pravico, da zahtevajo razpis občinskih volitev in izročitev občine v roke ljudi, ki uživajo njihovo polno zaupanje.«

Hrvatske pritožbe proti radiu

»Hrvatski dnevnik« ostro kritizira postopanje dosedanjega vodstva zagrebške radijske postaje. O članih vodstva pravi:

»Bili so servilni služabniki vseh diktatorskih režimov in so se jim popolnoma predali v službi proti interesom hrvatskega naroda. Naj spomnimo našo javnost samo na poročanje zagrebške radijske postaje o poteku volitev l. 1938, ko je zagrebški radio prenašal nesramne laži in drzne provokacije. Omenimo naj samo primer poročanja, da je zagrebški nadškof dr. Stepinac volil dr. Stojadinovićevo listo.«

Končno ugotavlja »Hrvatski dnevnik«, da je upravljanje radijskih postaj pri nas zelo dobičkanosen posel. Delničarji so investirali v Zagrebu vsega 500.000 dinarjev glavnice in prejeli zato samo letošnje leto 12odstotno dividendo.

Pred volitvami v delavske zbornice na Hrvatskem

»Zagrebački list« napoveduje, da bo ban dr Šubašić prihodnji teden razpustil upravne odbore delavskih zbornic v Zagrebu in Splitu. Namesto njih bo postavil komisarje, ki bodo pripravili svobodne volitve v te važne delavske institucije. Prav tako se pripravlja razpust upravnih odborov borz dela na teritoriju banovine Hrvatske.

Zahteve novega časa

»Delavska pravica« ki je glasilo krščanskih socialistov objavlja uvodnik »Veliki čas«. V njem prihaja do naslednjega zaključka:

»Nastopili so veliki in odločilni časi tudi za nas Slovence. Sedaj, ko se polagajo temelji novi ureditvi države, bomo pokazali Slovenci, koliko je v nas prave žive tvornosti za končno ureditev naše ožje domovine. Zato bo moralo marsikaj odpasti, kar se nam je pred časom zdelo veliko in važno. Novi čas zahteva od nas najširše širokogrudnosti v korist vsega slovenskega naroda. Skupnost vseh Slovencev nam mora biti sedaj višja naloga. Kakor si bomo življenje sedaj uredili, tekega bomo imeli. V kulturnem vprašanju bomo morali pustiti najširšo svobodo, da bo znanost in veda neomejeno napredovala na vseh področjih. Naj se krešejo ideje svobodno med seboj, da se bodo lahko svobodno razvijali talenti v slovenskem narodu ki so bili morda pod silo razmer zakopani v veliko škodo naroda. Prav tako velja za socialno izživljanje načelo svobodnega udejstvovanja. Delavstvu je treba vrniti pravice do njegovih svobodnih strokovnih organizacij in delavskih zavodov. Delavstvo mora imeti popolno pravico, da si svoje gospodarsko in kulturno življenje samo ureja in s svojo lastno iniciativo doprinaša svoj del k socialnemu napredku slovenske banovine. Zato je treba prekiniti predvsem s preteklostjo naših političnih razmer, katerih največje breme je nosilo v nemali meri delavstvo.«

Vojaška napredovanja

Beograd, 2. oktobra. V vojaški službi so napredovali: za pesadijskega polkovnika Mirko Zgaga, za intendantskega podpolkovnika Miran Vilfan, za sanitetskega dr. Miroslav Puher, za veterinarskega Herman Desider, za kapetana vojnega broda Vladimir Andolšek, za inženjerske podpolkovnike Metod Pirc, Ivan Levec in Mirko Bleiweis, za artilerijska majorja Matko Makar in Filip Krpan, za strojniška majorja Franjo Kapek in Adolf Čižmek, za kapetane I. razreda v letalski stroki Pavel Dominko, v sanitetski dr. Marko Korošec, v strojni Martin Potočnik, za poročnika vojnega broda I. razreda Josip Polak. Za kapetana II. razreda v pešadijski stroki Dragotin Lavrič, Viktor Gliha, Stanislav Hude, Srečko Darer, Ivan Kralj, Karel Orač, Lojze Kukman, Lojze Stražišar, Milan Domažet, Ciril Jančič, v artilerijski Anton Godec, Simon Vilčnik, Henrik Berst, Ivan Višnar, Franjo Arlič, Josip Malič v inženjerski Josip Cetin, Lojze Bohte, v intendantski Ciril Podbevšek, Franjo Šulek, Slavko Brusin, Bruno Čeh, Milan Špruc, v orožniški Rudolf Severinski, nadalje v artilerijsko tehniški Pavle Trošt v letalsko-tehniški Ivan Podboj, za poročnike vojnega broda II. razreda Hrvoj Gregorin, Milan Luger, Radislav Saje, Vinko Grošelj, za poročnike v pešadijski stroki Andrej Balantič, za poročnike fregate Branko Pečovnik, Darko Ivančič, Karel Kovačič, Štefan Pust, Vitomir Pregelj, Anton Garičevič, Zvonimir Mihelčič, Ivan Plesničar, za nižje vojno tehniške uradnike I. razreda Vekoslav Pavlin, Franjo Flajs, v mornariški stroki Vilko Klein, v sodni stroki Milan Pivec, za nižjega vojnega uradnika II. razreda ekonomske stroke Milan Blatinovšek, za vojnega pisarja II. razreda Josip Lipah, za nižjega vojnega uradnika letalsko-tehniške stroke Vladimir Grgić, tehniške stroke v mornarici Andrej Cvar.

V rezervni vojni službi so napredovali: za kapetane I. razreda Janko Orožen, Mihajlo Uhlik, Franjo Parbaš, Oton Pfeifer, Branislav Jesenko, v sanitetski stroki dr. Janez Gantar, dr. Ivan Kocjan, dr. Robert Neubauer, za kapetane II. razreda Peter Šparovic, Miro Dobrin, Franc Drnovšek, Aleksander Kuharič, v artilerijski stroki Ludvik Štok in Franjo Bezjak, za poročnike Avgust Kuster, Mirko Bajič, Bogdan Divjak, Blaž Lah, Josip Mlazovski, Julij Jarc, Stanko Jerančič, Slavko Novak, Branko Radej, Rudolf Majer, Anton Grškovič, Viktor Černe, Adolf Reja, Drago Vidic, Egon Vorko, Viktor Petkovšek, Ferdinand Ravter, Leopold Kavdek, Karlo Dorn. Josip Drušković, Anton Traven, Slavko Plavšič, Milan Golšek, Mirko Krčman, Josip Vajtner, Velimir Bajac, Franjo Zupanc, Jurij Stante, Josip Jenko, Mihael Benko, Franjo Lisičar, Vladimir Venuti, Adolf Jagrovič, Andrej Benko, Anton Židanik, Slavko Matičevič, Ivan Ilovar, Boris Jurca, Dimitrij Veble, Engelbert Gosenčnik, Franjo Špicar, Anton Zorko, Franjo Vučajnko, v letalski stroki inž. Franjo Jelinek, Valter Šorlini, Karol Pahor in Bernard Šnuderl v sanitejski stroki dr. Slavko Mengeš, dr. Mario Greif, dr. Josip Vrtovec, dr. Josip Matejčič, v inženjerski stroki Herman Rechbach, Ivan Brukner, Josip Balog, Karlo Cimperšek, Karel Slokan, Dragotin Poljanec, v artilerijski stroki Vinko Glanc, Ivan Morsvec, Anton Piter, Erih Vidic, Rajko Benedik, v artilerijsko tehniški stroki Vojteh Tratenšek, v konjeniški Henrik Funk, v sodni Anton Berdnik, za nižjega vojno tehniškega uradnika III. razreda Emil Jelinek in Ivan Duhovnik, za vojnega inženjerskega v VII. položajni skupini Oskar Stajnič.

Upokojen je bil pešadijski kapetan I. razreda Vinko Kravs.

Ljubavna tragedija na Galjevici

Ljubljana, 2. oktobra

Na robu Galjevice, prijaznega naselja v dolenjskem kotu Ljubljane se je snoči odigrala pretresljiva ljubavna tragedija, ki je terjala mlado življenje, a dve ostali žrtvi sta lažje ranjeni. Okrog 20. sta se tam sprehajala 21-letni livarski pomočnik Alojz E. in njegova komaj 15-letna prijateljica Elena M. in se mirno razgovarjala. Nenadno se je pojavil 19-letni krovski pomočnik Anton Fujan, potegnil samokres in ustrelil na Alojza, ki ga je zadel v vrat, nato pa še na Eleno, ki jo je krogla oplazila dočim je Alojz lažje ranjen.

Anton Fujan je nato odšel domov in se ustrelil v usta. Streli so seveda razburili Galjevico in ljudje so prihiteli iz hiš. Ko so našli ranjence na cesti, je nekdo takoj obvestil reševalno postajo, nakar so Fujana prepeljali v bolnišnico, nato pa še Alojzija in Eleno. Nesrečni Fujan je danes v bolnišnici umrl.

Kako je prišlo do krvavega dejanja, policija v teku dneva še ni mogla raziskati, jasno pa je, da je Fujan napravil to dejanje iz ljubosumnosti. Fant je bil zaljubljen v Eleno in najbrž mu ni bilo všeč, da je govorila tudi z Lojzetom.

RADIO

Torek 3. oktobra

Ljubljana 11: Šolska ura: Tončkove sanje, igra iz živalskega življenja v 3 slikah (izvajajo učit. abiturienti). — 12: Havajske kitare in wurliške orgle (plošče). — 12.45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13.20 Radijski orkester. — 14: Napovedi. — 18: Resni in veseli zvoki (plošče). — 18.40: O notranjem človeku (g. Fr. Terseglav). — 19: Napovedi poročila. — 19.30: Deset minut zabave. — 19.40: Nacionalna ura. — 20: Solistični čelo koncert (prof. Čenda Šedlbauer, pri klavirju prof. M. Lipovšek. — 20.45: Veselo rajanje (plošče). — 21.15: Citraški dueti (g Emil Mezgolits in gdč. Slavka Peklarjeva.) — 22: Napovedi, poročila. — 12.15: Operna glasba radijskega orkestra.

Beograd 19.40: Operne arije. — 20.20: Muzika s plošč. — 20.30: Simfonični koncert. — 22.20: Lahka glasba. — **Zagreb** 17.15: Lahka godba. — 20: Koncertni večer. — 22.20: Lahka in plesna muzika. — **Praga** 20: Koncert orkestra in solistov. — 22.20: Lahka godba. — 23: Koncert češke glasbe — **Sofija** 19: Narodna glasba. — 20: Koncert orkestra. — 21.30: Lahka glasba s plošč — **Dunaj** 16: Orkestralni in pevski koncert. — 20.15: Virtuozna muzika. — 22.50: Lahka godba — **Berlin** 20.20: Veliki orkester. — 21.30: Iz opere »Moč usode« — 22.20: Mali orkester. — **Pariz:** Program po napovedi.

Sestanek v Berlinu

Hitler

Grof Ciano

Na poziv nemške vlade je obiskal Berlin italijanski zunanji minister grof Ciano. Domnevajo, da je njegova pot v zvezi z nameravano mirovno akcijo nemške vlade

Poljska tragedija

Prizori bede in obupa na begu iz domovine

Pred nekoliko dnevi smo objavili izvleček iz poročila, ki ga je poslal posebni dopisnik švicarskega lista »Neue Zürcher Zeitung« svojemu listu iz Černovic, kjer se je sestal z diplomati, ki so iz Poljske pribežali na rumunska tla. V novem dopisu poroča o pretresljivih prizorih, ki jih je doživel na poljskih tleh, ko mu je z nekim švedskim diplomatskim vozom uspelo, da je za tri ure obiskal Zaleščike. Bilo je to še pred vdorom sovjetskih čet na poljska tla.

Po raznih težavah z obmejno kontrolo na obeh straneh je novinar dospel v mestece, kjer je bil pravi naval vojaštva, ranjencev in beguncev. Množice so oblegale trgovine z živili in urad za potne liste. V trgovinah za oblačila so židje prodajali svoje zadnje zaloge. Zjutraj ob sedmih so bili Nemci izvršili letalski napad, sedaj proti poldnevu je vse pričakovalo novega napada. Neprekinjena kolona maskiranih vozov, do vrha naloženih s pečmi, posteljami, zibelkami, poljskim orodjem, hišno opravo se je pomikala po glavni cesti. Ob robu ceste je sedela mlada, dobro oblečena dvojica. Žena je bila zaspala na moževih ramah, na njegovem obrazu se je zrcalil obup. Prišla sta bila od daleč, a sedaj nista mogla preko meje, ker nista imela potnih listov. Isti obup in nemoč sta se izražala v očeh vseh. Neka mati je Švicarju pomolila malo deklico, da bi jo prenesel na varno. Srečal je velikega, širokoplečega moža, znanega dunajskega pisatelja, ki je od priključitve Avstrije živel na Poljskem in ni sedaj imel nič drugega razen srajce in obleke na sebi ter površnika na rokah. »Treba je vse te pretresljive tragedije doživeti sam, če hočeš spoznati bedo in trpljenje vojne«, pravi novinar.

17. septembra je bil eden najusodnejših dni Poljske. Tega dne se je raznesla vest o ruskem vdoru. Tedaj se je vlil pravi veletok bežečih mož, žen otrok v Rumunijo. Drugo za drugim so prihajala tudi krdela poljskih letal. V obrazih letalcev je bila zapisana vsa tragedija zadnjih dni. Hoteli so se boriti za domovino z zadnjim obupom, toda dovoz je odpovedal, strelivo in bencin sta pošla, rajši so se odločili za internacijo v Rumuniji nego za ujetništvo v Nemčiji. Zvečer so v Černovicah pričakovali predsednika Moscickega in zunanjega ministra Becka, ki je hotel sprejeti diplomate, pa je rumunska vlada prepovedala vsako oficialno dejanje. Svojim gostom je zapovedala, da se morajo že naslednji dan odstraniti iz Černovic.

Naslednji dan dopoldne je prišel tudi maršal Rydz-Smigly. Ko je stal na malem mostu med Kutyjem in Vijnito, je žalostno gledal nazaj. Solze so se mu pretakale nezadržno preko obraza. Zapuščal je domovino in ni vedel, ali jo bo še kdaj videl. V teh dveh usodnih dneh je bilo videti v obeh černoviških hotelih kaj mnogo bledih, utrujenih mož in žena z objokanimi očmi. To so bili ponosni poljski aristokrati, ki so odhajali v pregnanstvo. Tu je sedela n. pr. dama, ki je bil nje salon v Varšavi v mirnih časih zbirališče umetnikov, pesnikov, glasbenikov in mednarodnega sveta. Ob izbruhu vojne je zapustila s sinom svoj grad na Poljskem. V garaži je imela pol tucata avtomobilov, a nobenega bencina več. Ne da bi mogla kar koli vzeti s seboj, je potovala z drugimi proti Rumuniji, kjer je zvedela, da so ji Rusi med tem vzeli drugo posestvo na vzhodu. Ko jo je Švicar vprašal, kam pojde sedaj, je odgovorila: »V dobrih časih sem imela mnogo prijateljev. Toda če jih potrebuješ, jih je pogostoma težko najti«. — Tudi inostranci, ki so živeli na Poljskem, so vzljubili to deželo. Neki Francoz, ki je živel osemnajst let tam, je priznal: »Jokal sem se, ko sem stopal po mostu preko Dnjestra.« Neki mladi Holandec pa je menil: »V petih, desetih letih mirnega dela bi zrasla Poljska iz svojega uboštva, postala bi resnično moderna država. Storili so marsikatero napako, bilo je pa tudi dosti dobrih znakov. Sedaj je z enim udarcem vse uničeno in meni je, kakor da sem sam izgubil kos domovine«.

Optična industrija na Angleškem

Velika Britanija je danes v proizvajanju optičnih predmetov popolnoma neodvisna in samostojna. Njeni proizvodi so prvovrstni. To je uspeh dvajsetletnega dela in neprestanega eksperimentiranja.

Pred svetovno vojno je Nemčija v pogledu produkcije optičnih instrumentov nadkriljevala Anglijo, ki je bila zaradi tega navezana na uvoz iz inozemstva. Danes izdelujejo Angleži vse to doma. Pomen optike v moderni vojni je ogromen. Potrebni so periskopi za podmornice in topništvo, fotografski aparati za fotografiranje iz zraka, teleskopi, aparati za merjenje daljave in mnogo drugih naprav, ki si jih brez moderne vojne ne moremo zamisliti. Angleški optični proizvodi tekmujejo danes s prvimi tozadevnimi izdelki na svetu. V Hollywoodu n. pr. uporabljajo sedaj izključno leče angleškega izvora.

Francoske žrtve v sedanji vojni

Kakor poročajo iz zanesljivega vira, znašajo francoske vojne žrtve v prvih štirih tednih 500 mrtvecev in kakšnih 2000 ranjencev. Da je žrtev razmeroma tako malo, gre v prvi vrsti hvala francoski znanstveni metodi, ki v sedanji vojni skrajno obzirno štedi človeška življenja.

Eno jajce na teden

Na Dunaju sme dobiti vsak prebivalec v tednu od 29. septembra do 7. oktobra eno jajce.

Neumannova živi

Župnik Naber iz Konnersreutha preklicuje vesti, da je Terezija Neumannova umrla. Ženska še živi in se počuti popolnoma zdravo.

K nemškemu obisku v Moskvi

Nemški zunanji minister v. Ribbentrop in ruski poslanik v Berlinu Škvarcev na tempelhofskem letališču

Spanje mu je rešilo življenje

Veliki raziskovalec Afrike, David Livingstone, je bil v občevanju z zamorskimi domačini nad vse prijazen in zaupljiv. Nekega dne se je bližal v sredini Afrike vasi, v katero še ni bil stopil bel človek. Njegovi ljudje, ki jih je bil poslal naprej, so pribežali nazaj z znaki groze in mu dejali, da ne sme naprej, kajti v tem kraju živijo morilci in ljudožrci.

Livingstone pa je bil zelo utrujen in je odšel vseeno v vas, pa je prosil poglavarja za gostoljubje. Poglavar ga je povabil, naj sede v krogu njegovih vojščakov k ognju. Med večerjo je Livingstone spoznal, da ga kanibali v resnici nameravajo dati v svoje lonce. Ker pa je bil tako truden in je zaupal v božjo pomoč, se ni prav nič pobrigal za svojo rešitev. Legel je in takoj zaspal. Ko je poglavar to videl, je menil: »Zaupal nam je popolnoma. Ne moremo mu storiti ničesar«. Livingstoneu se ni zgodilo nič.

Klobuki z jeklenimi vložki

Že nekaj časa pripravljajo londonski damski frizerji novo pričesko, ki naj bi bila takšna, da je jeklene čelade, kakršne nosijo sedaj članice najrazličnejših ženskih organizacij, ne bi mogle pokvariti. Čas pa je zahteval tudi posebnosti glede moških klobukov. Najnovejši modeli teh klobukov imajo jeklene vložke, ki naj bi glave ščitili pred drobci bomb in izstrelkov.

Nova poljska vlada v Parizu

Predsednik general Sikorski

zunanji minister Zaleski

Osebnost Constantina Argetoiana

Novi rumunski min. predsednik Constantin Argetoianu je znan rumunski državnik. Ima tri doktorate: iz prava, filozofije in medicine. Izvira iz stare rumunske rodovine. Njegov oče je bil general. Študiral je v Parizu, od l. 1897. do 1913. je bil v rumunski diplomatski službi, pozneje je bil senator in večkratni minister v dveh vladah maršala Avaresca, s katerim je ustanovil ljudsko stranko.

L. 1923. sta se z Avarescom razšla. Argetoianu se je pridružil liberalni stranki, iz katere pa je bil kot privrženec kralja Carola izključen. Po padcu Avaresca je stopil v vlado kneza Stirbeya pozneje je postal član vlade Jonela Bratiana, leta 1931. je stopil v kabinet prof. Jorge, kjer je nekaj časa vodil ministrstvo za zunanje zadeve. Argetoianu je bil tisti rumunski državnik, ki je med svetovno vojno vodil pogajanja za separatni mir Rumunije s centralnimi državami. Podpisal je tudi zadevno mirovno pogodbo. Argetoianu slovi kot zelo sposoben in bistroumen politik.

Krava pognala v zrak obmejni most

Na nemško-luksemburški meji je zletel v zrak obmejni most, ki je bil iz vojaških razlogov podminiran. Eksplozijo je povzročila neka krava, ki se je v bližini mostu pasla po travi ter je z gobcem zagrabila za žico, ki je sprožila električni stik.

Nič več jedilnih voz na angleških železnicah

Železniške družbe v Angliji so popolnoma ukinile jedilne voze pri svojih vlakovnih garniturah. Potniki se morajo od sedaj naprej posluževati restavracij in bufetov na vmesnih postajah.

Kupčije z ognjeniki

Honduraška vlada je neki družbi prodala za izkoriščanje še delujoč ognjenik. Ta družba išče tudi drugod ognjenike, ki bi bili na prodaj. Pridobivati hoče iz njih žveplo, pa tudi druge stvari.

Delo za razmejitev

Poveljnik nemškega armadnega zbora v Brest Litovsku in opolnomočenec ruske vojske Borovenski določata razmejitveno črto med obema armadama

Usoda prekomornika »Bremen«

Ladja se je zasidrala v Murmansku in bo morala prezimiti v ledovju

Francoski listi pišejo, da se je nemškemu prekomorniku »Bremen« posrečilo zbežati v tujo luko, čeprav ga je nekaj časa na morju preganjala angleška vojna ladja. Zdaj se »Bremen« nahaja v nekem ruskem pristnišču, po vsej priliki v Arhangelsku, ali pa v Murmansku.

Prekomornik je dolgo begal po morju. V trenutku nevarnosti je krenil v neopasne vode na skrajni sever. Sodijo, da je ladja vsekako objadrala Island, vozila mimo Spitzbergov, in sicer v največje iznenadenje potnikov, ki so bili na krovu. Sebe in potnike je ladja rešila, drugo vprašanje pa je, če so s tem dogodkom odstranjene vse druge opasnosti z njo.

Prekomornik »Bremen« je ladja ogromnih dimenzij. Njeno kretanje v Belem morju bo zatorej vse prej nego lahko. Ladja bo morala prezimiti sredi gora ledenih plošč, in to je tisto, kar ne bo minilo brez škode. Prezimovanje na daljnem severu pomeni za ladjo takšnih dimenzij kakor »Bremen«, velikansko nevarnost. Ne sme se namreč pozabiti, da je »Bremen« luksuzna ladja.

Holandski mornarji, ki so se iz Rusije pripeljali v Amsterdam potrjujejo, da so videli, kako se je »Bremen« zasidrala v Murmansku. Poleg »Bremena« se je zateklo v Murmansk še nad štirideset drugih nemških ladij.

Parafin odkriva sledove smodnika

Frank Gompert, policijski uradnik v Los Angelesu, je izdelal nov način za razkrivanje zločinov. Če koga osumijo, da je oddal strel, mu nataknejo »rokavice« iz parafina, na roko mu namreč zlijejo približno 3 mm debelo plast raztopljenega parafina.

Ko se ta plast posuši, jo je mogoče potegniti z roke skoraj kakor rokavice. To rokavico preiščejo. Če je osumljenec pred kratkim res streljal, tedaj se ob palcu ter na kazalcu pokažejo sledovi smodnika, ki vidno pobarvajo parafin. Ves postopek traja približno deset minut, njegovi uspehi pa so baje stoodstotni.

Šivanje ran s strojem

Ameriški kirurg Willis Andrews iz Filadelfije je izumil novo pripravo, ki mu pri operacijah prihrani mnogo časa. Ker se po težkih operacijah dogajajo komplikacije pogostoma zavoljo tega, ker zahteva šivanje ran mnogo časa, je zgradil majhen stroj, ki izvrši vse potrebne šive v najkrajšem času in z največjo higiensko sigurnostjo.

Zdravje na francoskem bojišču

Francoske in angleške čete na zapadnem bojišču so dobro zaščitene pred vsemi jesenskimi nevšečnostmi. Vojaki v Maginotovi liniji so v tem pogledu celo na boljšem kakor vojska na terenu. V armadi, ki se bori na 300 km dolgi fronti, so našteli v zadnjih petih dnevih samo 48 bolnikov. Edino, kar vojaki pogrešajo, je korespondenca z domačimi. Daladier je obljubil, da se bo položaj tudi v tem pogledu izboljšal.

Truplo poveljnika ‚Thetisa'

Prošli teden v sredo so potegnili iz potopljene podmornice »Thetis« truplo poveljnika ladje. Ugotovili so, da je poveljnika zatela smrt v trenutku, ko je dajal posadki ukaze za rešitev iz kritičnega položaja.

Za gospodinje

Olupljena jabolka postanejo rjava, če hočemo to preprečiti, jih damo v svežo vodo, ki smo ji dodali nekoliko kapljic citronovega soka ali malenkost citronove kisline.

Razdejanje v Varšavi

Predmestje Mokotov v Varšavi v prvih dnevih nemško-poljske vojne

Žrtev kupičenja

Neki 60letni prebivalec samotnega danskega otoka Endelaveja v Kattegattu je slišal v zadnjih časih toliko o nakopičevanju in skrivanju vsakovrstnih potrebščin, da je še sam sklenil poskusiti s tem. Specializiral se je za nakopičevanje petroleja in uspelo mu je, da si je v kratkem času nabral zalogo 148 l petroleja. Po naključju je zvedelo orožništvo za to njegovo početje in ga je hotelo prijeti. Starec pa se je aretaciji izognil s samomorom.

Sumljive križanke

Britsko vojno ministrstvo je prepovedalo pošiljanje križank v tujino, naj si imajo kakršnokoli obliko in vsebino. Vojno ministrstvo meni, da bi mogli kakšni ljudje v obliki križank pošiljati kakšna vohunska sporočila.

Stara oprema poljske vojske

Berlinski dopisnik italijanskega »Lavoro Fascista« poroča svojemu listu, da so našli na bojišču pri Kutnu še iz svetovne vojne izvirajoče čelade, kakršne so nosili italijanski in nemški vojaki l. 1914, poleg tega zelo stare francoske bajonete in tanke. Takšnega materiala ne uporablja danes nobena armada, ki hoče doseči kakšen uspeh.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

ANEKDOTA

Lord Chesterfield in lord Paton sta potovala skozi Irsko. Nekega večera sta dopela v neko gostilno. Ko sta stopila v vežo, se je odtrgala železna oljevka in polila lorda Patona vsega z oljem.

»Za boga, ta stvar bi me bila lahko ubila!« je vzkliknil prestrašeno.

Chesterfield je odgovoril: »To so tukaj gotovo slutili, ker niso hoteli dopustiti, da bi umrli brez poslednjega olja.«

VSAK DAN ENA

»Šema, nikar ne trepetaj! Čeprav sem kratkoviden, vendar dobro razločim okroglo glavico železnega svedra od drugih predmetov!« (»Ric et Rac«)

Kulturni pregled

Otvoritvena predstava v operi

Ljubljanska opera je novo sezono otvorila s sobotno predstavo K. Goldmarkove opere »Sabska kraljica«, ki jo je skladatelj zložil na besedilo S. H. Mosenthala in jo je v slovenščino prevedel N. Štritof. Vsebinska podlaga tej, našemu občinstvu večinoma neznani operi, je zgodba o Assadu, ki je v ljubezni do sabske kraljice zavrgel svojo nevesto Sulamit, čeprav za svojo veliko ljubezen ni našel ne priznanja, ne odziva; šele, ko je pregnan taval po samoti, se mu je razodela, vendar jo je sedaj odvrgel on in si očistil dušo ter zahrepenel po nesrečni Sulamit. Ta ga najde umirajočega in Assad umre v zavesti večne ljubezni s Sulamit.

Gospa Mila Kogejeva, ki je z lepim uspehom nastopila v »Sabski kraljici«

Muzikalno je obdelal Goldmark prikazano snov v romantičnem slogu in pod vplivom novoromantike, zlasti Wagnerja; v stilističnem in tudi v muzikalno-vsebinskem pogledu njegove opere sicer ne izpričuje izvirnosti. Odlikuje pa jo bogata instrumentacija, smisel za melodiko ter za učinkovito porabljanje vnanjih efektov. Zato zahteva »Sabska kraljica« velik aparat in mnogo sodelujočih v zboru ter orkestru; razumljivo je, da more priti do tistega izraza, kakor si ga zamislil skladatelj, predvsem na velikih odrih, ki nudijo v ta namen vsa potrebna sredstva. Po drugi strani pa se Goldmarkova »Sabska kraljica« razvlačuje zavoljo čestega ponavljanja in zlasti zaradi tega povzroča nekakšno premočno zadržanost, morda ponekod celo pasivnost v dogajanju. Te zadržanosti ,ozir. pasivnosti ni toliko v oblikovnem, kolikor v muzikalno-vsebinskem oziru, kar močno zmanjšuje globinsko stran stvaritve in polaga dominantni naglas na vnanje činitelje. Kajpada je imela opera vse od svojega krsta (1875) dalje močan uspeh v mednarodnih kulturnih centrih, to pa predvsem zavoljo že omenjenega blestečega učinka, h kateremu je pripomoglo Goldmarku temeljito poznavanje in pravilno uporabljanje odgovarjajočih tehničnih pripomočkov; na nemških odrih je bila do l. 1932 »Sabska kraljica« stalno na sporedu. Vse to pa nikakor ne more ovreči dejstva, da Goldmarkova »Sabska kraljica« ne predstavlja v muzikalnem svetu nikakega odkritja, ne tvorbo, ki bi pomenila novo spodbudo v razvoju opere, temveč je član v vrsti pojavov, kakršne srečavamo često v sencah Wagnerjeve genijalne stvariteljnosti; tudi kot takšna pa je, predvsem zavoljo oblikovnih in vsebinsko-vnanjih učinkovitosti, žela v širokem svetu lepe uspehe.

Ljubljanska izvedba je pokazala resno stremljenje, da bi dosegla »Sabska kraljica« čim višjo kvalitativno stopnjo. V ta namen sta bila orkester in zbor pomnožena; kljub temu v najbolj učinkovitih mestih nista dosegla potrebnega bleska, kar je seveda posledica tega, da sta orkestralni in zborni korpus za takšno opero še vedno premalo zasedena. Tudi med godalnimi instrumenti ter trobili zavoljo nezadostnega števila prvih ni pravega razmerja in drugi prav često nadvladujejo na škodo celotne zlitosti. Orkester sam je bil skrbno naštudiran, pa tudi zbor, ki pa vendar pri premijeri še ni pokazal potrebne sigurnosti, zlasti kar se tiče poedinih vstopov.

Solistične vloge so bile dobro zasedene. Sulamit je pela V. Heybalova, ki je tokrat prikazala eno svojih najboljših opernih kreacij. Pozna se ji lep tehnični napredek in vedno večji smisel za vsebinsko oblikovanje melodičnih linij. Svojo vlogo je zapela s prisrčnim doživetjem, že lepo izenačeno glasovno registracijo in jasno artikulacijo; pa tudi po igralski strani je bila odlična in s Sulamit podala dokaz prave muzikalnosti, zavoljo katere se ji v smislu začete poti obeta najlepši razvoj. Tudi Kogejeva (sabska kraljica) je podala ugoden lik ter je uveljavila svoj glas zlasti v srednji in visoki legi, dočim je v nizki ni posebno zvenel; igralski je ustvarila močno dojemljivo in sigurno obliko. D. Sokova (Astarot) je kljub neizravnanosti poedinih leg podala nekaj lepih mest. Assada je pel J. Gostič z lepo in precizno izdelanimi linijami, ki pa so morda preveč formalno in premalo vsebinski poglobljena ter dajejo videz ne dovolj močnega doživetja. Igralski in pevski učinkovit lik je izoblikoval J. Betetto in z vlogo velikega duhovna predstavil zopet eno svojih močnih kreacij; isto velja za V. Janka, ki je lepo predstavil vlogo Salomona. Tudi Dolničarjev Baal-Hanan je bil ugodno prikazan. Baletni zbor je bil prav dober in zelo učinkovit; estetski lepo zamišljen in izveden je bil zlasti solistični ples G. Bravničarjeve. Režija in scenerija, ki sta ju vodila C. Debevec in E. Franz, sta bili učinkoviti, v polnem skladu s celotnim dogajanjem in tako stilu odgovarjajoči. Dirigiral je N. Štritof, ki je v muzikalnem pogledu s svojim delom posredoval lepo estetsko višino in večal sicer zaradi skladbe same nekoliko zastajajočo dinamiko. Celotna izvedba je dosegla — če odmislimo pomisleke v vrednosti kvalitete Goldmarkovega dela samega — uspeh in prikazala vestno pripravljeno tvorbo.

cd.—

ŠPORT

Nekaj odmevov zadnje nedelje

Prvenstvo LNP v številkah

Izmed nedeljskih prvenstvenih tekem LNP v I. razredu je treba naknadno zabeležiti še sedmo prireditev te vrste, ki je bila v Hrastniku in o kateri v nedeljo zaradi pomanjkanja zveze nismo mogli prejeti poročila.

Hrastnik—Atletik 3:0 (1:0)

Obe moštvi, ki sta nastopili nekompletni, nista pokazali velikega nogometnega znanja. Vendar je treba priznati, da so bili Hrastničani tehnično le boljši in tudi bolj požrtvovalni, tako da so zmago s tremi goli razlike popolnoma zaslužili. Igra je tekla mirno in fair, kar je dokaz, da se v nekaterih moštvih drži disciplina ne glede na to, iz kakšnih slojev izhajajo igralci, temveč je le treba dobrega vodstva, da se tudi to doseže.

Tekmo je sodil g. Mehle iz Ljubljane.

★

Ker so znani zdaj vsi izidi pretekle nedelje lahko naknadno objavimo tudi prvenstvene tabele:

Ljubljanska skupina

Mars	5	5	0	1	13: 6 10
Kranj	5	3	2	0	15: 9 8
Bratstvo	5	3	0	2	21:13 6
Jadran	5	2	1	2	13:10 5
Disk	5	2	1	2	16:16 5
Reka	5	1	1	3	8:13 3
Hermes	5	1	0	4	10:13 2
Svoboda	5	0	1	4	5:21 1

Celjska skupina

Olimp	2	2	0	0	4: 0 4
Amater	2	2	0	0	8: 1 4
Hrastnik	3	1	0	2	4: 5 2
Celje	2	1	0	1	4: 6 2
Atletik	3	0	0	3	2:10 0

Mariborska skupina

Železničar	4	3	1	0	7: 4 7
ČSK	3	3	0	0	11: 3 6
Maribor	4	2	0	2	10: 5 4
Mura	4	1	1	2	6: 9 3
Rapid	4	1	0	3	3: 7 2
Gradjanski	4	0	2	2	5:14 2

Dodatno k zadnjim ligaškim tekmam

Medtem ko smo v ponedeljski izdaji našega lista potek ligaških tekem v hrvatsko-slovenski ligi obravnavali bolj podrobno in objavili tudi novo prvenstveno tabelo po končanem VI. kolu, smo mogli tamkaj o izidih štirih ligaških tekem v tako zvani nacionalni ligi zabeležiti samo najkrajše rezultate. Na kratko bi bilo o njih omeniti tole:

Jugoslavija je proti BSK nepričakovano zmagala s krasnim golom Rakarja 10 minut pred koncem igre in si s tem pridobila toliko naskoka, da je zasedla prvo mesto v tabeli. Številne BSK-kove prijatelje je poraz njihovih ljubljencev zadel precej neprijetno. Tudi druga beograjska tekma med Baskom in Jedinstvom se je končala z majhno senzacijo, kajti nobeno moštvo vseh 90 minut ni moglo zabiti gola in je ostalo pri 0:0. V Skoplju so domačini imeli v gostih subotiške železničarje (ŽAK) in so jih odpravili s 4:2 (3:2). Kakor zatrjujejo, je bila ta tekma na zelo nizkem tehničnem nivoju. Slednjič so nogometaši iz Borova (Bata) na svojih tleh s 6:0 likvidirali enajstorico Zemuna, ki menda v letošnji sezoni ni prav v redu in izgublja tekmo za tekmo z visokimi razlikami.

V tej ligi je stanje prvenstvene tabele po nedeljskem kolu naslednje:

Jugoslavija	3	3	0	0	8: 1 6
Slavija (S)	4	3	0	1	13: 4 6
Jedinstvo	3	2	1	0	8: 2 5
BSK	3	2	0	1	10: 5 4
Gradjanski (S)	3	2	0	1	7: 8 4
Bata	3	1	1	1	7: 4 3
ŽAK	4	1	0	3	10:12 2
Vojvodina	3	0	1	2	1: 5 1
Bask	3	0	1	2	5:11 1
Zemun	3	0	0	3	1:18 0

Tekmovanje v tej ligi se bo spet nadaljevalo prihodnjo nedeljo, in sicer spet samo s štirimi tekmami takole: v Beogradu Jedinstvo—BSK in Bask—Jugoslavija, v Zemunu Zemun—Vojvodina in v Borovu Bata—Gradjanski (S).

Mariborčani bi svoj podsavez?

Iz beograjske »Politike« posnemamo zanimivo informacijo, da so se mariborski nogometni funkcionarji spet začeli zanimati za ustanovitev lastnega nogometnega podsaveza. Informator pravi, da so se odločili za to akcijo zaradi tega, ker jih LNP omalovažuje in imajo sploh razne težave v poslovanju ž njim, predvsem glede administracije in blagajniških poslov. To zahtevo so mariborski klubi predložili baje tudi pismeno v Ljubljano in so celo odločeni, da bodo v primeru, če se ta reorganizacija ne bo dala izvesti po mirni poti, kratko malo svoj forum ustanovili preko vseh pravil in ovir. Bodoči mariborski nogometni podsavez bi združeval skupno okoli 25 nogometnih klubov.

★

V **Novem Sadu** je bila v nedeljo prijateljska tekma med domačo **Vojvodino** in **sarajevsko Slavijo,** ki se je končala s 3:1 (1:0).

V Zagrebu so v soboto in nedeljo gostovali **hokejisti na travi iz Rima.** Italijansko moštvo je precej močno, tako moremo biti z izidi, ki so jih dosegli proti njemu Zagrebčani, prav zadovoljni. Prvi dan so nastopili proti Marathonu in zmagali s 3:1, v nedeljo pa so se pomerili z reprezentanco Hrvatske in je igra ostala neodločena in brez gola.

Ali sem prispeval za sokolski dom v Trnovem?

Atletski miting na Jesenicah

V nedeljo dopoldne je bil na igrišču SK Bratstva medklubski lahkoatletski miting, na katerem so nastopili atleti ASK Gorenjca. SK Ilirije, ASK Primorja, SK Planine, SK Kranja in seveda tudi domačega Bratstva. V okviru mitinga je bil tudi juniorski dvoboj med domačima rivaloma Gorenjcem in Bratstvom, v katerem so zmagali juniorji Gorenjca s 47:46 točkam. Juniorji Gorenjca so si priborili zmago zaradi dvojnega uspeha v metih krogle in diska, dočim so bili juniorji Bratstva boljši v tekih, kar pa ni zadostovalo, da bi nadoknadili izgubljene točke. V splošnem je opaziti odličen napredek juniorjev in ni dvoma, da se bo tudi na Jesenicah kmalu zbral lep kader novih tekmovalcev. Zanimanje za prireditev je bilo veliko, kar je pokazal tudi obisk.

Seniorji

Tek 200 m: 1. Berglez 25, 2. Pohar (oba Bratstvo) 25.6.

Tek 3000 m: 1. Zupan (Br.) 10:16.2, 2. Benedičič (Il) 10:32.2.

Skok v daljino: 1. dr. Časny (Planina) 6.11, 2. Berglez 5.51, 3. Varl (oba Br.) 5.38.

Met kopja: 1. Praček (Gorenjec) 44.20, 2. Mitrovič 41.25, 3. Peič (oba Br.) 30.77.

Skok v višino: 1. dr. Časny (Pl.) 160, 2. Berglez 1.50, 3. Mitrovič (oba Br.) 1.45.

Skok ob palici: 1. Gašperšič (Prim) 2.96, 2. Noč (Br) 1.80, 3. Longo (Kranj) 2.76.

Juniorji

Skok v višino: 1. Fister (Br) 149, 2. Klinar (Gor) 5.39, 3. Thuma (Br) 5.33.

Tek 100 m: 1. Medja (Br) 11.8, 2. Novak (Gor) 13, 3. Prevc (Br) 13.4.

Skok v daljino: 1. Medja (Br) 5.57, 2. Klinar (Gor) 5.39, 3. Thuma (Br) 5.35.

Met krogle: 1. Miceli 11.63, 2. Klinar 11.57, 3. Malej 11.04 (vsi trije Gor.).

Tek 1000 m: 1. Bertoncelj (Gor) 3:14.6, 2. Stana (Br) 3:15.8, 3. Ravnikar (Gor) 3.16.6.

Met diska: Bertoncelj 34.06, 2. Malej (oba Gor) 31.91.

Met kopja: 1. Jeram 39.46, 2. Klinar 37.92, 3. Bertoncelj (vsi trije Br) 36.83.

Štafeta 4x100 m: 1. Bratstvo 50, 2. Gorenjec 51.8.

Hermežani! Drevi ob 20. bo v restavraciji pri »Šestici« redni članski sestanek. Pomeniti se moramo o dirkah zagrebških motoklubov, ki bodo to nedeljo. Na tem sestanku se bodo sprejemali tudi prijave za to dirkališčno dirko. Prav tako pa nameravamo isto nedeljo prirediti izlet našega kluba v Novo mesto in Trebnje. Ker moramo vedeti imena in število dirkačev za tekme v Zagrebu, prav tako pa tudi število udeležencev našega obiska novomeški in trebanjski sekciji, prosimo članstvo, da se tega sestanka udeleži brezpogojno. Moto Hermes.

»Jugoslovenska sportska revija« št. 12. za oktober je izšla. Tudi ta številka, za katero je urednikoma sicer primanjkovalo toliko gradiva kakor ga imata v lepih mirnih časih, je prav spretno urejena in bogato ilustrirana. V glavnem je posvečena nogometnemu prvenstvu v obeh ligah, ki gre nemoteno dalje, razen tega pa ima tudi kopico kratkih sestavkov — vseh seveda s slikami — iz raznih ostalih sportnih panog. Ta sportni mesečnik stane polletno 16 din in se naroča v Beogradu, poštni predal 973. Posamezne številke so po 3 din.

Iz Julijske Krajine

Poroki. V Trstu so se pretekli teden poročili gdč. Marija Kravanja in g. Dušan Kosič, ter gdč. Antonija Jerman in g. Stanislav Krešević. Čestitamo!

Nov grob. V Trstu je te dni umrl v visoki starosti 87 let g. Anton Sošič. V širokem krogu znancev in prijateljev je bil zelo priljubljen. Preostalim naše sožalje!

Novi duhovniki. Preteklo soboto je bilo pri starem sv. Antonu v Trstu posvečenih v duhovnike pet klerikov. Med njimi je bil tudi Dominik Pipan iz Avberja.

Na tolminskem učiteljišču so bili te dni jesenski izpiti. Na podlagi njihovih rezultatov je bilo sprejetih na učiteljišče odnosno v višje razrede zavoda skupno 69 dijakov in dijakinj. Med njimi je čez 50 dijakov in dijakinj italijanske narodnosti, a 16 je domačinov.

Poljski begunci v Trstu. Zadnje dni se je pričel znaten dotok beguncev iz Poljske v Trst. Med njimi je tudi mnogo vojakov. Ljudje so zelo izčrpani in večinoma brez vsakih sredstev. V Rumuniji so jim pobrali poslednji denar. Najrevnejši prejemajo na poljskem konzulatu podpore, da lahko nadaljujejo svojo pot v Francijo. Njihova morala pa še zmerom ni strta, tako da zbujajo pravo občudovanje.

Zaradi bega v Ameriko je bil pred dnevi v Trstu obsojen mehanik Filip Massaro na tri mesece ječe in 2000 lir denarne kazni. V Palermu se je skrivaj vkrcal na norveško ladjo »Giarone«, ki je odplula v Ameriko. Še preden pa so prišli na drugo stran oceana, so ga prijeli. Ko se je ladja pred 14 dnevi vrnila v Evropo ter priplula v Trst, so ga izročili oblastem.

Okrog jezuitske cerkve v Trstu so pričeli podirati skupino starih hiš, ki so nekoč pripadale znanim veleposestnikom Contijem. Med njimi so tudi stavbe, ki so bile zgrajene še v 17. stoletju. Znane ječe, ki je dobila svoje ime po jezuitih in jezuitske cerkve pa ne bodo podrli.

Pošiljka petroleja. Preteklo sredo je priplul v Trst norveški parnik »Strıklan«. Že pred dobrim tednom dni je priplul preko oceana in pripeljal 13.000 ton petroleja, ki je bil namenjen v Hamburg. Ladja pa zlepa ni mogla skozi angleško blokado in je bila prisiljena odpluti skozi Gibraltar v Trst, kjer se je medtem zbralo že večje število raznih tovornih ladij, deloma tudi nemških. V Trstu so pričeli petrolej sedaj raztovarjati. Kakor poročajo listi, je prevzela blago tržaška rafinerija in ne bo prišlo Nemcem v roke.

Sneg v Podbrdu. V noči od srede na četrtek je v Podbrdu zapadel prvi sneg. Vse gore so že pod snežno odejo, nihče pa se ni nadejal, da bo snežilo tudi v dolini. V sredo je termometer proti večeru v nekaj urah padel pod ničlo. Naslednje jutro je bila vsa vas pobeljena. Zapadlo je pa le za nekaj centimetrov snega.

Burja v Trstu in na Krasu. V letošnji jeseni se je preteklo sredo na Krasu in v Trstu pojavila burja. V Trstu je dosegla brzino 75 km na uro. V četrtek so se dogodili prvi incidenti. Trije pešci so pri padcih dobili težje poškodbe in so jih odpeljali v bolnišnico. Na Krasu je burja izvrala mnogo dreves in prizadejala večjo škodo vinogradom. Povzročila je tudi delen zastoj brzojavnega in telefonskega prometa.

Kaznovani trgovci. Tudi v reški pokrajini se izvaja kontrola nad cenami in prepovedanim vskladiščenjem blaga z največjo strogostjo. Te dni so po nalogu oblasti zaprli in zapečatili trgovine petim reškim trgovcem Josipu Gregorcu, Andreju Trudnu, Rihardu Poljšaku, Francetu Toljanu in pa Lojzu Kušiču, ki so deloma prodajali blago po drugačnih cenah, kakor so bile zanj predpisane, deloma pa opustili registracijo manjših količin blaga. Tako sta imela dva izmed njih v zalogi 8 kg kave in 180 kg sladkorja. 16 drugih trgovcev pa je bilo posvarjenih. V Ilirski Bistrici so bili iz podobnih razlogov kaznovana dva trgovca in neki obrtnik.

Požar. Preteklo sredo je nastal na posestvu Franca Novaka v Dolenjem Zemonu pri Jablanici požar. Goreti je pričelo iz neznanih razlogov v seniku. Iz Ilirske Bistrice so bili takoj pozvani na pomoč gasilci, ki so skupno z vaščani v nekaj urah požar pogasili. Škoda, ki jo je ogenj povzročil, pa je izredno visoka. Poleg senika je namreč zgorelo še gospodarsko poslopje. V obeh stavbah je bilo 20 stotov slame, 130 stotov sena ter mnogo poljskega orodja in drugih potrebščin. Vse blago in orodje sta bila skupno s stavbama vred uničena. Novaku je požar povzročil za 20 tisoč lir škode.

Naše gledališče

DRAMA

Torek, 3.: Številka 72. Premiera. Premierski abonma.
Sreda, 4.: zaprto.
Četrtek, 5.: Številka 72. Izven.
Petek 6.: Hudičev učenec. Red A.

Drama iz kaznilnice je Langerjeva sodobna igra »Številka 72«, v kateri bo igrala Mira Danilova glavno vlogo. Premiera bo drevi za premierski abonma. Nadalje igrajo: Kralj, Levar, Jan, Sancin, P. Juvanova, Daneš, Gregorin, Skrbinšek, Tiran, Brezigar, Vertin, Plut, Lipah, Drenovec, Bratina, Jerman, Sever. Režiser prof. Šest. Inscenator inž. arh. E. Franz.

Igra iz ameriških osvobodilnih bojev v 18. stoletju, ki pokaže etiko »Hudičevega učenca« v primeri s farizejstvom njegove rodbine, razkriva vse vrline Shawove dramatike. Ponovili jo bodo v petek za red A.

Premiera Scribejeve komedije »Kozarec vode« bo v nedeljo za premierski abonma. Igra je imela pred več kot 10 leti, ko so jo vprizorili v naši drami izreden uspeh. Duhovitost in lahkotnost francoskega komedijskega sloga s katero so orisane dvorne politične in ljubavne spletke, je vseskozi zabavna. Dejanje se godi za časa vlade angleške kraljice Ane. Igro je zrežiral prof. Šest.

OPERA

Torek, 3.: Manon. Izven. Gostovanje ge. Zlate Gjungjenac.
Sreda, 4.: Boris Godunov. Red Sreda. Gostuje Josip Križaj, član zagrebške opere.
Četrtek, 5.: zaprto.
Petek 6. ob 15.: Ero z onega sveta. Dijaška predstava. Globoko znižane cene od 16 din navzdol.

Primadona beograjske opere in pri nas v Ljubljani že dolgo vrsto let najljubša gostja, gospa Zlata Gjungjenac bo nastopila drevi v eni izmed svojih najboljših kreacij, v Massenetovi »Manon«. Ostala zasedba: gdč. Heybalova, ga. Španova, Škerjančeva, in gg.: Banovec, Betetto, Janko, Dolničar itd. Muzikalno vodstvo je v rokah Nika Štritofa, režiser Ciril Debevec.

V sredo 4. t. m. bomo po daljšem presledku spet slišami Musorgskega »Borisa Godunova«, to veličastno delo ruske glasbene umetnosti, ki je želo že v prejšnjih sezonah na našem odru zasluženi uspeh. Posebna privlačnost te predstave bo gostovanje našega priljubljenega pevca Josipa Križaja iz Zagreba, ki bo pel naslovno partijo.

Prihodnja premiera v operi bo melodiozna Leharjeva opereta »Škrjanček«, kjer bo kot »Škrjanček« nastopila simpatična članica mariborskega gledališča, gdč. Jelka Igličeva. Razen nje igrajo še: ga. Vidalijeva, gdč. Barbičeva, ter gg.: Janko, Zupan, Sancin, Peček in drugi.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Torek, 3. oktobra, ob 20. uri: »Celjski grofje«. Premiera.
Sreda 4. oktobra: Zaprto.
Četrtek, 5. oktobra, ob 20. uri: »Hlapec Jernej in njegova pravica«. Red B.

Iz Kočevja

kč— *Elektrifikacija.* Električne luči so zažarele sedaj tudi na spodnjem koncu okoliške občine, v Dolgi vasi in Livoldu. Čas je že bil!

Diplomatski slovar

Nova razdelitev Poljske (po mnenju nekaterih četrta, po mnenju onih, ki upoštevajo nadaljnje spremembe po tretji razdelitvi iz leta 1795, že peta) nam tudi v diplomatskem pogledu kliče v spomin nekaj podrobnosti, ki se tičejo utemeljevanja prejšnjih razdelitev. Čitatelju želim s tem omogočiti zanimivo primerjavo argumentov nekdanje in sedanje diplomacije v tem važnem vprašanju, da ga na »živem primeru« opozorim na zelo važno, a tudi zelo sporno diplomatsko poglavje — v m e š a v a n j a v n o t r a n j e z a d e v e d r u g i h d r ž a v, o katerem bom imel še priliko pisati posebej.

Obseg dosedanjih razdelitev Poljske

P r v o d e l i t e v Poljske je določila pogodba z dne 25. julija 1772, ki je bila izvršena še pred njenim podpisom. Ta pogodba ni še povsem uničila Poljske, ki je bila sicer odrezana od morja, ki pa je na znotraj obsegala še precejšnje ozemlje z mesti Kovno, Vilno, Grodnim, Varšavo, Poznanjem, Minskom, Krakovom in Lublinom ter Ukrajino do Kijeva.

D r u g a d e l i t e v, katere obseg določa pogodba z dne 25. januarja 1793, je med drugim odrezala od poljskega ozemlja Minsk, Litvo in kijevsko ozemlje, ki so prešli k Rusiji, medtem ko je Prusija zasedla Gdansk, Torunj in ozemlje med Vislo in Warto (takozvano Veliko Poljsko).

T r e t j a r a z d e l i t e v (pogodba z dne 3. januarja 1795) pa je pomenila delitev poljskih glavnih mest: Vilne, Grodnega, Krakova in Varšave ter pripadajočih okrožij. Poljska je prenehala obstojati. Napoleon je leta 1807 vzpostavil tako zvano »Veliko vojvodino Varšavsko«, ki je obsegala mesta: Varšavo, Grodno, Krakov, Lublin, Torunj in Kalisz. Z odcepitvijo Pozanjske in nekaterih galiških okrožij na dunajskem kongresu leta 1815 je ta okrnjena vojvodina dobila naziv »kongresne Poljske«, ki je uživala le omejeno avtonomijo v personalni uniji z Rusijo, dokler se ni leta 1831 povsem izgubila v Rusiji. Ostala je samo še mala »krakovska republika«, ki jo je brez težav zasedla Avstrija leta 1846. Nova Poljska je vstala šele leta 1919, a že čez 20 let jo je doletela sedaj nova razdelitev.

Utemeljitev nove razdelitve . . .

Nemška in ruska vlada sta svoj poseg na Poljsko formalno utemeljevali s potrebo zaščite »po krvi sorodnega prebivalstva«, v ostalem pa sta se pri razdelitvi zasedenega ozemlja sklicevali predvsem na potrebo po »ponovni obnovi miru in reda ter zagotovitvi mirnega razvoja narodom, ki tam žive« (nemško-ruski prijateljski pakt z dne 28. septembra 1939). N e m č i j a je še posebej utemeljevala svoj nastop proti Poljakom z željo po pomirjenju svoje vzhodne meje. M o l o t o v je razloge ruske intervencije na Poljskem podrobno obrazložil v svojem govoru po radiu dne 17. septembra 1939, iz katerega posnemam naslednje stavke: «Rezultati poljsko-nemške vojne so pokazali notranji razpad in očitno nesposobnost Poljske. Poljska vlada je v razkroju . . . Nihče ne ve, kaj je ž njo . . . Poljska država in njena vlada sta dejansko prenehali obstojati. Zato so izgubile veljavo tudi pogodbe, sklenjene med Sovjetsko unijo in Poljsko. Na Poljskem je nastal položaj, ki zahteva od sovjetske vlade primerne ukrepe zaradi lastne varnosti . . . Ne more se razen tega zahtevati od sovjetske vlade, da bi bila brezbrižna glede usode svojih bratov po krvi Ukrajincev in Belorusov, ki prebivajo na Poljskem in ki niso uživali pred sedanjimi dogodki nobene pravice ter so bili prepuščeni svoji usodi. Sveta dolžnost sovjetov je, da jim nudijo roko rešitve . . . V svoji noti poudarja nadalje sovjetska vlada, da želi obenem podvzeti tudi vse potrebne ukrepe, da reši Poljake nesrečne vojne, v katero so ga pahnili nespametni vladarji, in jim nudi priliko mirnega življenja.«

. . . in utemeljitve prejšnjih razdelitev

Kako malo se je spremenilo utemeljevanje intervencij v notranje zadeve drugih držav, nam kažejo besedila utemeljitev prejšnjih poljskih razdelitev. V m a n i f e s t u, ki je bil v imenu Katarine II., Marije Terezije in Friderika II. izročen varšavskemu dvoru 1 8. i n 2 6. s e p t e m b r a 1 7 7 2, čitamo med drugim: »Države, ki meje na Poljsko, so bile tolikokrat vpletene v zmede, ki jih je povzročala nezasedenost poljskega prestola, da jih je spomin na vse, kar se je doslej zgodilo, prisilil, da posvetijo resno pozornost zadevam tega kraljestva, čim je po smrti pokojnega kralja Avgusta III. ostal prestol spet nezaseden . . . Proti vsem videzom, ki so še vzbujali nade, se je duh nesloge polastil dela naroda: državljan je vstal proti državljanu; razne sekte so dobile oblast v svoje roke; z a k o n i, r e d, j a v n a v a r n o s t, pravosodje, policija, trgovina in poljedelstvo — vse je zrušeno ali tik pred uničenjem. Zablode vsake vrste in naravne posledice te a n a r h i j e bodo povzročile popoln razpad države, ako se pravočasno ne preprečijo. Povezanost držav, ki so si druga drugi sosede, je tolikšna, da so državljani sosednih držav že čutili neugodne posledice teh n e m i r o v . . . Zato so se (sosedne države) odločile, da si zagotove sorazmerni delež svojih starih pravic s tem, da takoj in dejansko zasedejo oni del Republike, ki bi mogel služiti za postavitev naravnejših in bolj zavarovanih meja med to državo in tremi sosedami . . .«

Podobno je utemeljeval vkorakanje svojih čet na Poljsko p r u s k i k r a l j v svoji berlinski izjavi z dne 6. januarja 1793, kakor tudi izredni pooblaščenec r u s k e c a r i c e v svoji izjavi v Grodnu 9. aprila 1793 ter končno manifest, objavljen v imenu ruske carice 18. junija 1795. Vselej se za povod intervencije navajajo notranji neredi in razpad države, kot namen pa zaščita lastne varnosti«.

Scrutator

Globoko potrti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prežalostno vest, da je po dolgi in mučni bolezni, previden s svetimi zakramenti mirno v Gospodu zaspal naš dobri soprog, oče, sin, stari oče, brat, svak in stric, gospod

ALBIN GRČAR

POSESTNIK IN GOSTILNIČAR

Pogreb dragega pokojnika bo v sredo, 4. oktobra ob 16. iz hiše žalosti na pokopališče v Šmartnem pri Litiji.

Šmartno pri Litiji, Devica Marija v Polju, Ljubljana, dne 2. oktobra 1939.

Žalujoče rodbine: GRČAR, KEPA, OGRIČ

Šest zlatih angelov

M. BRAND

Roman 43

»Vsekako mi morate prej ko prej pripomoči do gotovosti — slišite? ... Tudi to, kaj je s tisto Dorrito, morate brezpogojno dognati!«

»Zgodilo se bo, gospod Ryder«, je odgovoril detektiv in pogledal na uro. »Sicer je pa čas za obisk, ki sva ga namenila Daleyu — če je prespal pijanost in če mu razveževa jezik, se nama bo tudi zastran gospodične Carton marsikaj razjasnilo.«

— — —

Vzela sta Martina s seboj ter se odpeljala na stanovanje, ki ga je bil Daley zapisal. Hiša, umazana opečna zgradba, je stala tik ob Queensboroughškem mostu z njegovim grmečim in ropotajočim prometom. Stopnišče, polno plehkega duha po plinu in kuhinjah, je bilo tako temno, da bi bila na hodniku v drugem nadstropju skoraj padla čez majhnega dečka, ki se je v tem mraku s kupom lesnih odrezkov igral železnico. Vzdignil je neumiti, čudno starikavi obrazek, za trenutek pobolščal v neznanca in se nato spet zatopil v svojo igro.

Martin je bil šel naprej — pred nekimi vrati v tretjem nadstropju je obstal, rekoč:

»Tu smo.«

Potrkal je, prisluhnil, potrkal še enkrat, a nihče se ni oglasil.

»Najbrže še spi«, je menil Martin in odprl.

Ryder je prvi stopil v prostor, sredi katerega je še gorela žarnica brez zvonca, ki je visela nad kuhinjsko mizo — zrak je bil gost, da si komaj dihal. Daley je ležal v postelji, glava mu je le s temenom gledala izpod odeje.

»Saj sem vedel, da je pijan kakor mavra«, je rekel Martin. »Ni bilo prav, da ste mu dali toliko denarja, gospod.«

Umazano perilo, srajca in nogavice so v neredu ležale na stolu; čez hrbet stola so visele hlače in suknjič.

Ryder je stopil k postelji in zaklical:

»Daley!«

Ker se ta ni zbudil, se je Ryder sklonil k njemu, ga zgrabil za ramena in ga stresel — pri tem je začutil v prstih čuden mraz, a Daley se ni ganil. Martin je strgal odejo z njega — na Daleyevem tilniku, tik nad hrbtenico, je bila majhna odprta rana, okrog katere se je bila kri že sesedla.

»Mislil sem si, da bo nekaj takega«, je rekel komorni sluga in pokril mrliča, da je ležal kakor prej.

Woodly, ki mu je radovedno gledal čez ramo, se je umaknil k vratom in jel priganjati.

»Hitro, hitro — če pride policija, nam bo zadajala vprašanja, ki se jih moramo za vsako ceno ogniti.«

Martin je krenil za njim, le Ryder je še stal pri postelji in strmel mrtvemu v polodprte, ostekljenele oči.

»Pojdimo, gospod«, je prosil komorni sluga.

»Takoj«, je odvrnil Ryder, vzel suknjič, ki je visel čez stol, premagal stud in potipal v žepe — nazadnje je našel bankovce, ki jih je bil snoči dal Daleyu, lepo zložene in nenačete.

»Torej je ravnal pošteno in ni ničesar zapil«, je rekel. »Woodly — «

»Za Boga, pojdimo!« je viknil zasebni detektiv.

»Povejte mi, ali bo imel siromak za dve sto dolarjev spodoben pogreb?«

»Seveda«, je dejal Woodly.

»Vzlic temu rajši še nekaj dodam«, je menil Ryder, vzel iz listnice dva bankovca po sto dolarjev in ju z ostalimi vred vtaknil mrliču v suknjič. Nato je počasi krenil k vratom, kjer je obstal, kakor da se obotavlja.

»Prosim vas, gospod«, je zdaj Martin pritisnil, »več tako ne morete storiti zanj.«

»Na žalost ne«, je rekel Ryder. »Bog bodi milostljiv njegovi duši!«

To rekši je odšel s slugo in detektivom.

Ko so stopili na cesto, je bilo nebo oblačno in deževalo je, a ko so našli taksi, se je že spet jasnilo. Med vožnjo so vsi trije molčali, celo zgovorni Woodly, ki sta ga spotoma odložila nedaleč od njegove pisarne. Doma je moral Martin dati Ryderju še kozarec whiskyja; mladi mož je upal, da bo s tem premagal strašni vtis.

»Umori se kar kopičijo«, je dejal sobar, ko je nalival, »najprej gospod Leggett, potem Porter Brant in zdaj še Daley ... Bodite na vso moč previdni, gospod, kajti varen ni nihče več izmed nas.«

— — —

Gains je poklical Ryderja k telefonu.

»Tu je Sydney«, se je oglasila gospodična Galloway, »ali bi mogla govoriti z vami? ... Najrajši takoj. — Če vam je prav, pridem zdajle k vam.«

Ryder je rekel, da mu bo obisk seveda na vso moč dobro došel, nato se je pa lotil naloge, da do Sydneyinega prihoda kolikor toliko uredi svoje misli.

Nazadnje je vstopila — v modri svileni obleki, ki je pri hoji vihrala spodaj vsaksebi, a se je zato drugod tem tesneje ovijala njenih oblik. Širokokrajni, znotraj rožnato podloženi klobuk ji je metal rožnat odsvit po obrazu.

»Ne morem nositi žalne obleke«, je rekla, kakor da bi se opravičevala, »poizkusila sem, a črnina mi je zoprna — saj razumete, Charlie?«

Čeprav ga je njen domači ogovor iznenadil, je vendar ustrežljivo zatrdil, da v tem oziru docela sočuvstvuje z njo, ter jo odvedel v salonček, čigar opravo je bil Leggett nekoč v celoti naročil iz Francije. S svojim pozlačenim pohištvom in svojimi zrcali v zlatih okvirih bi bil takisto lahko stal v Fontainebleauju leta 1789., kajti Leggett je bil dal sleherni kos skrbno popraviti in obnoviti.

Sydney je sedla na enega izmed ličnih stolov, sklenila orokavičene roke na krilu, se nasmehnila Ryderju in pogledala okrog sebe.

»Prelestno je tu«, je dejala, »prav res, tu lahko človek pozabi odurno sedanjost. — Da me le Porterjev grozni obraz ne bi venomer preganjal! ... Saj ste menda slišali?«

Prikimal je.

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM

Po 50 par za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 3.— za šifro ali dajanje naslovov plačajo oni, ki iščejo službo. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 12.—. Dopisi in ženitve se zaračunajo po Din 2.— za vsako besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 20.—. Vsi ostali oglasi se zaračunajo po Din 1.— za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 17.—.

Službo dobi

Mlado postrežnico
katera zna tudi servirati iščem za nekoliko ur dnevno. Pismene ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Postrežnica«. 26964-1

Frizersko pomočnico
samostojno, dobro delavko sprejme po dogovoru Josip Polak, frizerski salon, Rakek. 26969-1

Frizerko
sprejmem takoj ali po dogovoru. Kojič Niko, Poljanska cesta št. 1. 26984-1

Uradnico
mlajšo moč, z znanjem nemščine in stenografije, iščemo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Sposobna 11039«. 26976-1

Salon »Korče«
Mestni trg 20, II. sprejme takoj izurjeno pomočnico. 26977-1

Briv. pomočnika in vajenko
sprejme frizerski salon »Rakar«, Prešernova ul. 7. 26973-1

Manipulanta
za izdelavo brusnih kamnov (Carborundum) sprejmem. Ponudbe na podružnico Jutra v Celju pod značko »Takoj«. 26985-1

Natakarico
pridno in pošteno, sprejmem takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 26987-1

Službe išče

Knjigovodja - korespondent
slovensko, srbohrvaško, laško, nemško, francosko, disponent, organizator, išče primerne zaposlitve. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Dolgoletna praksa«. 26961-2

Gospodinjska pomočnica
24 letna, vajena vseh gospodinjskih del, kuhanja, šivanja itd. išče službe. — Ponudbe na podružnico Jutra Trbovlje pod šifro »Zanesljiva«. 26950-2

Ločenka
stara 39 let, simpatična, inteligentna, zmožna slovenskega srbohrvatskega in nemškega jezika. Išče mesto samostojne gospodinje. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »953«. 26953-2

Absolventka
drž. dvorazredne redne trgovske šole, vešča knjigovodstva, računstva, strojepisja in stenografije, išče primerne zaposlitve v pisarni. Ponudbe na oglasni odd. Jutra pod značko »Marljiva«. 26981-2

Trgovski sotrudnik
manufakturist in mešane stroke, išče zaposlitve. — Mlad, zanesljiv, vojaščine prost, izvrsten prodajalec. Zmožen kavcije. Pismene ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Sotrudnik 990«. 27990-2

Pouk

Pouk klavirja
glasbene teorije, intonacije, harmonije, kontrapunkta, oblikoslovja in kompozicije (pol in četrt tonske) ter korepeticije. Franc Šturm, Levstikova 25. 26678-4

Francosko konverzacijo
iščem za dve mladi gospodični. Rožna dolina, Cesta XV. št. 34. 26951-4

Lekcije v francoščini in klavirju
daje učiteljica, državno izprašana v Parizu. Gre tudi na dom. Prijave sprejema Groharjeva cesta 2, vhod s Tržaške ceste 1. — Prvo nadstropje, vrata 5. 26952-4

Ruščino
garantirano uspešno poučuje gospod z univerzitetsko izobrazbo. Pavel Minakov, Hotel »Slon« Soba 19. 26971-4

Strojepisni pouk
Večerni tečaji, oddelki od ½7. do 8. in od ½8. do 9. zvečer. Novi tečaji se pričnó 3. oktobra. Šolnina zelo nizka. Moderna in največja strojepisnica s 50 pisalnimi stroji raznih sistemov. Pouk tudi po diktatu. Tečaji od 1 do 4 mesecev. Vpisovanje dnevno do 8. ure zvečer. — Christofov učni zavod, Ljubljana, Domobranska cesta 15, tel. št. 48-43. 26405-4

Dragocenosti

Vsakovrstno zlato
kupuje po najvišjih cenah
ČERNE - juvelir, Ljubljana — Wolfova

Sadje

Jabolka
namizna in za prešanje, zelje v glavah, krompir in čebulo dobavlja Josip Lah, Osluševci pri Ptuju. 26466-33

Prodam

Pisalni stroj
mali kovček Erika popolnoma nov za 1700 naprodaj. Mlekarna, Kolodvorska 18. 26986-6

Kupim

Staro železo
in druge kovine plačuje po najvišjih cenah Fr. Stupica, železnina, Ljubljana, Gosposvetska 1. 298-7

Pisalni stroj
malo rabljen, boljše znamke kupim za pisarno. Ponudbe na Prvo društvo hišnih posestnikov, Ljubljana, Salendrova 6. 26966-7

Konjskega sena
1 do 2 vagona, dobrega, kupim. Ponudbe na Vik tor Semenič, Ljubljana. Privoz 13. 26705-7

Stroji

3 pisalne stroje
Underwood, Remington in Smith, rabljene, v zelo dobrem stanju, ugodno proda »Torpedo«, Ljubljana, Miklošičeva c. 18. 26570-29

Vodno turbino
kupim Francisovo, s pokončno osjo in dinamo z učinkom ½ — 1 kw. Natančne ponudbe z navedbo cene na Ogrin Albin, Pristava 22, Mengeš. 26965-29

INSERIRAJ V „JUTRU“!

Obrt

Priporoča se salon modistke
JUSTI ŠINKOVEC, roj. Toplak za novo in popravila. Posebno pripravno za dame, katere prihajajo s kolodvora ali avtobusov. Cigaletova 3, pritličje, poleg sodnije. 26956-30

V najem

Vinotoč
vzamem v najem kjerkoli. Naslov: Toni Mačukat, Vodice, Dalmacija. 26960-17

Enodružinsko vilo
iščem v najem v Ljubljani, z garažo. Pismene ponudbe z navedbo lege in cene na ogl. odd. Jutra pod šifro »Vrt«. 26958-17

Lokali

Iščem za takoj
delavnice, hlev za 1 konja in majhno stanovanje v Ljubljani. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »100«. 26978-19

Posest

Dvostanovanjsko hišo
prodam pod zelo ugodnimi pogoji. Rožna dolina VI. 33, Ljubljana. 26962-20

15% obrestovanje
Gostilna - center Ljubljane
14 prostorov, hlev za 14 glav; v gotovini 200.000 hipoteka 400.000 din.

Hiša v centru
pripravna za stanovanja avtomehaniko, tiskarno, pekarno, trgovine ali sličnó. Gotovina 100.000.—, hipoteka 390.000. Pri investiciji 400.000 din se rentabilitet dvigne nad 15 odstotkov.

Prodaja
Realiteitna pisarna, L J U B L J A N A Gosposvetska 3 26743-16

Stanovanje oddam

Dve stanovanji
s kegljiščem v Streliški trisobno in dvosobno na Gosposvetski c. oddam s 1. novembrom v najem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod št. 4 26498-21

Enosob. stanovanje
s pritiklinami, oddam v Rožni dolini, Cesta XI, 15. 26957-21

V Robbovi olici 21
(med Sv. Krištofom in bežigrajsko gimnazijo) oddam mirni stranki 1. novembra v visokem pritličju sončno dvosobno parketirano stanovanje. Ogled dnevno od 1.—3. ure. 26959-21

Dvosob. stanovanje
kabinet in pritikline oddam Levčeva 44. Poizve se Rožna dolina XV. 9. 26967-21

Dvosob. stanovanje
oddam na Sv. Petra c. 81. 26515-21

Dijaške sobe

Akademičarka
išče udobno sobo takoj. Ponudbe na poslovalnico Jutra pod »Akademičarka«. 26972-22

Sobo odda

Prazno sobo
lepo, solnčno, s centralno kurjavo in souporabo kopalnice oddam za november v Dvoržakovi ulici v prvem nadstropju. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 26738-23

Sobe
z dvema posteljama oddam gospodoma. Na željo vsa oskrba. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 26968-23

Lepo prazno sobo
oddam s posebnim vhodom. Sv. Petra 35, trgovina. 26975-23

Sostanovalca
sprejmem. Janševa ul. 13. 26811-23

Opremljeno sobo
z uporabo kopalnice in klavirja oddam 15. oktobra. Streliška ul. 33-II. 26989-23

Sobo
s strogo separiranim vhodom, oddam 15. X. ali 1. XI. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 27991-23

Sobe išče

Komfortno sobo
iščem v bližini Tyrševe ceste. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Uradnik 970«. 26970-23a

Sobo
lepo opremljeno, strogo separiran vhod, bližina glavnega kolodvora, po možnosti s centralno kurjavo iščem za takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Uradnik stalen«. 26982-23a

Izgubljeno

Zlata moška verižica
z obeskom petkrake zvezde se je izgubila v Gajevi ul. Je drag družinski spomin in se naproša najditelj, da jo izroči proti nagradi v ogl. odd. Jutra. 26955-28

Izgubil sem film
že razvit, od Vodovodne ceste po Tyrševi in Aleksandrovi cesti. Prosim najditelja, da ga odda proti nagradi v ogl. odd. Jutra. 26983-28

Živali

Izgubil se je pes
ilirski ovčar, 5 mesecev star, svetlosive barve, s črnim smrčkom. Oddati ga je: Koseskega ul. 22. Podobniku. 27992-27

Dopisi

T. T.
Pazi v torek. 27993-24

PREMOG
KOKS — DRVA
nudi
I. Pogačnik
BOHORIČEVA 5.
Telefon 20-59.
Postrežba brezhibna.

PSIHO-GRAFOLOG in ASTROLOG
S. PARADISO

Le grafolog Paradiso Vam odpre knjigo Vaše bodočnosti. Pridite k njemu in predložite svoje rojstne podatke in lastnoročni podpis, pa Vam opiše Vaš značaj, bodočnost in sedanjost in preteklost. Odpre Vam zastor Vašega življenja. Pove Vam, s kom in kako se boste poročili. Kako se obvarujete nesporazuma v zakonu. Kedaj se podajate v špekulacije, da Vam srečno uspejo Kedaj stavite v loteriji itd. Dela na najnovejši znanstveni podlagi grafologije. Njegovim psiholoških analizam izraža na tisoče obiskovalcev prisrčne zahvale. — V hotelu »Slon«, Ljubljana soba št. 10. Obiske sprejema od 8. do 12. ure in od 14. do 19. ure. Ostane od 1. do 10. X. 1939.

Tridesetletnica Sokolske župe Ljubljana

26. septembra 1909 je bila ustanovljena prva sokolska župa na slovanskem jugu — Prvi starosta je bil Adolf Petrin, prvi načelnik dr. Pavle Pestotnik

Ljubljana, 1. oktobra.

V torek je poteklo 30 let, ko je bil ustanovni občni zbor župe, ki se je imenovala župa Ljubljana I. Po znanih septembrskih dogodkih leta 1908 je sokolska in slovanska misel zmagovito nadaljevala svoj pohod po naših krajih. Rastla so sokolska društva širom naše domovine in pokazala se je potreba, da se znotraj Slovenske sokolske zveze ustanove upravne enote, ki naj na novo ustanovljene sokolske edinice povežejo med seboj in s samo Slovensko sokolsko zvezo.

Dne 26. septembra 1909 so se na poziv staroste Sokola Ljubljana II. br. Adolfa Petrina zbrali zastopniki Sokola I Tabor, Sokola II in iz. št. Vida nad Ljubljano, ki so na ustanovnem občnem zboru sklenili, da se združijo v novo upravno telo »Sokolsko župo Ljubljana I«, ki je dobila ime po najmočnejšem sokolskem društvu. Prvi starosta je bil br. Adolf Petrin, I. nam. staroste br. dr. Josip Pipenbacher, načelnik br. dr. Pavle Pestotnik, predsednik izobraževalnega odseka prof. br. Josip Breznik. V upravi so bili zastopani vsi poklici, glavna naloga pa je pripadla profesorjem — vzgojiteljem. Še isto leto je pristopilo v župo društvo Litija—Šmartno, prihodnje leto pa Ribnica z odsekoma v Sodražici in Velikih Laščah. V tem letu je prevzel mesto župnega staroste br. dr. Josip Pipenbacher, ki ga je obdržal vse do svetovne vojne.

Dne 8. maja 1910 pa je bil ustanovni občni zbor druge sokolske župe v Ljubljani na pobudo Ljubljanskega Sokola. V to župo, ki se je imenovala »Sokolska župa Ljubljana«, so stopila društva Ljubljanski Sokol, Domžale, Ig, Šiška, Vič, Vrhnika, odsek v Notranjih goricah in žensko telovadno društvo v Ljubljani. Za starosto je bil izvoljen br. dr. Karel Triller, za načelnika br. dr. Viktor Murnik. Tako je imela Ljubljana dve župi do svetovne vojne in po vojni do leta 1925., ko sta se obe župi združil v enotno sokolsko župo Ljubljana.

Obe župi sta tekmovali med seboj v tehničnem pogledu in si pridobivali novih društev. Župni starosta br. dr. Pipenbacher je na rednem občnem zboru leta 1911. ugotovil zadovoljivo stanje v župi, kar je zasluga bratov tehničarjev. Župa je vsako leto priredila svoj župni zlet: 1911 v Kamniku, 1912 v Litiji, 1913 v Ribnici, 1914 pri Sokolu Ljubljana II. Načelnik je bil vsa leta marljivi in sposobni br. dr. Pavle Pestotnik, ki je izšel iz češke sokolske šole. Na njegovo pobudo je bil ustanovljen poseben sklad za podporo tistim društvom, ki bi jih elementarne nezgode oškodovale pri njih prireditvah. Župni prosvetarji so se precej menjavali. Prosvetno delo so vodili bratje prof. Breznik, dr. Lokar, prof. Reisner in inž. Mačkovšek. V sokolski župi Ljubljana je starostoval v prvem letu br. dr. Triller, za njim je prevzel starostovanje br. dr. Alojzij Kokalj, načelnik pa je bil ves čas br. dr. Viktor Murnik, odličen sokolski strokovnjak. Župne zlete je imela župa dva na Vrhniki, po enega v Domžalah, Šiški in v Mengšu.

V juliju 1914 je nastopila svetovna vojna in sokolovanje je bilo na mah ustanovljeno. Zadnja seja predsedstva župe Ljubljana I. je bila 12. maja 1914. Iz zapisnika je bilo razvidno, da je bila župa sredi najmarljivejšega dela. V polnem obsegu so se vršile priprave za župni zlet 12. julija 1914 pri Sokolu Ljubljana II. Tako vidimo vse v najlepšem poletu brez slutnje bližajoče se katastrofe. Izbruhnila je svetovna vojna. Sokolstvo kot izrazito slovanska, posebno pa srbofilska organizacija, je moralo prenehati z delom, po sokolskih lokalih in domovih so bile policijske preiskave. Mnogo bratov so zaprli, nekaj konfinirali, drugi so morali v bratomorno vojno, kjer so prej ali slej našli izhod iz borb — v dobrovoljske divizije.

Po vojni v jeseni 1918 je sokolsko delo spet oživelo in s podvojeno močjo nadaljevalo del tam, kjer ga je ustavila vojna. Brat dr. Pavle Pestotnik, ki je bil v februarju 1914 izvoljen za župnega starosto v župi Ljubljana I, je sklical prvo sejo župne uprave na dan 25. januarja 1919. V pozdravnem govoru je pozval brate na vztrajno delo v bodočnosti v svobodni državi. Na drugi seji je bilo sprejeto v župo društvo Polje, dne 27. aprila 1919 je bil občni zbor župe, ki ga je vodil nam. staroste br. dr. Oton Fettich. Za načelnika je bil izvoljen jugoslovenski dobrovoljec br. Stane Vidmar, za prosvetarja br. dr. Matija Ambrožič. Župni zlet je bil 15. avgusta 1919 v narodno ogroženem Kočevju ob ogromni udeležbi sokolstva in občinstva. Tako je župa Ljubljana I prešla v novo razdobje plodnega delovanja.

Še z večjo voljo je kasneje nastopila župa Ljubljana, ki si je izvolila za starosto br. dr. Rika Fuxa, za načelnika br. dr. Viktorja Murnika. Izvrstno uspeli župni zlet je imela v proslavo 10 letnice viškega Sokola na Viču dne 5. septembra 1919. Že 23. novembra 1919 je sklicala župa sejo župnega odbora. Na njej se je obravnavala združitev obeh župa v enotno župo Ljubljano. Dr. Fux je poročal, da mora biti po sklepu sabora v Novem Sadu v enem kraju samo ena župa. Do združitve pa je prišlo šele šest let kasneje, 15. februarja 1925. Žensko vprašanje je bilo dokončno rešeno pozitivno. Članice so stopile enakopravno ob stran članov v sokolske vrste. Župa Ljubljana I je imela v letu 1920 za župno načelnico s. Anuško Jugovo, župa Ljubljana s. Minko Govekarjevo. Obe župi sta imeli vsako leto župni zlet, leta 1922 pa sta pred vsesokolskim zletom skupno priredili župni zlet. Tri leta nato so razmere toliko dozorele, da sta se obe župi združili. S tem je bila uresničena dolgoletna želja Jugoslov. sokolskega saveza in članstva. Nova župa je imela tedaj 41. društev in 6.400 članstva. Za starosto je bil izvoljen br. dr. Viljem Krejči, za njegova namestnika br. Bogumil Kajzelj in Verij Švajgar, za načelnika br. Rudolf Ryška. Župni občni zbor je sklenil, da se 26. september 1909 proglasi za ustanovni dan župe Ljubljana. Delo v novi župi je potekalo normalno, razen manjših trenj v letu 1929., ko smo dobili zakon o Sokolu kraljevine Jugoslavije. Dne 8. decembra 1929 je bila izredna seja župne uprave, ki je formalno sklenila vstop v novo sokolsko organizacijo SKJ. Po tem zakonu je bila imenovana župna uprava s starosto br. dr. Pipenbacherjem, načelnikom br. Vrhovcem in načelnico s. Mužinovo na čelu, za prosvetarja je bil imenovan br. inž. Bevc. Od tedaj župa ni doživela posebnih izpremememb. Danes šteje župa 50 društev in 18 čet, 8.516 članstva, 2.015 naraščaja in 3.110 dece, skupno 13.641 oseb. Župa izpolnjuje vse pogoje za uspešno delo v bodočnosti. Župi k njenemu jubileju bratsko čestitamo.

Oglas za ofertalno licitacijo

Na dan 14. oktobra 1939. l. se bo vršila v skrajšanem roku v pisarni oblastne uprave Bolniškega fonda za državno prometno osebje v Zagrebu, Grgurova ulica št. 3, soba št. 13 (pritličje) ob 11. uri

druga ofertalna licitacija

za stavbna, krovska, kleparska in tesarska dela za zidanje bolnice Bolniškega fonda za državno prometno osebje na Rebru v Zagrebu.

Pogoji s stroškovniki, načrti in statičnimi računi se lahko dobe pri oblastni upravi Bolniškega fonda v Zagrebu vsak delavnik od 8.—14. ure in to proti odškodnini din 700.— za stavbna dela in din 50.— za ostala obrtniška dela.

Kavcija v znesku najmanj 5% se mora položiti v gotovini ali drž. papirjih po borznem tečaju pri blagajni Bolniškega fonda najdalje na dan licitacije do 10. ure.

Ponudbe, opremljene s predpisano takso in v zapečateni kuverti bo sprejemala določena komisija na dan licitacije najdalje do 11. ure.

Ponudbi je priložiti reverz o položeni kavciji, potrdilo o sposobnosti ponudnika za odnosna dela in potrdilo o plačanem davku.

OBLASNA UPRAVA BOLNIČKOG FONDA ZA DRŽ. SAOBR. OSOBLJE
U Zagrebu, broj 50241/I - 1939.

ZAHVALA

Ob prebridki izgubi naše srčno ljubljene dobre soproge, mame, stare mame in tašče, gospe

ANE AMALIJE KREN
roj. GLIHA
SOPROGE RAVNATELJA V POKOJU,

izrekamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so jo spremili na njeni zadnji poti, našo iskreno zahvalo.

Posebno se zahvaljujemo gg zdravnikom primariju dr. Merčunu, dr. Hausu in dr. Krajcu, za njihovo skrb za časa njene bolezni. Zahvaljujemo se tudi vsem darovalcem krasnih vencev in cvetja.

LJUBLJANA, dne 2. oktobra 1939.

Žalujoče rodbine:
Kren, dr. Neubauer in Bertoncelj

RAZPIS

POKOJNINSKI ZAVOD za NAMEŠČENCE v LJUBLJANI razpisuje

oddajo dobave in postavitve navadnih in posebnih peči, normalnih štedilnikov, dalje soboslikarskih, pleskarskih in tapetniških del ter dobavo in polaganje parketnih deščic za pode za novogradnjo stanovanjske hiše v Celju, Krekova cesta,

z rokom vlaganja ponudbe do dne 9. X. 1939.

Vsi razpisni podatki so interesentom na razpolago, vpogled in nakup pri uradu v Ljubljani, Gajeva 5/II., v sobi št. 221.

POKOJNINSKI ZAVOD za NAMEŠČENCE V LJUBLJANI.

Oglasi v „Jutru“ imajo vedno največji uspeh!

Elektro-generator

na izmenični tok 3000 ali 380/220 voltov, 50 period, okoli 150 KVA, rabljen, toda dobro ohranjen, kupimo. — Ponudbe na PUBLICITAS, Beograd, poštni pretinac 60 pod br. 17572

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.